

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT ŚRODOWISKA, ROLNICTWA
I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KSR 41014/04
Nr ewid. 200/2004/PO4116/KSR

Informacja o wynikach kontroli realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych w zasobach mieszkaniowych w latach 1999-2004 (I półrocze)

W a r s z a w a l u t y 2 0 0 5 r .

Misją: *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizją: *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

**Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych
w zasobach mieszkaniowych w latach 1999-2004
(I półrocze)**

Dyrektor Departamentu Środowiska,
Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego

Andrzej Głowacki

Akceptuję:
Zbigniew Wesółowski

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Mirosław Sekuła

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, dnia 8 lutego 2005 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-prefiks-22-825 44 81
www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

Strona

1. Wprowadzenie	5
2. Podsumowanie wyników kontroli.....	7
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	7
2.2. Synteza wyników kontroli	8
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	15
3. Ważniejsze wyniki kontroli	17
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	17
3.2. Istotne ustalenia kontroli.....	34
3.2.1. Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju w mieszkalnictwie	34
3.2.2. Organizacja Funduszu Termomodernizacji	43
3.2.3. Prawidłowość sporządzania audytów energetycznych.....	48
3.2.4. Rozpatrywanie wniosków o przyznanie premii termomodernizacyjnej...51	
3.2.5. Przyznawanie i przekazywanie premii termomodernizacyjnej	52
3.2.6. Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych	56
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	66
4.1. Przygotowanie kontroli.....	66
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	67
5. Załączniki	71
5.1. Słowniczek ważniejszych pojęć.....	71
5.2. Stan prawny dot. kontrolowanej działalności	72
5.3. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole	74
5.4. Osoby zajmujące kierownicze stanowiska, odpowiedzialne za kontrolowaną działalność	75
5.5. Szczegółowe tabele i zestawienia liczbowe.....	76

5.5.1. Wykaz banków kredytujących, wg stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. ..	76
5.6. Wykaz aktów prawnych dot. kontrolowanej działalności	77
5.7. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	80
5.8. Dane dotyczące wspierania inwestycji termomodernizacyjnych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	82

1. Wprowadzenie

Temat Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych w zasobach mieszkaniowych w latach 1999-2004 (I półrocze).

Numer P/04/116

Cel Celem kontroli było zbadanie i dokonanie oceny efektywności wspierania przez organy administracji publicznej rozwoju inwestycji termomodernizacyjnych, stopnia realizacji przez te organy założeń polityki energetycznej w zakresie poszanowania energii wykorzystywanej do celów grzewczych w zasobach mieszkaniowych oraz zasadności i efektywności wykorzystania środków budżetowych na realizację tych przedsięwzięć, w tym ocena:

- tworzenia przez Rząd warunków do zrównoważonego rozwoju kraju, oszczędnego i racjonalnego użytkowania paliw i energii, uwzględniania wymogów ochrony środowiska oraz poprawy standardów energetycznych budynków,
- racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi przeznaczonymi na wspieranie przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
- dostosowania polskich regulacji prawnych do rozwiązań Unii Europejskiej z zakresu poszanowania energii w mieszkalnictwie.

Celem kontroli było również ujawnienie obszarów korupcjogennych, do których zalicza się:

- zlecenie wykonania weryfikacji audytów energetycznych nieuprawnionym podmiotom,
- realizacja zamówień publicznych na prace termomodernizacyjne z naruszeniem przepisów ustawy o zamówieniach publicznych,
- wystawianie pozytywnych ocen weryfikacyjnych audytom sporządzonym z naruszeniem przepisów rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego¹,
- przyznawanie premii termomodernizacyjnym inwestorom, którzy zrealizowali przedsięwzięcie termomodernizacyjne niezgodnie z decyzją o pozwoleniu na budowę.

Kontrolę przeprowadzono w 39 jednostkach organizacyjnych, tj. w: Ministerstwie Infrastruktury, Krajowej Agencji Poszanowania Energii S.A., Banku Gospodarstwa Krajowego, Banku Gospodarki Żywnościowej, 7 urzędach gmin, 21 spółdzielniach mieszkaniowych i 7 innych podmiotach korzystających z kredytów na inwestycje termomodernizacyjne. Wykaz jednostek zawarto w pkt. 5.3. niniejszej informacji.

¹ Dz.U. z 2002 r. Nr 12, poz.114

Kontrola została podjęta z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli.

W kontroli koordynowanej przez Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego uczestniczyło 7 Delegatur NIK w: Bydgoszczy, Katowicach, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Szczecinie i Warszawie.

Badaniami kontrolnymi objęto lata 1999 – 2004 (I półrocze).

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust.1 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy o NIK pod względem celowości, rzetelności, gospodarności i legalności, a w urzędach gmin na podstawie art. 2 ust.2 w związku z art. 5 ust. 2 ustawy o NIK pod względem legalności, rzetelności i gospodarności.

Kontrola w spółdzielniach mieszkaniowych oraz w podmiotach korzystających z kredytów, na podstawie art. 2 ust.3 pkt 4 w związku z art. 5 ust. 3 ustawy o NIK została przeprowadzona pod względem legalności i gospodarności.

Czynności kontrolne przeprowadzono w okresie od dnia 1 lipca do dnia 30 września 2004 r.

Ponadto, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli zasięgnięto informacji w: Ministerstwie Gospodarki i Pracy, Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, 16 Wojewódzkich Funduszach Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowej Agencji Poszanowania Energii S.A., EkoFunduszu, Zrzeszeniu Audytorów Energetycznych.

Najczęściej stosowane w Informacji skróty i oznaczenia:

MI	- Ministerstwo Infrastruktury
MGiP	- Ministerstwo Gospodarki i Pracy
b. UMiRM	- b. Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast
BGK	- Bank Gospodarstwa Krajowego
BGŻ	- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.
NAPE	- Narodowa Agencja Poszanowania Energii
ZAE	- Zrzeszenie Audytorów Energetycznych
KAPE S.A.	- Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A.
NFOŚiGW	- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WFOŚiGW	- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
SM	- spółdzielnia mieszkaniowa
TBS	- towarzystwo budownictwa społecznego
ustawa termomodernizacyjna	- ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych
audyt	- audyt energetyczny
BOŚ	- Bank Ochrony Środowiska S.A.
BISE	- Bank Inicjatyw Społeczno-Ekologicznych S.A.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wprowadzony system wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych oparty o Fundusz Termomodernizacji.

Pozwoliło to rozszerzyć krąg podmiotów zainteresowanych przedsięwzięciami termomodernizacyjnymi, m.in. na wszystkich właścicieli i zarządców budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, lokalnych sieci ciepłowniczych lub lokalnych źródeł ciepła.

W kontrolowanym okresie podjęto realizację 2,5 tys. przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Koszt wykonanych przedsięwzięć wyniósł ponad 450 mln zł, a przyznane premie termomodernizacyjne przekroczyły kwotę 76,0 mln zł. Dzięki zrealizowanym przedsięwzięciom osiągnięto oszczędność kosztów energii przekraczającą 56 mln zł rocznie.

Osiągnięte natomiast efekty systemu, w stosunku do prognozowanych w „Założeniach polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno – bytowym”, NIK ocenia jako niewystarczające. W okresie 10 lat, licząc od daty wdrożenia programu racjonalizacji użytkowania energii, miała nastąpić istotna poprawa stanu technicznego ok. 50 tys. budynków, tj. rocznie ca 5 tys. obiektów. W badanym okresie, tj. w ciągu niemal 5 lat funkcjonowania tego programu w związku z przeprowadzoną termomodernizacją osiągnięto dotychczas ok. 4% zakładanych efektów.

Jedną z przyczyn tak niskich efektów w porównaniu do „Założeń ...” było wprowadzenie w ustawie o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych procedur wydłużających proces przyznania premii termomodernizacyjnej. Nowelizacja tej ustawy w 2001 r. zmieniająca zasady przyznania premii termomodernizacyjnej spowodowała, że od II półrocza 2001 r. zwiększyło się zainteresowanie termomodernizacją.

Również prowadzenie mało intensywnej działalności informacyjnej i edukacyjnej osłabiło tempo realizacji przyjętych „Założeń”.

Ujawnione uchybienia i nieprawidłowości wskazują także na potrzebę kontroli zarówno beneficjentów jak i banków kredytujących inwestorów tych przedsięwzięć.

Zdaniem NIK, realizacja programu racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym, wymaga zdecydowanego przyspieszenia.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. Minister Infrastruktury i b. Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast, pomimo przygotowania i wdrożenia systemu wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych, nie zapewnili odpowiedniej dynamiki realizacji „Założeń polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym”. W ciągu ponad 5 lat od wejścia w życie ustawy zrealizowano ca 4% przedsięwzięć termomodernizacyjnych ujętych w „Założeniach...”. Wprowadzone ustawą o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych wymogi przyznawania premii termomodernizacyjnej nie były korzystne dla inwestorów i nie zachęciły do podjęcia przedsięwzięć energooszczędnych. Dopiero po nowelizacji w 2001 r. ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, m.in. w zakresie przyznawania premii termomodernizacyjnej po zakończeniu inwestycji zwiększyła się liczba przedsięwzięć energooszczędnych. Nie zapewniono dostosowania przepisów prawa do wymogów Unii Europejskiej.

1.1. Kontrola wykazała, że prognozowane efekty wynikające z „Założeń polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno – bytowym”, przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 3 października 1995 r. realizowano ze znacznym opóźnieniem.

Pomimo upływu ok. 50% czasu wyznaczonego na zrealizowanie „Założeń...” osiągnięto dotychczas tylko ok. 4% zakładanych efektów inwestycji energooszczędnych, tj. ca 2 tys. budynków z prognozowanych 50 tys. w okresie 10 lat. Koszt zrealizowanych przedsięwzięć termomodernizacyjnych w budynkach mieszkalnych, użyteczności publicznej i zbiorowego zamieszkania w latach 1999-2004 (I półrocze) wyniósł 453,2 mln zł. Przyznano ogółem blisko 1950 premii termomodernizacyjnych, na kwotę 76,1 mln zł.

W ocenie NIK, kontynuowanie działań, na dotychczasowym poziomie, nie zapewni osiągnięcia w ciągu kolejnych 5 lat, przyjętej w „Założeniach” skali przedsięwzięć termomodernizacyjnych.

(str. 34 - 37).

1.2. Wprowadzona ustawa o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych określiła, że przekazanie premii termomodernizacyjnej, następowało po

splaceniu 75% kwoty wykorzystanego kredytu wraz z naliczonymi odsetkami. Stworzone warunki były mało zachęcające do podejmowania inwestycji energooszczędnych, np. w 1999 r. podjęto realizację 144 przedsięwzięć termomodernizacyjnych, stąd nowelizacją ustawy w 2001 r. m.in. wydłużono do 10 lat okres spłaty kredytu oraz wprowadzono zasadę przekazywania premii termomodernizacyjnej po zrealizowaniu przedsięwzięcia (str. 24 - 26, 35 – 36).

- 1.3. Nie podjęto działań związanych z proponowanym w „Założeniach ...” wprowadzeniem do programów szkół ponadpodstawowych treści dotyczących racjonalizacji użytkowania energii. Nie stworzono warunków dla prezentacyjnych energooszczędnych realizacji - budynków nowowznoszonych lub podlegających termomodernizacji. Nie wspierano tworzenia przez samorządy terytorialne sieci punktów konsultacyjnych, udzielających porad w zakresie termomodernizacji. W ramach jednorazowych akcji przekazywano materiały informacyjne, pn. „Mądry Polak przed budową – Dom przyjazny”. W żadnej z 7 skontrolowanych gmin nie zorganizowano, określonych w „Założeniach...” punktów konsultacyjnych, udzielających porad w zakresie realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych (str. 38 - 39).
- 1.4. Do czasu zakończenia kontroli nie dostosowano polskich przepisów prawa do wymagań dyrektywy 2002/91/WE z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (str. 40 - 42).

2. Działania Banku Gospodarstwa Krajowego prowadzącego obsługę Funduszu Termomodernizacji były na ogół prawidłowe. Zawarto umowy o współpracy z 30 bankami kredytującymi inwestorów. Odrębnie uregulowano sposób gospodarowania środkami Funduszu. Nie prowadzono natomiast kontroli prawidłowości realizacji zawartych z bankami kredytującymi umów o współpracy w zakresie trybu i terminów rozliczeń z tytułu przekazywania premii termomodernizacyjnych, co skutkowało działaniami nielegalnymi i nierzetelnymi. Współdziałające z BGK banki kredytujące zawarły umowy kredytu z inwestorami przedsięwzięć termomodernizacyjnych pomimo niespełnienia przez nich wymogów określonych przepisami prawa.

- 2.1. Bank Gospodarstwa Krajowego stworzył warunki do realizowania ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, zawierając umowy z 30 bankami kredytującymi, które posiadały swoje jednostki organizacyjne na terenie całego kraju.

BGK nie przeprowadził w badanym okresie kontroli realizacji umów zawartych z bankami kredytującymi o współpracy w zakresie trybu i terminów rozliczeń z tytułu przekazywania premii termomodernizacyjnych oraz przekazywania wynagrodzenia prowizyjnego. Uprawnienia takie określono w umowach zawartych z bankami kredytującymi. Kontrola NIK wykazała, że umowy zrealizowano z nieprawidłowościami i uchybieniami, m.in.:

- Na 60 skontrolowanych w BGK wniosków o przyznanie premii termomodernizacyjnej i umów kredytu w 9 przypadkach, tj. 15% stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia w ich rozpatrywaniu, w tym m.in. dopuszczono do:
 - przyznania premii termomodernizacyjnych na inwestycje, które zostały zrealizowane przed sporządzeniem oceny weryfikacyjnej audytu energetycznego,
 - wielotygodniowego opóźnienia, w stosunku do 2-tygodniowego terminu określonego w umowie kredytu, przekazania przez banki kredytujące do BGK powiadomienia o wypełnieniu przez inwestora wymogów związanych z uzyskaniem premii termomodernizacyjnej, określonych w art. 6 ust. 1 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
 - naruszenia dziesięcioletniego terminu spłaty kredytu, określonego w art. 4 pkt 1 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
 - niezgodności terminów spłaty kredytów określonych w umowach kredytu i harmonogramach spłat kredytów, stanowiących integralną część tych umów.

(str. 43 - 45, 53)

- Skontrolowany Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. zawarł 3 umowy kredytu na sfinansowanie zrealizowanych przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Było to niezgodne z postanowieniami umowy zawartej z BGK i wbrew trybowi oraz zasadom udzielania premii termomodernizacyjnych określonych w ustawie o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych stanowiących, że przyznana premia termomodernizacyjna zaliczana jest na spłatę wykorzystanego kredytu na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, a nie na refinansowanie kosztów zrealizowanej inwestycji (str. 45).
- Na 35 skontrolowanych inwestorów przedsięwzięć termomodernizacyjnych w 7 przypadkach, tj. w 20%, BGK na wniosek inwestora i potwierdzeniu

przez bank kredytujący spełnienia ustawowych wymogów przyznał premie termomodernizacyjne, pomimo że m.in.:

- w 5 przypadkach przedsięwzięcia termomodernizacyjne zostały zrealizowane niezgodnie z wariantem optymalnym przyjętym w audycie lub o zawyżonym koszcie, a oddziały banków: Banku Ochrony Środowiska S.A., Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A. i Banku Handlowego S.A., wbrew § 8 umowy o współpracy zawartej z BGK i art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych potwierdziły spełnienie przez inwestora warunków do wypłaty premii,
- Oddziały BISE S.A. zawarły umowy kredytu, pomimo niespełnienia przez inwestorów, wymogów określonych art. 4 pkt 1 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, tj. udzielono kredytu powyżej 80% kosztów realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego lub na termomodernizację budynków niestanowiących własności jednostki samorządu terytorialnego, co było niezgodne z określoną w art. 2 pkt 2 lit. c zasadą przyznawania premii termomodernizacyjnej

(str. 45 - 48).

2.2. W latach 1999-2004 (I półrocze) podstawowym źródłem zasilania Funduszu Termomodernizacji były środki budżetowe w wysokości 101,6 mln zł. Środki FT przeznaczone na przyznanie premii termomodernizacyjnej na rok 2004 zostały we wrześniu ub. r. wyczerpane. BGK o niedoborze środków poinformował Ministra Finansów i Ministra Infrastruktury oraz banki kredytujące.

Dotychczas nie zrealizowano „Założeń ...” w zakresie podjęcia starań zapewniających możliwość uruchomienia środków z międzynarodowych instytucji finansowych, przeznaczonych na zasilenie Funduszu Termomodernizacji. Nie podjęto również działań, umożliwiających zasilenie Funduszu innymi środkami, tzw. pozabudżetowymi

(str. 33, 34 - 36).

2.3. Od dnia 1 stycznia 1999 r., tj. w okresie 1,5 roku od wejścia w życie ustawy z dnia 18.12.1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych obsługa Funduszu prowadzona była według ogólnych zasad działania Banku. Dopiero dnia 17 lipca 2000 r., zarządzeniem Prezesa Zarządu wprowadzono szczegółową regulację zasad gospodarowania środkami Funduszu Termomodernizacji (str. 43 - 44).

3. Stwierdzono, że ponad połowa skontrolowanych podmiotów - beneficjentów premii termomodernizacyjnych popełniła uchybienia i nieprawidłowości związane z realizacją przedsięwzięć termomodernizacyjnych, skutkujące naruszeniem prawa.

3.1. Wykazano, że 17 na 35 skontrolowanych podmiotów, tj. 49%, zrealizowało przedsięwzięcia termomodernizacyjne z naruszeniem jedno lub dwukrotnym przepisów prawa:

- 6 podmiotów, co stanowiło 17% skontrolowanych, nie spełniło wymogów dotyczących formy projektu budowlanego określonych § 3 ust. 1 pkt 5, § 5 oraz § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego²,
- 6 podmiotów w procesie realizacji 32 inwestycji (9%) prowadziło nierzetelnie dzienniki budowy, co stanowiło naruszenie art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³ oraz § 6 ust. 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r.⁴,
- 9 podmiotów, tj. 26% nie dopełniło obowiązku zgłoszenia właściwemu organowi nadzoru budowlanego zamiaru realizacji inwestycji lub zakończenia albo nieprawidłowo realizowało ten obowiązek, co było niezgodne z art. 41 ust. 4, art. 54 i art. 59 ust. 4a ustawy Prawo budowlane (str. 39 - 63).

3.2. Ustalono, że 3 inwestorów na 35 skontrolowanych, tj. 6%, sporządziło audyty energetyczne dla 43 przedsięwzięć, po wcześniejszym - od 1 do 29 miesięcy - opracowaniu projektów budowlanych. Takim działaniem naruszono zasady uzyskania premii termomodernizacyjnej, określone w art. 2 pkt. 5 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych stanowiące, że audyt energetyczny określający wskazanie rozwiązania optymalnego ze względu na koszty i oszczędność energii, stanowi założenia projektu budowlanego (str. 46, 48 – 49).

4. Stwierdzono przypadki naruszenia przepisów ustawy o zamówieniach publicznych przez skontrolowane podmioty obowiązane do wyboru wykonawcy prac termomodernizacyjnych

² Dz. U. Nr 120, poz. 1133

³ j.t. Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 ze zm.

⁴ w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953)

z zastosowaniem zasad, formy i trybu udzielania zamówień publicznych. Było to działanie nielegalne i nierzetelne.

- 4.1. Spośród skontrolowanych 35 podmiotów, 9 podmiotów było obowiązanych do wyboru wykonawcy robót budowlanych w trybie zamówień publicznych, tj. 7 gmin, Starostwo Powiatowe i spółdzielnia mieszkaniowa, która realizowała inwestycję dofinansowaną środkami EkoFunduszu.

Stwierdzono, że 3 z tych podmiotów, spółdzielnia mieszkaniowa, gmina i Starostwo Powiatowe, dokonując wyboru wykonawcy, naruszyły przepisy ustawy o zamówieniach publicznych

(str. 63 - 65).

5. *Dotychczas nie zrealizowano określonego w „Założeniach...” rozwiązania polegającego na utworzeniu systemu zwolnień podatkowych dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne.*

- 5.1. Spośród 60 skontrolowanych wniosków o przyznanie premii termomodernizacyjnej i dołączonych do nich umów kredytu, w 52 umowach kredytu, tj. 87% określono, że na wniosek kredytobiorcy w harmonogramie spłaty kredytu ustalono maksymalną kwotę raty kapitałowej wraz z należnymi odsetkami spłaty w wysokości przewyższającej 1/12 kwoty rocznych oszczędności kosztów energii, uzyskanych w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego (str. 54).

- 5.2. Inwestorzy spłacali udzielony kredyt w ciągu jednego roku. W tych przypadkach podstawowe zabezpieczenie kredytu stanowiła lokata środków.

Spośród 35 skontrolowanych inwestorów przedsięwzięć termomodernizacyjnych 7 inwestorów, tj. 20%, w przypadku realizacji 169 inwestycji, co stanowiło blisko połowę ogółem zrealizowanych przez ww. podmioty przedsięwzięć termomodernizacyjnych, całą kwotę kredytu spłaciło w tym samym roku, w którym został zaciągnięty kredyt lub przed terminem określonym w umowie kredytu, tj. w kilka miesięcy po uzyskaniu kredytu (SM „Jaroty” w Olsztynie).

Powyższe przypadki, świadczą, że inwestorzy posiadając środki własne, zaciągali kredyty z uwagi na możliwość uzyskania premii termomodernizacyjnej. Zdaniem NIK należałoby stworzyć system odpowiednich zwolnień podatkowych dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne ze środków własnych, przy zachowaniu pozostałych wymogów ustawowych

(str. 33, 54).

6. Ustalono istotne zaangażowanie innych środków zaliczanych do finansów publicznych na finansowanie inwestycji energooszczędnych. Środki w wysokości ponad 824 mln zł były wykorzystywane na wsparcie tych inwestycji na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska pod warunkiem uzyskania odpowiedniego efektu ekologicznego.

6.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz 16 Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w latach 1999 – 2004 (I półrocze) udzieliły: 2264 pożyczki na kwotę ogółem 660,1 mln zł, w tym NFOŚiGW udzielił 121 pożyczek na kwotę 16,1 mln zł oraz 1827 dotacji na kwotę ogółem 263,1 mln zł, w tym NFOŚiGW udzielił 96 dotacji na kwotę 29,2 mln zł⁵.

Ponadto, środki ww. funduszy zostały przeznaczone na udzielenie, za pośrednictwem banków komercyjnych, 3096 kredytów na kwotę ogółem 164,1 mln zł, w tym ze środków NFOŚiGW udzielono 177 kredytów na kwotę 75,9 mln zł
(str. 37 – 38).

6.2. Poszczególne WFOŚiGW stosowały przy udzielaniu pożyczek i dotacji na przedsięwzięcia termomodernizacyjne niejednolite wymagania oraz stosowały preferencyjne zasady w stosunku do wymagań ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Np. przeprowadzona przez NIK kontrola działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi w latach 2000-2003 (I półrocze)⁶ wykazała, że w okresie 2001 - 2003 (I półrocze) przeznaczono 46,4 mln zł na dofinansowanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Pożyczki i dotacje udzielano na ten cel na podstawie złożonego wniosku, z wykazaniem efektu ekologicznego (str. 42 - 43).

7. Stwierdzono podczas kontroli wydatkowanie z naruszeniem prawa – 2.588,8 tys. zł i inne nieprawidłowości finansowe w kwocie 61,7 tys. zł. Kwota, wobec której NIK podjęła działania w celu jej odzyskania wyniosła 533,4 tys. zł. Dotychczas odzyskano 3,8 tys. zł.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli zasięgnęła informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK

⁶ Kontrola działalności Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w latach 2000 – I półrocze 2003 (P/03/115)

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

W świetle ustaleń kontroli, niezależnie od konieczności realizacji wniosków przekazanych skontrolowanym jednostkom, niezbędne jest podjęcie działań przez:

I. Ministra Infrastruktury w porozumieniu z Ministrem Finansów w zakresie:

- 1. Rozważenia możliwości rozszerzenia systemu wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych poprzez wprowadzenie zwolnień podatkowych w przypadku nie zaciągania kredytu przy spełnieniu określonych wymogów wynikających z ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych.**
- 2. Podjęcia starań zapewniających możliwość uruchomienia środków z międzynarodowych instytucji finansowych przeznaczonych na zasilenie Funduszu Termomodernizacji.**

II. Ministra Infrastruktury w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów w zakresie:

- 1. Podjęcia działań w celu szerokiego upowszechniania w gminach informacji o możliwości otrzymania premii termomodernizacyjnej przy realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych.**
- 2. Podjęcia starań w celu promowania organizowania przez samorząd terytorialny punktów konsultacyjno-doradczych dla potencjalnych inwestorów przedsięwzięć energooszczędnych oraz udzielania pomocy gminom przy podejmowaniu tych działań.**

III. Ministra Infrastruktury w porozumieniu z Ministrem Środowiska w zakresie:

- 1. Podjęcia działań w celu wprowadzenia obowiązku stosowania określonych zasad wynikających z ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych w przypadkach finansowania inwestycji energooszczędnych środkami funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.**

IV. Ministra Infrastruktury w zakresie:

- 1. Rozważenia możliwości prowadzenia monitorowania systemu wspierania termomodernizacji z uwzględnieniem oceny realizacji „Założeń polityki**

państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno – bytowym”.

2. Zintensyfikowania działań zmierzających do rozwoju programu termomodernizacji, przez:
 - uzgodnienie z Ministrem Edukacji Narodowej i Sportu wprowadzenia specjalistycznych bloków tematycznych do programów nauczania,
 - prowadzenia promocji efektywności energetycznej w środkach masowego przekazu,
 - spowodowanie przyspieszenia realizacji przykładowych rozwiązań termomodernizacyjnych i ich upowszechnianie.
3. Przyspieszenia prac związanych z wdrożeniem dyrektywy 2002/91/WE z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, wraz z zastosowaniem znakowania energetycznego budynków.

V. Prezesa Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego w zakresie:

1. Wdrożenia systemu kontroli realizacji postanowień umów o współpracy zawartych z bankami kredytującymi.
2. Podjęcia działań w celu zasilenia Funduszu Termomodernizacji innymi środkami pozabudżetowymi w porozumieniu z Ministrem Infrastruktury i Ministrem Finansów.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Stan prawny

Zasady wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych

Podstawowym aktem prawnym regulującym problematykę termomodernizacji jest ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, zwana dalej ustawą⁷.

Ustawa określa m.in.: zasady wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych⁸, mających na celu zmniejszenie zużycia energii dostarczanej do budynków mieszkalnych, zmniejszenie strat energii w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła, całkowitą lub częściową zamianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne, w tym źródła odnawialne; zasady tworzenia Funduszu Termomodernizacji i dysponowania jego środkami (art. 1).

Przepis art. 3 określa elementy audytu energetycznego⁹, który powinien zawierać w szczególności:

1. dane identyfikacyjne budynku, lokalnego źródła ciepła, lokalnej sieci ciepłowniczej oraz ich właściciela,
2. ocenę stanu technicznego budynku, lokalnego źródła ciepła lokalnej sieci ciepłowniczej,
3. opis możliwych wariantów realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego,
4. wskazanie optymalnego wariantu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.

Zgodnie z art. 4 ustawy¹⁰ premia termomodernizacyjna przysługuje inwestorowi, jeżeli ze zweryfikowanego, zgodnie z art. 5 ust. 3, audytu energetycznego wynika, że:

- 1) kredyt udzielony na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego nie przekroczy 80% jego kosztów, a okres spłaty kredytu pomniejszonego o premię termomodernizacyjną nie przekroczy 10 lat,
- 2) miesięczne raty spłaty kredytu wraz z odsetkami nie są mniejsze od raty kapitałowej powiększonej o należne odsetki i nie są większe od równowartości 1/12 kwoty rocznych oszczędności kosztów energii, uzyskanych w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego; na wniosek inwestora bank kredytujący może ustalić wyższe raty spłaty kredytu. Premie termomodernizacyjne przyznaje Bank Gospodarstwa Krajowego, w granicach wolnych środków Funduszu. Bank

⁷ Dz.U. Nr 162 poz. 1121 ze zm.

⁸ Pojęcie przedsięwzięć modernizacyjnych określa art. 2 pkt 1 ustawy.

⁹ Pojęcie audytu energetycznego określa art. 2 pkt 5 ustawy.

¹⁰ Art. 4 – w brzmieniu od dnia 9 sierpnia 2001 r. – zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. (Dz.U. Nr 76 poz. 808).

Gospodarstwa Krajowego okresowo informuje banki kredytujące o stanie wolnych środków Funduszu (art. 4a ustawy¹¹). Przepis art. 5 ustawy¹² stanowi, że inwestor składa do Banku Gospodarstwa Krajowego za pośrednictwem banku kredytującego, wnioski o przyznanie premii termomodernizacyjnej, do którego dołącza audyt energetyczny. Bank kredytujący, przekazując Bankowi Gospodarstwa Krajowego dokumenty, o których mowa wyżej, dołącza do nich umowę kredytu zawartą pod warunkiem przyznania premii termomodernizacyjnej. W przypadku okresowego braku wolnych środków Funduszu, Bank Gospodarstwa Krajowego zawiadamia inwestora i bank kredytujący o pozostawieniu bez rozpatrzenia wniosku o przyznanie premii termomodernizacyjnej. Wnioski pozostawione bez rozpatrzenia są rozpatrywane w pierwszej kolejności, po uzyskaniu wolnych środków na rachunku Funduszu. Bank Gospodarstwa Krajowego dokonuje weryfikacji audytu energetycznego albo zleca wykonanie takiej weryfikacji innym podmiotom. O negatywnej weryfikacji audytu energetycznego Bank Gospodarstwa Krajowego zawiadamia inwestora i bank kredytujący. W przypadku pozytywnej weryfikacji audytu energetycznego oraz stwierdzenia, że zostały spełnione warunki kredytowania, o których mowa w art. 4, Bank Gospodarstwa Krajowego zawiadamia inwestora i bank kredytujący o przyznaniu premii termomodernizacyjnej i jej wysokości, której wypłata następuje po spełnieniu warunków określonych w art. 6 ust. 1. Odpowiednio stosuje się ten sam tryb postępowania w przypadku zmiany umowy kredytu dotyczącej zakresu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, kwoty kredytu lub terminu jego spłaty.

Zgodnie z art. 6 ustawy¹³ Bank Gospodarstwa Krajowego przekazuje premie termomodernizacyjne bankowi kredytującemu, jeżeli przedsięwzięcie termomodernizacyjne:

- 1) zostało zrealizowane zgodnie z projektem budowlanym,
- 2) zostało zakończone w terminie określonym w umowie kredytu.

Bank kredytujący zalicza przekazaną premię termomodernizacyjną na spłatę wykorzystanego przez inwestora kredytu.

Zasady współpracy Banku Gospodarstwa Krajowego z bankiem kredytującym w zakresie trybu i terminów rozliczeń z tytułu przekazywania premii termomodernizacyjnych oraz przekazywania wynagrodzenia, o którym mowa w art. 13, określa umowa (art. 7 ustawy). Zgodnie z art. 13 ustawy wynagrodzenie prowizyjne pobiera Bank Gospodarstwa Krajowego od inwestora z tytułu przyznania premii termomodernizacyjnej nie wyższe niż 0,6% kwoty przyznanej premii termomodernizacyjnej. Bank kredytujący potrąca wynagrodzenie, z pierwszej transzy udzielanego kredytu i przekazuje je Bankowi Gospodarstwa Krajowego.

Wysokość wynagrodzenia prowizyjnego, pobieranego przez Bank Gospodarstwa Krajowego z tytułu przyznania premii termomodernizacyjnej określił Minister Finansów w rozporządzeniu z dnia 27 grudnia 2001 r.¹⁴.

Szczegółowy zakres i formy audytu energetycznego Minister Infrastruktury określił w rozporządzeniu z dnia 15 stycznia 2002 r.¹⁵, natomiast szczegółowe zasady

¹¹ Art. 4a – dokonany przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. (Dz.U. Nr 76 poz. 808) od dnia 9 sierpnia 2001 r.

¹² Art. 5 ust. 1 i dodany ust. 2a – zmieniony i dodany przez art. 1 pkt 5 lit. a) i art. 1 pkt 5 lit. 6) ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. (Dz. U. Nr 76 poz. 808) z dniem 9 sierpnia 2001 r.

¹³ Art. 6a – w brzmieniu od dnia 9 sierpnia 2001 r. z powodu j.w.

¹⁴ Dz.U. Nr 156 poz. 1823 – obowiązuje od 1 stycznia 2002 r.

i tryb weryfikacji audytu energetycznego w rozporządzeniu z dnia 15 stycznia 2002 r.¹⁶. W Banku Gospodarstwa Krajowego tworzy się Fundusz Termomodernizacji (art. 9 ust. 1 ustawy).

Na Fundusz składają się:

1. środki przekazywane z budżetu państwa – w wysokości określonej w ustawie budżetowej,
2. odsetki od lokat środków Funduszu w bankach,
3. wpływy z inwestycji środków Funduszu w papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski oraz w papiery wartościowe określające świadczenia pieniężne, gwarantowane lub poręczone przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski, a także w jednostki uczestnictwa funduszy rynku, o których mowa w art. 178 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. Nr 146 poz. 1546)¹⁷
4. darowizny i zapisy,
5. inne wpływy.

W przypadku odsetek od lokat środków Funduszu w bankach, suma kwot, w jednym banku lub w grupie banków powiązanych ze sobą kapitałem lub organizacyjnie, nie może przekroczyć 15% okresowo wolnych środków Funduszu (art. 10 ustawy).

Zgodnie z art. 11 ustawy środki Funduszu przeznacza się na:

1. wypłatę przyznanych premii termomodernizacyjnych,
2. pokrycie kosztów weryfikacji audytów energetycznych do wysokości nie przekraczającej 3% środków Funduszu,
3. pokrycie kosztów obsługi Funduszu,
4. pokrycie kosztów promocji Funduszu¹⁸.

Okresowo wolne środki Funduszu mogą być:

1. lokowane w innych bankach, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 2,
2. inwestowane w papiery wartościowe lub jednostki uczestnictwa, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3.

Zgodnie z art. 12 ustawy Bank Gospodarstwa Krajowego wyodrębnia w swoim planie finansowym plan finansowy Funduszu, opracowany w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych oraz Prezesem Urzędu

¹⁵Dz.U. Nr 12 poz. 114 – obowiązuje od dnia 2 marca 2002 r. Do dnia 10 listopada 2001 r. obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 1999 r. Dz.U. Nr 46 poz. 459 ze zm.

¹⁶Dz.U. Nr 12 poz. 115 – obowiązuje o dnia 2 marca 2002 r. Do dnia 10 listopada 2001 r. obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 1999 r. Dz.U. Nr 46 poz. 460.

¹⁷Art. 10 ust. 1 pkt 3 zmieniony przez art. 316 pkt 1 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. Nr 146 poz. 1546) z dniem 1 lipca 2004 r.

¹⁸Art. 11 ust. 1 pkt 4 dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. (Dz.U. Nr 76 poz. 8081) zmieniający nin. ustawę z dniem 9 sierpnia 2001 r.

Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast¹⁹, sporządza dla Funduszu odrębny bilans oraz rachunek zysków i strat, wchodzące w skład sprawozdania finansowego banku.

Projekt planu finansowego Funduszu podlegał uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego w trybie określonym w ustawie z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. Nr 48 poz. 550 ze zm.)²⁰. Bank Gospodarstwa Krajowego składał Prezesowi Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast²¹, w terminie do końca miesiąca następującego po każdym kwartale, informacje o wysokości przyznanych premii termomodernizacyjnych, przewidywanych terminach ich przekazania oraz o wypłaconych premiach termomodernizacyjnych. Bank Gospodarstwa Krajowego składał Prezesowi Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast²² w okresach kwartalnych sprawozdania z realizacji planu finansowego Funduszu (art. 12 ust. 3 ustawy)²³.

Zadania i zakres działalności oraz organizację Banku Gospodarstwa Krajowego określa ustawa z dnia 14 czerwca 2003 r.²⁴ Do podstawowych celów działalności BGK, w zakresie określonym ustawą oraz odrębnymi przepisami należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych z wykorzystaniem środków publicznych (art. 4). Do zadań BGK należy m.in.: obsługa funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych BGK na podstawie odrębnych ustaw (art. 5 ust. 1 pkt 2). Zgodnie ze statutem Banku Gospodarstwa Krajowego nadanego rozporządzeniem z dnia 27 sierpnia 2002 r. przez Ministra Skarbu Państwa²⁵, Bank realizuje zadania związane z obsługą funduszy ustawowych, powierzonych lub przekazanych BGK na podstawie odrębnych ustaw, w szczególności związane z obsługą m.in. Funduszu Termomodernizacji (§ 6 ust. 1 pkt 3).

Prawo energetyczne

Zgodnie z art. 1 Dyrektywy Rady 93/76/EWG z dnia 13 września 1993 r. w celu ograniczenia emisji ditlenku węgla poprzez poprawienie wydajności energetycznej (SAVE) celem niniejszej dyrektywy jest realizacja przez Państwa Członkowskie zadania ograniczenia emisji ditlenku węgla dzięki poprawie efektywności energetycznej, w szczególności przez sporządzenie i realizację programu w następujących dziedzinach: energetyczna certyfikacja budynków, naliczanie kosztów ogrzewania, klimatyzacji i ciepłej wody na podstawie rzeczywistego zużycia,

¹⁹ Z dniem 31 grudnia 2003 r. na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 25, poz. 253 ze zm.) został zniesiony urząd Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast. Zadania i kompetencje należące dotychczas do Prezesa UMIRM na podstawie art. 2 ust. 1 ww. ustawy przechodzą do zakresu działania ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej. W związku z powyższym – na podstawie art. 10 pkt. 4 ww. ustawy – Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast z dniem 31 grudnia 2003 r. uległ likwidacji.

²⁰ Z dniem 15 października 2004 r. art. 12a ust. 1a uchylony przez art. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o zmianie ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 213 poz. 2157).

²¹ od dnia 1 stycznia 2004 r. Ministrowi Infrastruktury

²² j.w.

²³ Art.11 ust. 3 dodany przez art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 2 czerwca 2001 r. (Dz. U. Nr 76 poz. 808) zmieniony nin. ustawą z dniem 9 sierpnia 2001 r.

²⁴ Dz.U. Nr 65 poz. 594 – obowiązuje od 1 czerwca 2003 r.

²⁵ Dz. U. Nr 156 poz. 1526 – obowiązuje od 13 września 2003 r. Do dnia 13 września 2003 r. – obowiązywał statut nadany rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 23 lutego 1999 r. – Dz.U. Nr 21 poz. 188 ze zm.

finansowanie przez osoby trzecie inwestycji mających na celu poprawę wydajności energetycznej w sektorze publicznym, izolacja termiczna nowych budynków, regularna inspekcja kotłów grzewczych, audyty energetyczne w przedsiębiorstwach o wysokim zużyciu energii.

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne²⁶ określa zasady kształtowania polityki energetycznej państwa, zasady i warunki zaopatrzenia i użytkowania paliw i energii, w tym ciepła oraz działalności przedsiębiorstw energetycznych, a także określa organy właściwe w sprawach gospodarki paliwem i energią. Celem ustawy jest m.in. tworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju kraju, oszczędnego i racjonalnego użytkowania paliw i energii, uwzględniania wymogów ochrony środowiska oraz ochrony interesów odbiorców i minimalizacji kosztów (art. 1).

Naczelnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach polityki energetycznej był Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej²⁷. Zadania Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej²⁸ w zakresie polityki energetycznej obejmowały m.in.:

1. przygotowanie, w porozumieniu z właściwymi ministrami, założeń polityki energetycznej oraz koordynowanie jej realizacji,
2. określenie szczegółowych warunków planowania i funkcjonowania systemów zaopatrzenia w paliwa i energię w trybie i zakresie ustalonym w ustawie,
3. współdziałanie z wojewodami i samorządami terytorialnymi w sprawach planowania i realizacji systemów zaopatrzenia w paliwa i energię (art. 12).

Zgodnie z art. 15 tej ustawy założenia polityki energetycznej państwa (na wniosek Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Rada Ministrów określa założenia polityki energetycznej państwa), powinny być opracowane zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju kraju i określać w szczególności:

1. ocenę bezpieczeństwa energetycznego państwa,
2. działania w zakresie ochrony środowiska,
3. politykę inwestycyjną i inne.

Zadania z zakresu spraw regulacji gospodarki paliwami i energią oraz promowania konkurencji realizuje Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, który jest centralnym organem administracji rządowej (art. 21 ust. 1 i 2). Prezes URE wykonuje zadania przy pomocy Urzędu Regulacji Energetyki (art. 21 ust. 4). Prezes URE reguluje działalność przedsiębiorstw energetycznych zgodnie z ustawą i założeniami polityki energetycznej państwa, zmierzając do minimalizacji kosztów przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców paliw i energii (art. 23 ust. 1). Zakres kompetencji i obowiązków Prezesa URE określa art. 23 ww. ustawy.

²⁶ j.t. Dz.U. z 2003 r. Nr 153 poz. 1504 ze zm.

²⁷ Od dnia 8 stycznia 2003 r. – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej i zniesienia Ministerstwa Gospodarki – Dz.U. Nr 1 poz. 2. Do dnia 8 stycznia 2003 r. Minister Gospodarki – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1999 r. Dz.U. Nr 91 poz. 1021 oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowego działania Ministra Gospodarki i Pracy (Dz. U. Nr 134, poz. 1428) – obowiązuje od 11 marca 2004 r.

²⁸ Od dnia 4 maja 2004 r. Minister Gospodarki i Pracy – rozporządzenie z dnia 2 maja 2004 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Gospodarki i Pracy i zniesienia Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 106 poz. 1115)

Realizacja procesów budowlanych

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane²⁹ normuje działalność projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach (art. 1).

W prawie budowlanym przyjęto zasadę, że roboty budowlane można rozpocząć jedynie na podstawie ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę (art. 28).

Wyjątkiem od zasady uzyskania pozwolenia na budowę są przepisy art. 29 - 31 ustawy³⁰. Zgodnie z art. 32 ust. 4a ustawy, nie wydaje się pozwolenia na budowę w przypadku rozpoczęcia robot budowlanych z naruszeniem przepisu art. 28 ust. 1.³¹

Pojęcie „roboty budowlane” określa art. 3 pkt 7³², który stanowi, że przez roboty budowlane należy rozumieć budowę, a także prace polegające na przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego.

Przepis art. 32 ust. 4³³ określa jakie kryteria musi spełnić inwestor ubiegający się o pozwolenie na budowę. Pozwolenie na budowę można wydać wyłącznie temu kto: złożył wniosek w tej sprawie w okresie ważności decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli jest ona wymagana zgodnie z przepisami o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, złożył oświadczenie, pod rygorem odpowiedzialności karnej, o posiadaniu prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane. Natomiast art. 33 ust. 2 zawiera katalog dokumentów jakie należy dołączyć do wniosku o pozwolenie na budowę.³⁴

Wymagania, jakim powinien odpowiadać projekt budowlany zostały określone w art. 34 ust. 3. Wymagania te zostały uszczegółowione w przepisach rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego.³⁵ Do użytkowania obiektu budowlanego, na którego wzniesienie jest wymagane pozwolenie na budowę, można przystąpić, z zastrzeżeniem przepisów ust. 3 oraz art. 55 i 57, po zawiadomieniu właściwego organu o zakończeniu budowy, jeżeli organ ten, w terminie 21 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Zawiadomienia, o którym mowa wyżej, dokonuje się co najmniej 21 dni przed zamierzonym terminem przystąpienia do użytkowania (art. 54 ust. 1 i 2)³⁶.

Pozwolenie na użytkowanie obiektu budowlanego jest wymagane w przypadkach określonych w art. 55, jeżeli właściwy organ nałożył taki obowiązek w wydanym pozwoleniu na budowę lub stwierdził, że zgłoszony przez inwestora obiekt budowlany został wykonany z naruszeniem warunków określonych w pozwoleniu na

²⁹ j.w. Dz.U. z 2003r. Nr 206 poz. 2016 ze zm.

³⁰ W brzmieniu od 11 lipca 2003 r. na skutek zmiany ustawy Prawo budowlane (Dz.U. z 2003 r. Nr 80 poz. 718 – art. 1). Do dnia 11 lipca 2003 r. przepis art. 28 ust. 1 umiał następująco: „Roboty budowlane można rozpocząć jedynie na podstawie ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę z zastrzeżeniem art. 29 i art. 30”.

³¹ Przepis wprowadzono nowelą ustawy j.w. do ustawy Prawo budowlane z dniem 11 lipca 2003 r.

³² Z powodu, jak wyżej do dnia 11 lipca 2003 r. art. 3 pkt 7 brzmiał następująco: przez „roboty budowlane” rozumie się budowę, a także prace polegające na montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego.

³³ Do dnia 11 lipca 2003 r. brzmienie tego przepisu było następujące: pozwolenie na budowę może być wydane wyłącznie temu, kto: złożył wniosek w tej sprawie w terminie ważności decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli jest ona wymagana zgodnie z przepisami o zagospodarowaniu przestrzennym; wykazał prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

³⁴ Wykaz dokumentów w brzmieniu przepisu od dnia 11 lipca 2003 r. (znowelizowane prawo budowlane).

³⁵ Dz.U. Nr 120 poz. 1133 – obowiązuje od dnia 11 lipca 2003 r. Do dnia 11 lipca 2003 r. – obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 listopada 1998 r. – Dz. U. Nr 140 poz. 906.

³⁶ Przepis art. 54 w brzmieniu od dnia 11 lipca 2003 r. Do dnia 11 lipca 2003 r. termin zawiadomienia wynosił 14 dni.

budowę (art. 55 ust. 1 pkt 1 i 2). Katalog dokumentów, które należy dołączyć do zawiadomienia o zakończeniu budowy obiektu budowlanego lub wniosku o udzielenie pozwolenia na użytkowanie określono w art. 57³⁷.

Ustawa w art. 17 określiła uczestników procesu budowlanego, którymi są: inwestor, inspektor nadzoru inwestorskiego, projektant, kierownik budowy lub kierownik robót.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 właściwy organ może w decyzji o pozwoleniu na budowę nałożyć na inwestora obowiązek ustanowienia inspektora nadzoru inwestorskiego, a także obowiązek zapewnienia nadzoru autorskiego, w przypadkach uzasadnionych wysokim stopniem skomplikowania obiektu lub robót budowlanych, bądź przewidywanym wpływem na środowisko³⁸.

Przepisy art. 22³⁹ i art. 23 określają obowiązki i uprawnienia kierownika budowy. Ustawa w art. 24 zabrania łączenia funkcji kierownika budowy i inspektora nadzoru inwestorskiego. Te same przepisy stosuje się odpowiednio do kierownika robót.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁴⁰ w art. 46-57 uregulowała postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć. Zgodnie z art. 46 ust. 2 ustawy przez przedsięwzięcie rozumie się m.in. inwestycję budowlaną.

Ustawa o zamówieniach publicznych⁴¹

Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych⁴² określała m.in. zasady, formy i tryb udzielania zamówień publicznych (art. 1).

Zakres podmiotowy ustawy uregulowano w art. 4 ustawy. Ustawę stosuje się między innymi do zamówień publicznych, udzielanych przez: jednostki sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, państwowe jednostki organizacyjne, oraz komunalne jednostki organizacyjne wykonujące zadania o charakterze użyteczności publicznej. Zgodnie z art. 4 ust. 2 do stosowania ustawy obowiązane były również inne podmioty, jeżeli ponad 50 % wartości udzielonego przez nie zamówienia jest finansowane ze środków publicznych lub bezpośrednio przez podmioty wymienione w art. 4 ust. 1.

Zakres przedmiotowy ustawy określony był w art. 3, zgodnie z którym ustawę stosuje się do udzielania zamówień publicznych na dostawy, usługi lub roboty budowlane. Przepis art. 6 ust. 1 ustawy zawierał katalog wyłączeń, co do których nie stosuje się ustawy o zamówieniach publicznych, w tym pkt. 7 stanowił, że ustawy nie stosuje się do zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 6.000 Euro.

Regulacja prawa obowiązywała do dnia 2 marca 2004 r. Od 2 marca 2004 r. podmioty są obowiązane do stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴³.

³⁷Katalog dokumentów określonych w art. 57 w brzmieniu tego przepisu od dnia 11 lipca 2003 r.

³⁸Do dnia 11 lipca 2003 r. przepis ten ograniczał się do obowiązku ustanowienia inspektora nadzoru inwestorskiego.

³⁹Przepis art. 22 w brzmieniu znowelizowanego prawa budowlanego od dnia 11 lipca 2003 r.

⁴⁰Dz.U. Nr 62, poz. 627 ze zm.

⁴¹uchylona ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 19, poz. 177) – z dniem 2 marca 2004 r.

⁴²j.t. Dz.U. z 2002 r. Nr 72 poz. 664 ze zm. – utraciła moc obowiązującą z dniem 2 marca 2004 r.

⁴³Dz. U. Nr 19 poz. 177 ze zm.

Naruszenie dyscypliny finansów publicznych

Katalog czynów stanowiących naruszenie dyscypliny finansów publicznych określa art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada o finansach publicznych⁴⁴.

Zgodnie z art. 165 ust.1 ww. ustawy kierownik jednostki sektora finansów publicznych (jednostki korzystającej ze środków publicznych) oraz kierownik jednostki nadrzędnej, a także organ kontroli obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić właściwego rzecznika dyscypliny finansów publicznych o ujawnionym naruszeniu dyscypliny finansów publicznych.

Uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stanowi m.in., że Polska zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, jak również obowiązano władze publiczne do przygotowania i prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnym i przyszłym pokoleniom.

Problem zrównoważonego rozwoju w mieszkalnictwie obejmuje m.in. unowocześnienie systemu ogrzewania lokali mieszkalnych, w tym wykorzystanie źródeł energii niekonwencjonalnej; modernizację sieci ciepłej i wodociągowej; termomodernizację zasobów budowlanych; racjonalizację zużycia wody.

Działania mające na celu wdrożenie zasad oszczędnego użytkowania energii podejmowane są od ponad 10 lat. I tak:

- W roku 1995 r. opracowano „Założenia polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym”⁴⁵, zwane dalej „Założeniami”, które opracowano w wyniku skierowania przez Komisje Sejmowe RP: Polityki Przestrzennej, Budowlanej i Mieszkaniowej; Systemu Gospodarczego i Przemysłu; Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych do Rady Ministrów Dezyderatu w sprawie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym.

W latach 1995 – 1997 działania Rządu na rzecz oszczędzania energii ciepłej polegały na dofinansowaniu spółdzielniom mieszkaniowym kosztów usuwania wad technologicznych, w tym przemarzania ścian oraz modernizacji instalacji ciepłej. W tym okresie, co rok w ustawach budżetowych ustalano kwoty dotacji dla tych spółdzielni na dopłaty do centralnego ogrzewania i ciepłej wody oraz na usuwanie wad technologicznych i instalację urządzeń do pomiaru i regulacji zużycia ciepła i wody w spółdzielczych zasobach mieszkaniowych. Kwoty te wynosiły w roku 1995 – 522,1 mln zł⁴⁶, w 1996 r. – 44,6 mln zł⁴⁷, a w roku 1997 – 44,9 mln zł⁴⁸.

Udzielone kwoty dotacji wyniosły w roku 1995 – 10,0 mln zł, w 1996 r. – 39,9 mln zł, a w roku 1997 – 49,8 mln zł. Stosowanie dotacji do przedsięwzięć realizowanych tylko przez spółdzielnie mieszkaniowe stwarzało preferencje tylko dla jednego rodzaju podmiotów gospodarczych.

⁴⁴ j.t. Dz. U. z 2003 r. Nr 15 poz. 148 ze zm.

⁴⁵ „Założenia” zostały zaakceptowane przez KERM w dniu 31.07.1995 r. i przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 03.10.1995 r.

⁴⁶ Dz. U. z 1995 r. Nr 27, poz. 141

⁴⁷ Dz. U. z 1996 r. Nr 19, poz. 87

⁴⁸ Dz. U. z 1997 r. Nr 19, poz. 106

- Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych⁴⁹, stanowiąca realizację zamierzeń Rządu określona w ww. „Założeniach...”, zastąpiła funkcjonujący w latach 1995 – 1997 system dotacji udzielanych spółdzielniom mieszkaniowym. Zasadniczym celem tej ustawy było uzyskanie zmniejszenia zużycia energii dostarczanej m.in. do budynków mieszkalnych. Z pomocy państwa mogły korzystać poza spółdzielniami mieszkaniowymi również inne osoby prawne, w tym m.in. osoby fizyczne, np. właściciele domów jednorodzinnych. Warunkiem uzyskania dofinansowania w formie premii termomodernizacyjnych było otrzymanie kredytu w banku komercyjnym i wykazanie, że m.in. kredyt udzielony na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego nie przekroczył 80% jego kosztów, a okres spłaty kredytu nie przekroczył 7 lat. Po spłaceniu 75% kwoty wykorzystanego kredytu wraz z naliczonymi odsetkami Bank Gospodarstwa Krajowego przekazywał premię termomodernizacyjną bankowi kredytującemu przedsięwzięcie na spłatę pozostałej części kredytu.

Program ten nie przyniósł oczekiwanych efektów i w roku 2001 ustawa o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych została znowelizowana⁵⁰. Ustawa o zmianie ustawy termomodernizacyjnej została uchwalona 21 czerwca 2001 r., weszła w życie 9 sierpnia 2001 r.

Zgodnie z ustawą główne źródło finansowania przedsięwzięcia termomodernizacyjnego stanowi kredyt komercyjny, udzielany przez tzw. „banki kredytujące” w wysokości do 80% kosztu przedsięwzięcia. Okres spłaty kredytu nie może przekroczyć 10 lat⁵¹. Po spełnieniu warunków określonych w ww. ustawie inwestor może uzyskać pomoc w formie premii termomodernizacyjnej wypłacanej, za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego, ze środków budżetu państwa. Premia zmniejsza kredyt w banku kredytującym o 25% kwoty wykorzystanego kredytu na realizację przedsięwzięcia.

Najważniejsza wprowadzona zmiana w ustawie dotyczyła sposobu wypłacania premii termomodernizacyjnej. Przed nowelizacją ustawy, było to umorzenie części (25%) kredytu pozostałej po spłaceniu 75% kredytu wraz z odsetkami. Po nowelizacji ustawy, inwestor spłaca raty kredytu i odsetki liczone nie od całej sumy kredytu, ale tylko od 75% pożyczonej sumy. Znowelizowana ustawa wprowadza także możliwość zaciągania kredytu spłacalnego w okresie aż 10 lat, a nie 7 lat, jak to było dotychczas. Bez zmian pozostała maksymalna wysokość kredytu, który tak jak dotychczas nie może przekraczać 80% kosztów inwestycyjnych, czyli zawsze wkład własny inwestora nie może być mniejszy niż 20% pełnych kosztów termomodernizacji.

Efektom zrealizowania przedsięwzięcia termomodernizacyjnego jest zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło, a więc obniżenie ponoszonych kosztów ogrzewania. Na rysunku⁵² nr 1 został przedstawiony schemat uzyskiwanych efektów w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.

⁴⁹ Dz. U. Nr 162, poz. 1121 ze zm.

⁵⁰ ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o zmianie ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych – Dz. U. Nr 76, poz. 808

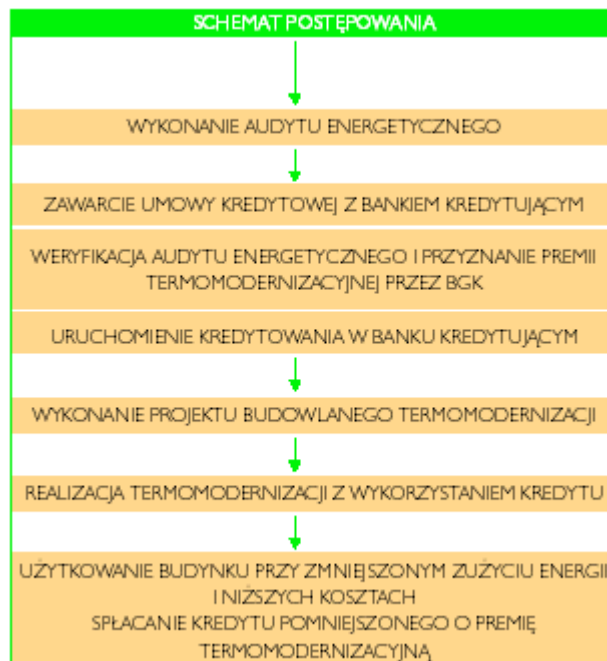
⁵¹ Okres ustanowiony nowelizacją ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz. U. z 2001 r. Nr 76 poz. 808); przed nowelizacją okres ten wynosił 7 lat

⁵² ilustracja wg programu edukacyjno-informacyjnego - www.domprzyjazny.pl

Rys. 1. Schemat uzyskiwanych efektów w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego

Sposób postępowania przy ubieganiu się o premię termomodernizacyjną w związku z realizacją przedsięwzięcia termomodernizacyjnego ilustruje schemat⁵³ przedstawiony na rysunku nr 2.

Rys. 2. Schemat postępowania przy ubieganiu się o premię termomodernizacyjną.

- W dniu 13 lipca 1999 r. Rada Ministrów przyjęła „Założenia polityki mieszkaniowej państwa na lata 1999 – 2003”, w których ustanowiono programy wspierania sektora mieszkaniowego środkami publicznymi. RM uznała, że wspieranie przedsięwzięć termomodernizacyjnych jest instrumentem poprawy właściwości energetycznych zasobów mieszkaniowych wszystkich typów.
- Rada Ministrów w dniu 22 lutego 2000 r. przyjęła „Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 roku”, uznając że istotnym celem do osiągnięcia jest racjonalizacja użytkowania energii. W dokumencie zalecono m.in.:
 - ministrowi właściwemu do spraw gospodarki w porozumieniu z właściwymi ministrami:

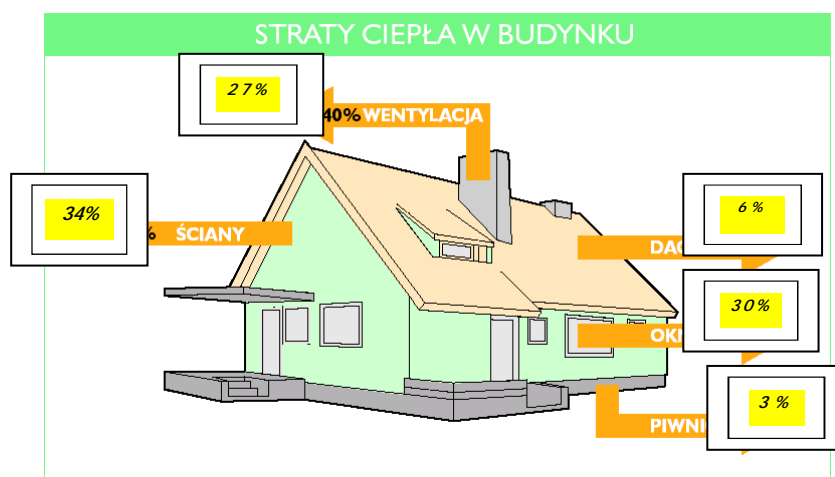
⁵³ ilustracja wg programu edukacyjno-informacyjnego - www.domprzyjazny.pl

- dokonanie przeglądu przepisów prawa w celu wyeliminowania barier prawnych uniemożliwiających modernizację systemów energetycznych (ciepłownictwo, energia elektryczna, itp.) w jednostkach finansowanych z budżetu centralnego i budżetów jednostek samorządów terytorialnych, w szczególności przy zastosowaniu metody finansowania inwestycji modernizacyjnych przez trzecią stronę i eksploatacji w systemie Przedsiębiorstw Usług Energetycznych (ESCO),
- spowodowanie wydania przepisów umożliwiających kontynuowanie działalności modernizacyjnej ze środków gromadzonych z tytułu zaoszczędzonej energii,
- opracowanie instrumentów prawnych, finansowych i organizacyjnych, umożliwiających racjonalizację użytkowania energii w jednostkach finansowanych z budżetu centralnego i jednostkach samorządów terytorialnych,
- ministrowi właściwemu do spraw gospodarki podjęcie prac nad przygotowaniem projektu ustawy określającej politykę Państwa w zakresie racjonalnego użytkowania energii, źródeł skojarzonych i odnawialnych,
- ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej wystąpienie do Komitetu Badań Naukowych z wnioskiem o uruchomienie projektów celowych zamawianych na temat:
 - metod oceny stanu technicznego i energetycznego obiektów budowlanych,
 - standardu audytu energetycznego dla budynków zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej,
- ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, w ramach swoich kompetencji, wprowadzanie i zalecanie uwzględnienia problematyki efektywnego użytkowania energii oraz cech ekologicznych głównych technologii produkcji energii elektrycznej w procesach dydaktycznych wszystkich szczebli.
- ministrowi właściwemu do spraw gospodarki we współpracy z ministrem właściwym do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej przygotowanie ogólnospołecznej akcji promocyjnej zachowań i rozwiązań energooszczędnych,
- ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, w oparciu o środki przewidziane w planie finansowym Funduszu Termomodernizacji ulokowanym w Banku Gospodarstwa Krajowego, w porozumieniu z Ministrem Finansów i b. Prezesem Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast, przygotowanie i wdrożenie programu promocji ustawy termomodernizacyjnej, z uwzględnieniem podjętych działań,
- ministrowi właściwemu do spraw gospodarki we współpracy z ministrem właściwym do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej i z b. Prezesem UMiRM oraz z Prezesem URE, zorganizowanie programu szkoleń dla terenowej administracji rządowej i samorządowej z zakresu stosowania przez te organy przepisów ustawy Prawo energetyczne oraz wdrażania „Założeń polityki energetycznej”.
- W czerwcu 2000 r. Rada Ministrów przyjęła dokument pn. „Polska 2025 Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju”, w którym m.in. przyjęto że zasadniczy kierunek polityki energetycznej to zapewnienie energetycznego bezpieczeństwa kraju, co wymaga podejmowania działań zapewniających zaspokojenie potrzeb energetycznych po najniższych kosztach, przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań bezpieczeństwa energetycznego i ochrony

środowiska oraz interesów wszystkich podmiotów życia społecznego i gospodarczego.

- W dniu 4 listopada 2003 r. Rada Ministrów przyjęła dokument pn. „Polityka klimatyczna Polski. Strategie emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020”, w którym m.in. określono, że w „sektorze użyteczności publicznej, usług i gospodarstw domowych” należy wdrożyć działania obejmujące m.in. termomodernizację budynków mieszkalnych, wymianę i doszczelnianie okien, zmianę obowiązujących norm ochrony cieplnej nowych budynków, wprowadzenie certyfikatów energetycznych dla budynków.

Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A. szacowała⁵⁴, że w ca 25% polskich zasobów mieszkaniowych⁵⁵ średnie zużycie energii wynosi od 300 do 400 kWh/m², określając, że w zasobach tych celowe jest przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji. Wg danych KAPE S.A.⁵⁶ roczne straty spowodowane brakiem właściwego możliwego ekonomicznie i technicznie standardu cieplnego budynków mieszkalnych, wynoszą 7 mld zł⁵⁷ rocznie. Przy założeniu, że udział okien, ścian i innych przegród w stratach ciepła⁵⁸ wynosi: piwnica – 3%; stropodach – 6%; okna – 30%, ściany – 34%, wentylacja – 27%, straty związane z ucieczką ciepła np.: przez okna wynoszą 2,1 mld zł rocznie, przez dach – 0,42 mld zł rocznie.

Rys. 3. Straty ciepła w budynku w ujęciu procentowym (źródło: KAPE S.A.)⁵⁶

⁵⁴ „Efektywne wykorzystanie energii w mieszkalnictwie na tle gospodarki narodowej” – www.kape.gov.pl/Dzialalnosc/Zrownowazone/Budownictwo/wykorzystanie_energii

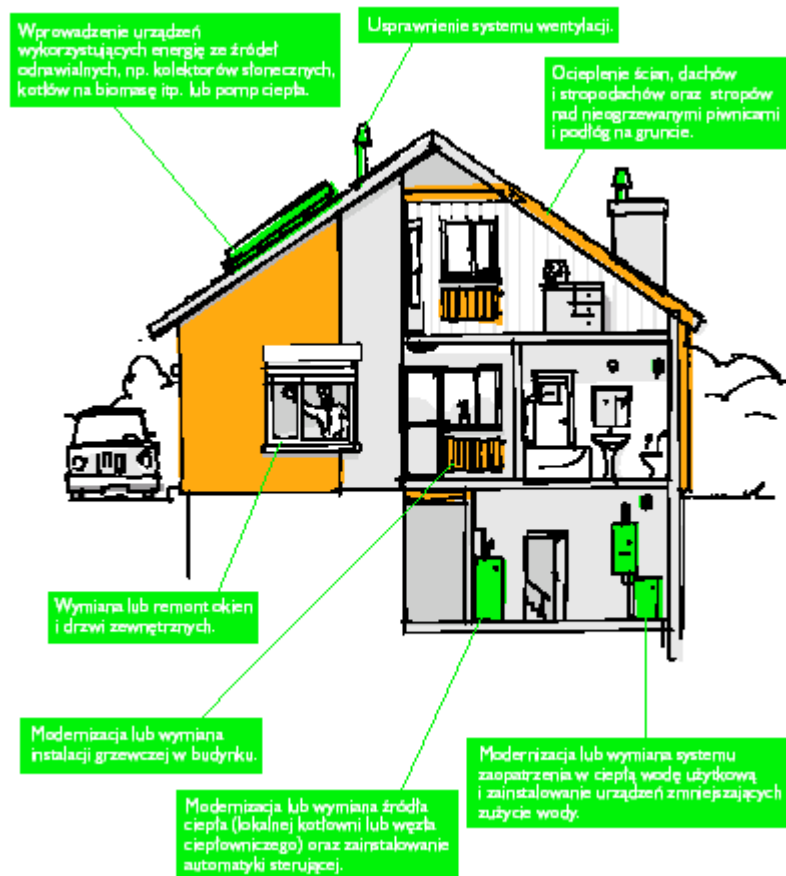
⁵⁵ W trakcie narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2002 r. spisano 12,5 mln mieszkań o powierzchni użytkowej 849,8 mln m², w których znajdowało się 45,7 mln izb.

⁵⁶ „Materiały do Programu BOLIX 120” – opracowanie sporządzone przez dr inż. Arkadiusza Węglarza wg obliczeń KAPE S.A przy przyjęciu potencjału termomodernizacji 70 TWh rocznie oraz średniej

ceny energii cieplnej na poziomie 0,1 zł za kWh

⁵⁸ wg danych KAPE S.A. przyjętych dla modelowego domu wielorodzinnego przed termomodernizacją

Na rysunku nr 4 zaprezentowano przedsięwzięcia termomodernizacyjne, jakie można wykonać w celu zmniejszenia strat ciepła w budynku.

Rys. 4. Rodzaje działań termomodernizacyjnych możliwych do wykonania w budynku w celu zmniejszenia strat ciepła (źródło: KAPE S.A.)

W tabeli 1 podano, jaki poziom obniżenia zużycia ciepła można uzyskać realizując poszczególne rodzaje przedsięwzięć.

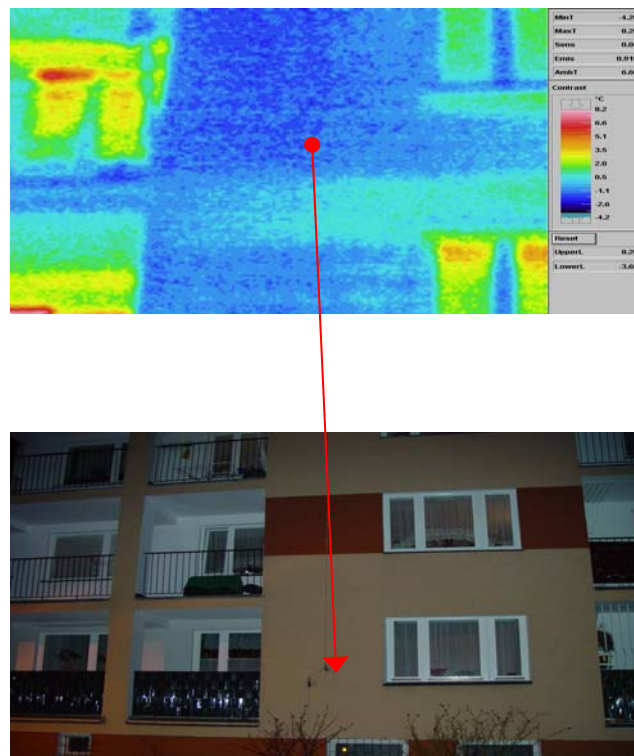
Lp.	Sposób uzyskania oszczędności	Obniżenie zużycia ciepła w stosunku do stanu poprzedniego
1.	Ocieplenie zewnętrznych przegród budowlanych (ścian, dachu, stropodachu, stropu nad piwnicą) – bez okien.	15-25%
2.	Wymiana okien na szczelne, o niższej wartości współczynnika przenikania.	10-15%
3.	Wprowadzenie usprawnień w węźle cieplnym, w tym automatyki pogodowej oraz urządzeń regulacyjnych.	5-15%
4.	Kompleksowa modernizacja wewnętrznej instalacji c.o., w tym hermetyzacja instalacji i izolowanie przewodów, przeprowadzenie regulacji hydraulicznej i zamontowanie zaworów termostatycznych we wszystkich pomieszczeniach.	10-25%
5.	Wprowadzenie podzielników kosztów.	ok. 5%

Tabela 1. Rodzaje przedsięwzięć termomodernizacyjnych i odpowiadające im procentowe zmniejszenie zużycia ciepła (źródło: KAPE S.A.).

Brak odpowiedniej izolacji mostków termicznych⁵⁹ może powodować 30-40% straty ciepła, nawet w przypadku prawidłowej izolacji pozostałych elementów budynku.

W obszarze mostków termicznych może następować powierzchniowa kondensacja pary wodnej, która ma niekorzystny wpływ na komfort pomieszczenia. Niska temperatura oraz wzrost zawilgocenia wewnętrznych powierzchni przegrody stwarza doskonałe warunki rozwoju pleśni i grzybów, które oprócz szkodliwego wpływu na strukturę budynku mogą również wywierać niekorzystny wpływ na zdrowie mieszkańców. Występowanie „mostka termicznego” w ścianie budynku ilustruje rysunek nr 5.

Nierównomiernemu rozkładowi temperatury powierzchniowej przegrody towarzyszy nierównomierne osiadanie kurzu, degradacja powierzchni oraz inne niekorzystne zjawiska estetyczne. Badania wykazały, że powierzchniowe uszkodzenia ściany są w 40% skutkiem występowania mostków termicznych. Zapobieganie powstawaniu mostków termicznych to sprawa istotna nie tylko z powodu oszczędności kosztów i energii ale również z punktu widzenia zwiększenia trwałości budynku i zachowania jego wartości.

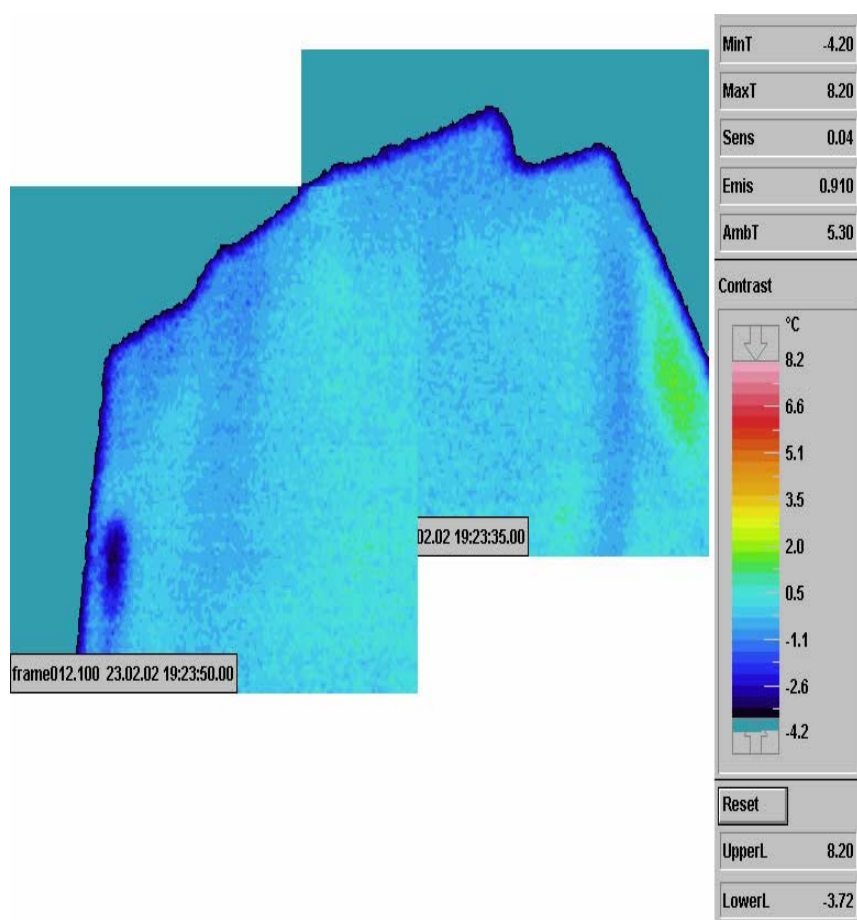

Strzałka na schemacie oznacza miejsce występowania mostka cieplnego i „ucieczki” ciepła

Rys. 5. Zdjęcie ściany budynku i występującego w niej „mostka termicznego”
(źródło: www.murator-dom.pl)

⁵⁹ "Mostki termiczne" to uproszczone wyrażenie określające elementy budynku charakteryzujące się zwiększoną transmisją ciepła. Mostki termiczne stanowią najczęściej: fundamenty, wieńce, nadproża, obudowy grzejników, atyki, żelbetowe słupy, murki podokienne, filary międzyokienne, naroża, połączenia ścian (źródło: www.murator-dom.pl)

Pojawiające się strefy chłodu są charakterystyczne dla połączenia strop-wieniec-murościanka kolankowa ostatnich kondygnacji⁶⁰, co ilustruje rysunek nr 6.

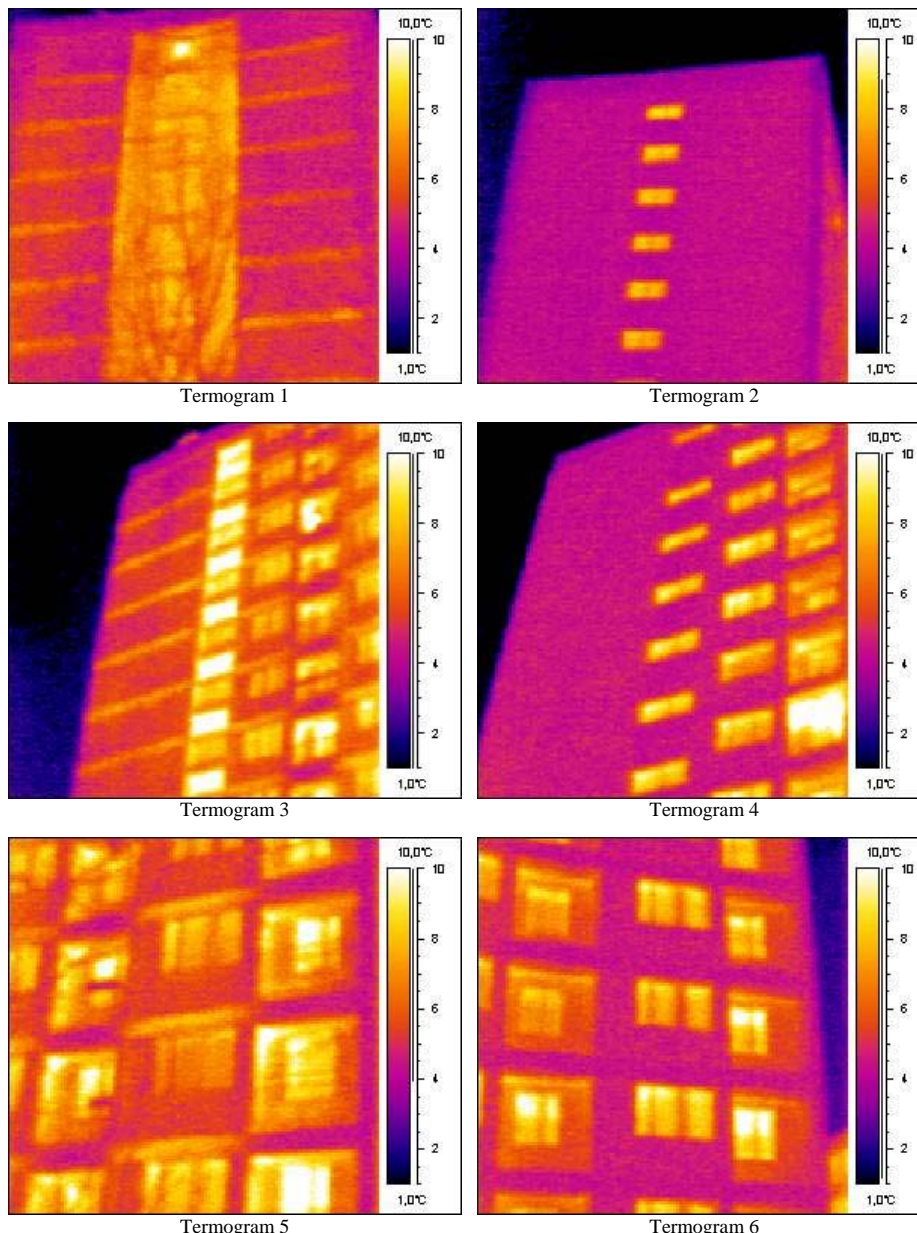

Rys. 6. Strefy chłodu w połączeniach stropu, wieńca i murościanki (źródło: www.kape.gov.pl)

⁶⁰ wykorzystano zdjęcia z opracowania dr inż. R. Babuta

Termogramy⁶¹ zamieszczone na rysunku nr 7 przedstawiają rozkład temperatury na elewacji wielokondygnacyjnego budynku znajdującego się na jednym z osiedli mieszkaniowych w Katowicach. Na zdjęciach budynku nieocieplonego przeważa kolor żółty, co świadczy o słabej izolacyjności termicznej jego ścian zewnętrznych. Główne miejsca strat ciepła to duże okna klatki schodowej, niedostatecznie izolowane nadproża okienne oraz złącza prefabrykowanych płyt. Po ociepleniu ścian zewnętrznych i zmniejszeniu powierzchni okien na klatce schodowej elewacja budynku przybrała jednolity fioletowy kolor. Oznacza to zdecydowane zwiększenie izolacyjności cieplnej ścian zewnętrznych oraz całkowitą likwidację istniejących mostków termicznych. Na tej podstawie można stwierdzić, iż przeprowadzona termomodernizacja odniosła pozytywny skutek i została prawidłowo wykonana.

Rys. 7. Zdjęcia termowizyjne 1, 3, 5 pokazują budynek przed ociepleniem, zdjęcia 2, 4, 6 po ociepleniu i pochodzą z archiwum Programu BOLIX 120 -Sojusz Termomodernizacyjny.)

⁶¹ Termogram może obrazować rozkład temperatury na elewacji budynku. Każdej barwie odpowiada na skali temperatur określona temperatura zarejestrowana przez kamerę. Z reguły, barwami jasnymi /np. kolorem żółtym/ oznaczone są powierzchnie o wysokiej temperaturze, zaś kolorami ciemnymi /np. kolorem fioletowym/ o temperaturze niskiej. Wysoka temperatura powierzchni zewnętrznej budynku świadczy o słabej izolacyjności cieplnej ścian, zaś niska o dobrej izolacyjności termicznej (źródło:www.kape.gov.pl).

Mimo stworzenia podjętymi działaniami warunków do racjonalnego użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym, przyjęte założenia nadal nie zostały w pełni zrealizowane, bowiem w okresie 1999 r. – I połowa 2004 r. zrealizowano tylko ok. 2,4 tys. przedsięwzięć termomodernizacyjnych w budynkach. Przyjmowano, że w skali roku będzie realizowanych ok. 5 tys. przedsięwzięć termomodernizacyjnych, poprawiających stan techniczny budynków.

Nadal pozostają niezrealizowane „Założenia ...” obejmujące podjęcie starań przez Rząd w celu zapewnienia możliwości uruchomienia środków z międzynarodowych instytucji finansowych oraz multilateralnych i bilateralnych przeznaczonych na zasilenie Funduszu Termomodernizacji.

Dotychczas nie zrealizowano rozwiązań określonych w „Założeniach...”, dotyczących innych form wspomaganie realizacji inwestycji energooszczędnych, a w tym m.in. systemu:

- gwarancji kredytowych dla jednostek podejmujących działania w zakresie racjonalizacji użytkowania energii,
- ulg podatkowych dla osób fizycznych jak i przedsiębiorstw realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne.

W latach 1999-2004 (I półrocze) główne źródło zasilania Funduszu Termomodernizacji stanowiły środki z budżetu państwa, przekazane w wysokości 101,6 mln zł. Dodatkowo, FT został zasilony kwotą w wysokości 12,3 mln zł, stanowiącą wpływy z inwestowania wolnych środków Funduszu w bony skarbowe i bony pieniężne NBP. W ww. okresie wysokość uzyskanych środków, była wystarczająca na realizację wydatków związanych z funkcjonowaniem Funduszu Termomodernizacji.

W III kwartale 2004 r. środki na przyznanie premii termomodernizacyjnej na rok 2004 zostały wyczerpane, o czym w dniu 7 września 2004r. BGK poinformował Ministerstwo Finansów i Ministerstwo Infrastruktury, oraz stosownie do art. 4 ust 2 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych również banki kredytujące.

Pełne wdrożenie systemu termomodernizacji utrudniają lub uniemożliwiają bariery⁶², do których zaliczono:

- bariery finansowe, jak np. niski poziom zamożności użytkowników energii, a dodatkowo ograniczony dostęp do preferencyjnych źródeł finansowania; brak alternatywnych źródeł finansowania,
- bariery legislacyjne, a w tym m.in. liberalne wymagania w zakresie ochrony cieplnej budynków,
- pozostałe bariery legislacyjne, a w tym m.in. brak możliwości uwzględniania efektów środowiskowych w analizie efektywności ekonomicznej termomodernizacji, brak mechanizmów fiskalnych generujących dodatkowe zachęty dla użytkowników energii,
- bariery świadomościowe, a w tym m.in. bariery na poziomie administracji centralnej (rządowej) dotyczące niedostatecznej świadomości konsekwencji wynikających z międzynarodowych zobowiązań Polski w zakresie ochrony środowiska, niewystarczająca świadomość skutków makro-ekonomicznych wdrożenia szerokiego programu termomodernizacji.

⁶² wg opracowania KAPE S.A. pn. „Ocena wielkości zmniejszenia do atmosfery emisji gazów cieplarnianych w wyniku przeprowadzenia termomodernizacji zasobów mieszkaniowych”. Opracowanie zostało wykonane na zamówienie Ministra Środowiska.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju w mieszkalnictwie

Działania podjęte w badanym okresie w celu wykonania programu zawartego w „Założeniach polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym” nie zostały w pełni zrealizowane. Zakres podjętych działań kierunkowych, obejmujących:

- wspieranie inwestycji energooszczędnych,
- budzenie świadomości energetycznej społeczeństwa,
- opracowanie regulacji prawnych, niezbędnych do uzyskania oszczędnego gospodarowania energią

był niewystarczający dla osiągnięcia przyjętej w ww. „Założeniach ...” liczby przewidzianych do zrealizowania inwestycji termomodernizacyjnych i planowanych kosztów realizacji tych inwestycji.

W „Założeniach ...” przyjęto, że w ciągu 10 lat, licząc od daty wdrożenia programu racjonalizacji użytkowania energii, nastąpi poprawa stanu technicznego ok. 50 tys. budynków, tj. rocznie ca 5 tys. budynków. Wdrożenie programu termomodernizacyjnego nastąpiło w połowie 1999 r., po wejściu w życie aktów wykonawczych do ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych.

Stwierdzono, że w ciągu 5,5 roku funkcjonowania systemu wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych, tj. mimo upływu 55% czasu wyznaczonego na zrealizowanie ww. programu dotychczas zostało wykonane tylko ok. 4% liczby zaplanowanych do wykonania inwestycji energooszczędnych. Z kontroli wynikało, że w latach 1999 – 2004 (I półrocze) przeprowadzono przedsięwzięcia termomodernizacyjne w ok. 2 tys. budynków.

W „Założeniach...” koszt inwestycji niezbędnych do zrealizowania w celu poprawienia standardu energetycznego obiektów określono w wysokości 7.000 mln zł⁶³. Koszt zrealizowanych inwestycji w latach 1999-2004 (I półrocze) wyniósł 453,2 mln zł, co stanowiło 6,5% zakładanej kwoty.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych na Fundusz Termomodernizacji składają się: środki przekazywane z budżetu państwa – w wysokości określonej w ustawie budżetowej, odsetki od lokat środków Funduszu w bankach, wpływy z inwestycji środków Funduszu w papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski oraz w papiery wartościowe określające świadczenia pieniężne, gwarantowane lub poręczane przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski, darowizny i zapisy oraz inne wpływy.

Głównym źródłem zasilania Funduszu były środki budżetowe. W badanym okresie FT został zasilony środkami z budżetu państwa w wysokości 101.636,9 tys. zł.

⁶³ W cenach z początku 1995 r.

Dane dotyczące zasilania Funduszu i kwot wypłat premii termomodernizacyjnych w podziale na poszczególne lata badanego okresu zostały zaprezentowane w tabeli 2.

(w tys. zł)

L.p.	Wyszczególnienie	Wykonanie w 1999r.	Wykonanie w 2000r.	Wykonanie w 2001r.	Wykonanie w 2002r.	Wykonanie w 2003r.	Wykonanie w 2004r (I półrocze)	Razem w badanym okresie
1.	Środki z budżetu państwa	5.000,0	12.000,0	3.036,9	36.750,0	5.250,0	39.600,0	101636,9
2.	Wpływy z inwestowania środków	400,4	2.051,6	2.972,1	3149,5	2.771,3	990,3	12335,2
3.	Wypłaty premii termomodernizacyjnych	18,7	482,2	2.578,4	8.229,7	19.597,2	15.223,5	46129,7
4.	Wydatki na weryfikację audytów	54,8	161,3	160,9	361,9	846,8	601,6	2187,3
5.	Wydatki na promocję	58,7	443,0	154,7	445,3	156,1	50,8	1308,7
6.	Wydatki na obsługę Funduszu	655,3	694,7	1.061,4	886,2	937,2	479,8	4714,6

Tabela 2. Zasilanie i wypłaty Funduszu w latach 1999-2003 i I półrocze 2004

Kontrola wykazała, że w latach 1999 - 2004 (I półrocze) środki FT, zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 18.12.1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, przeznaczane były na: wypłaty premii termomodernizacyjnych, pokrycie kosztów weryfikacji audytów energetycznych, pokrycie kosztów obsługi Funduszu, pokrycie kosztów promocji Funduszu.

Ogółem środki przekazane z budżetu państwa i wpływy z inwestowania wolnych środków Funduszu stanowiły kwotę w wysokości 113.972,1 tys. zł. Na obsługę FT wydatkowano kwotę w wysokości 4.714,5 tys. zł., co stanowiło 4,1% środków Funduszu, na sporządzanie ocen weryfikacyjnych audytów wydatkowano kwotę w wysokości 2.187,3 tys. zł, tj. 1,9% tych środków, a na promocję - kwotę w wysokości 1.308,7 tys. zł, tj. 1,1% ww. środków.

W latach 1999-2004 (I półrocze) kwota przyznanych premii termomodernizacyjnych wyniosła ogółem 76.064,9 tys. zł, w tym premii wypłaconych 46.129,7 tys. zł.

Wielkość prowizji otrzymanej przez BGK z tytułu przyznania premii termomodernizacyjnych wyniosła 355,2 tys. zł.

W okresie objętym kontrolą ponad połowę kwoty wypłaconych przez BGK premii termomodernizacyjnych, stanowiły premie wypłacone w związku z realizacją przedsięwzięć termomodernizacyjnych w budynkach wielorodzinnych. I tak:

- budynki wielorodzinne - premia w wysokości 50.518,2 tys. zł (66,4%),
- budynki użyteczności publicznej - premia w wysokości 17.921,0 tys. zł (23,6%),
- budynki jednorodzinne - premia w wysokości 3.246,5 tys. zł (4,3%),
- budynki zbiorowego zamieszkania (m.in. domy opieki społecznej, hotele robotnicze, internaty, domy studenckie, domy dziecka) - premia w wysokości 1.932,0 tys. zł (2,5%),
- lokalne źródła ciepła, sieci ciepła, inne źródła ciepła – premia w wysokości 2.447,1 tys. zł (3,3%).

Kontrola wykazała, że po nowelizacji ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. zwiększyła się liczba wniosków o przyznanie premii termomodernizacyjnej, składanych przez inwestorów realizujących energooszczędne przedsięwzięcia, i tak np. w I półroczu

2004 r. liczba wniosków wyniosła ca 650, tj. $\frac{1}{3}$ wszystkich wniosków złożonych w okresie 1999-2003 r. Liczba wniosków, które wpłynęły do BGK została podana w tabeli 3.

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004 (I półrocze)
L. wniosków	144	303	191	325	890	649

Tabela 3. Liczba wniosków do BGK w latach 1999-2003 i I półrocze 2004

Niemal połowa wniosków została złożona przez spółdzielnie mieszkaniowe. I tak:

- spółdzielnie mieszkaniowe - 1.196 wniosków (48%),
- urzędy gmin - 350 wniosków (14%),
- inne podmioty – 956 (38%), w tym: właściciele domów jednorodzinnych- 465 wniosków (18,6%), wspólnoty mieszkaniowe – 275 wniosków (11%), towarzystwa budownictwa społecznego – 27 wniosków (1,08%).

Dane dotyczące liczby złożonych wniosków, liczby przyznanych oraz kwoty przyznanych i wypłaconych premii termomodernizacyjnych oraz kosztów zrealizowanych przedsięwzięć w badanym okresie, w tym w I półroczu 2004 r. zostały przedstawione w tabeli 4.

Wyszczególnienie	1999 – VI 2004 r.	I – VI 2004 r.
Liczba wniosków	2502	649
w tym:		
budynki jednorodzinne	463	36
budynki wielorodzinne	1619	540
lokalne źródła ciepła	61	3
sieć ciepłownicza	16	2
inne źródła ciepła	3	0
budynki użyteczności publicznej	302	64
budynki zbiorowego zamieszkania	37	4
pozostałe	1	0
Liczba przyznanych premii termomodernizacyjnych	1943	526
Kwota przyznanych premii (mln zł)	76,1	23,8
Kwota wypłaconych premii (mln zł)	46,1	15,2
Koszt przedsięwzięć objętych wszystkimi wnioskami (mln zł)	638,8	195,9
Koszt realizowanych przedsięwzięć (mln zł)	453,2	134,4

Tabela 4. Wykaz ilości wniosków i przyznanych premii wg rodzajów inwestycji termomodernizacyjnych

Ogółem koszt inwestycji realizowanych w badanym okresie, na które zostały udzielone premie termomodernizacyjne wyniósł 453.208,1 tys. zł, roczna oszczędność kosztów energii wynosiła 56.175,1 tys. zł. W związku z realizacją przedsięwzięć termomodernizacyjnych w budynkach: jednorodzinnych, wielorodzinnych, użyteczności publicznej oraz zbiorowego zamieszkania złożono 2421 wniosków o przyznanie premii, a pozostałych 81 wniosków dotyczyło m.in. sieci ciepłowniczych i innych źródeł ciepła.

Dane dotyczące wysokości kosztu realizowanych inwestycji oraz wysokości przyznanych premii w poszczególnych latach badanego okresu zostały podane w tabeli 5.

Wyszczególnienie	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 (I półrocze)
Koszt realizowanych przedsięwzięć (tys. zł)	6.637,6	26.588,9	26.756,8	82.730,6	175.975,7	134.509,7
Wysokość przyznanych premii termomodernizacyjnych (tys. zł)	1.060,6	3.858,7	4.015,7	13.042,4	30.289,5	23.798,1

Tabela 5. Koszty przedsięwzięć i kwoty premii w latach 1999-2003 i I półrocze 2004

W „Założeniach polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym” określono, że inwestycje energooszczędne wspomagane będą środkami Funduszy Ochrony Środowiska Naturalnego i Gospodarki Wodnej, a dla zamknięcia finansowania będą wykorzystane środki z „Ekokonwersji”.

Z informacji uzyskanych w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK wynikało, że Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), 16 Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) i EkoFundusz⁶⁴ przeznaczyły środki finansowe na inwestycje umożliwiające obniżenie zapotrzebowania na energię.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz 16 Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w latach 1999 – 2004 (I półrocze) udzieliły:

- 2264 pożyczki na kwotę ogółem 660.096,2 tys. zł, w tym NFOŚiGW udzielił 121 pożyczek na kwotę 16.093,3 tys. zł,
- 1827 dotacji na kwotę ogółem 263.112,4 tys. zł, w tym NFOŚiGW udzielił 96 dotacji na kwotę 29.219,1 tys. zł.

Ponadto, środki ww. Funduszy, zostały przeznaczone na udzielenie, za pośrednictwem banków komercyjnych, 3096 kredytów na kwotę ogółem 164.107,1 tys. zł, w tym ze środków NFOŚiGW przeznaczono kwotę w wysokości 75.937,9 tys. zł⁶⁵ na udzielenie 177 kredytów.

Ogółem w latach 1999-2004 (I półrocze) ww. Fundusze przeznaczyły kwotę w wysokości 1.087.315,7 tys. zł na wspieranie inwestycji energooszczędnych. Szczegółowa informacja dotycząca wspierania inwestycji termomodernizacyjnych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz 16 Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej została przedstawiona w Załączniku Nr 5.8. do Informacji.

Z informacji uzyskanych w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK wynikało również, że w badanym okresie również EkoFundusz wspierał realizację projektów związanych z oszczędnością energii. I tak: dotacja w wysokości

⁶⁴ EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 roku przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. ekokonwersja długu). Środki EkoFunduszu mają charakter bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Na dzień 30 czerwca 2004 r. uprawnienia Fundatora wykonywał Minister Skarbu.

⁶⁵ Najwyższa Izba Kontroli zasięgnęła informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK

109.893,7 tys. zł została udzielona na realizację 52 projektów obejmujących termomodernizację budynków, modernizację kotłowni, wymianę kolektorów przesyłowych z kanałowych na preizolowane, których koszt ogółem wynosił 348.031,3 tys. zł. Wdrożenie tych projektów spowodowało ponadto zmniejszenie emisji: CO₂ o 333,5 tys. t/rok, SO₂ o 2,4 tys. t/rok, NO_x o 0,6 tys. t/rok, pyłów o 3,9 tys. t/rok.

Stwierdzono, że w badanym okresie ww. Fundusze łącznie przeznaczyły kwotę w wysokości 1.197.209,4 tys. zł w celu wsparcia realizacji przedsięwzięć energooszczędnych, a uwzględniając kwotę wypłaconych premii termomodernizacyjnych z Funduszu Termomodernizacji (FT) w wysokości 76.064,9 tys. zł, ogółem środki na określony wyżej cel stanowiły kwotę 1.273.274,3 tys. zł.

Udział środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, 16 Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, EkoFunduszu oraz Funduszu Termomodernizacji, w łącznej kwocie środków przeznaczonych na pomoc w realizacji przedsięwzięć energooszczędnych został przedstawiony na wykresie rysunek nr 8.

Rys. 8. Wysokość środków przeznaczonych na wsparcie inwestycji energooszczędnych

Zadania polegające na edukacji społeczeństwa, określone w „Założeniach polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym” nie zostały w pełni zrealizowane. Kontrola wykazała, że w badanym okresie nie podjęto, określonych jako kierunkowe w „Założeniach polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym”, działań związanych z wprowadzeniem do szkół ponadpodstawowych treści związanych z racjonalizacją użytkowania energii.

Ponadto, nie zostały stworzone warunki dla demonstracyjnych energooszczędnych realizacji budynków nowowznoszonych lub podlegających termomodernizacji. Minister Infrastruktury, a wcześniej b. Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w niewystarczającym zakresie wspierał samorządy lokalne w podejmowaniu działań promocyjnych.

Obowiązek nauczania w szkołach zawodowych i na odpowiednich kierunkach wyższych uczelni tematyki racjonalizacji użytkowania energii w budynkach, wspieranie demonstracyjnych realizacji budynków energooszczędnych i termorenowacji budynków

użytkowanych, wynikał z przyjętych przez Radę Ministrów „Założeń polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym”.

Ponadto, w ww. „Założeniach ..” przyjęto, że minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej będzie wspierać „organizowanie przez samorzady lokalne sieci punktów konsultacyjnych, udzielających porad inwestorom, projektantom, a także dystrybuującym materiały (ulotki, broszury) popularyzujące energooszczędne rozwiązania i technologie”.

Ustalono, że zadania te nie zostały w pełni wykonane. Bowiem, w ramach prowadzenia działalności informacyjnej, edukacyjnej i doradczej w okresie objętym kontrolą, m.in.: Ministerstwo Infrastruktury przeprowadziło w 2003 r. jedną akcję edukacyjno-informacyjną „Mądry Polak przed budową – Dom przyjazny – termomodernizacja budynków”, skierowaną do inwestorów podejmujących działania termomodernizacyjne oraz realizujących nowe obiekty, akcja była kontynuowana w 2004 r. Natomiast z samorządami terytorialnymi współpracowano poprzez udostępnianie materiałów związanych z problematyką energooszczędności w ramach ww. akcji.

Kontrola wykazała, że w skontrolowanych 7 gminach nie zorganizowano punktów konsultacyjno-doradczych. Prowadzono tylko akcję informacyjną o możliwości uzyskania premii termomodernizacyjnej (m.in. Urząd Miasta i Gminy Złocieniec, Urząd Gminy Niemce, Urząd Miasta Bartoszyce).

W celu realizacji zadań w zakresie przygotowania polityki racjonalizacji użytkowania energii, w wyniku porozumienia z dnia 5 lutego 1994 r. pomiędzy b. Ministrem Przemysłu i Handlu, b. Ministrem Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa, b. Ministrem Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Agencją Rozwoju Przemysłu S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego, Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej utworzona została „Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A.”.

Kontrola wykazała, że w kontrolowanym okresie KAPE S.A. prowadziła działania zmierzające do racjonalizacji gospodarki energetycznej przy zachowaniu zasad ochrony środowiska, a w szczególności brała udział w projektach dotyczących zasad racjonalnej gospodarki, sporządzała raporty m.in. przygotowała opracowania pn. „Prawne i rynkowe podstawy wdrażania efektywności energetycznej urządzeń gospodarstwa domowego w Polsce”, „Przygotowanie Polski do realizacji polityki efektywności energetycznej w aspekcie wymogów Unii Europejskiej”- raport 2000.

Z informacji uzyskanych w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK wynikało, że działania promujące realizację inwestycji energooszczędnych były podejmowane także przez:

- Ministerstwo Gospodarki i Pracy, które w ramach projektu prowadzonego w związku z polsko-duńskim porozumieniem dotyczącym programu dla sektora energetycznego powiązanego z ochroną środowiska m.in. przygotowało plan kampanii edukacyjnej dla instytucji rządowych i władz samorządowych w zakresie racjonalnego gospodarowania energią oraz plan kampanii edukacyjnej dotyczącej efektywności energetycznej dla młodzieży szkolnej. We współpracy z KAPE S.A. przeprowadzono ogólnopolską kampanię informacyjną dla gmin, w formie objazdowego „autobusu energetycznego” stanowiącego punkt informacyjno-edukacyjny.
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, np.:

- WFOŚiGW w Łodzi dofinansował i uczestniczył w czterech edycjach „Forum działań na rzecz oszczędności Energii i Ochrony Środowiska”. Forum stanowiło otwartą formę spotkania przedstawicieli gmin, miast, powiatów, osób prywatnych, regionalnych firm działających na rzecz oszczędności energii i ochrony środowiska.
- WFOŚiGW w Gdańsku m.in. dofinansował wydanie publikacji „Energia przyjazna środowisku”.

W badanym okresie b. Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast, a następnie Minister Infrastruktury podjęli działania w celu stworzenia podstaw prawnych do systemowego wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Nie zrealizowano w pełni zadań wynikających z „Założeń polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym”, przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 3 października 1995 r. Ustalono bowiem, że nie zostało zrealizowane zadanie znakowania energetycznego budynków. W „Założeniach...” przyjęto wprowadzenie takiego znakowania w okresie 2-3 lat, licząc od daty przyjęcia tego programu. Obowiązek stosowania świadectw charakterystyki energetycznej budynków został także nałożony dyrektywą Unii Europejskiej⁶⁶.

W ramach działań regulacyjnych, podjętych przez b. Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w celu opracowania podstaw prawnych umożliwiających funkcjonowanie systemu wspierania inwestycji energooszczędnych, przygotowano:

- projekt ustawy umożliwiającej finansowanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych, w dniu 18 grudnia 1998 r. przyjętej przez Sejm RP, w ramach której utworzono Fundusz Termomodernizacji⁶⁷,
- projekty rozporządzeń Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) z dnia 30 kwietnia 1999 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego i algorytmu oceny opłacalności przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, a także wzorów kart audytu energetycznego⁶⁸ oraz w sprawie szczegółowych zasad i trybu weryfikacji audytu energetycznego oraz szczegółowych warunków jakie winny spełniać podmioty, którym Bank Gospodarstwa Krajowego może zlecić wykonanie weryfikacji audytów energetycznych⁶⁹.

Przygotowując ww. przepisy prawa wypełniono zalecenia zawarte w „Założeniach polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym”, dotyczące uregulowania wspomaganie przez Państwo finansowania kompleksowej termorenowacji budynków, a ich wdrożenie stworzyło podstawę prawną funkcjonowania systemu wspierania przedsięwzięć energooszczędnych.

Ustalono, że w b. Urzędzie Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast oraz Ministerstwie Infrastruktury podjęto działania w celu modyfikacji norm i przepisów ochrony cieplnej budynków, nawiązujące do ustaleń Unii Europejskiej, w tym m.in.:

- przygotowano „Analizę skutków i efektów działania systemu wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych jako elementu wyjściowego do certyfikacji energetycznej budynków wymaganej w krajach UE.”. Ww. praca badawcza została zrealizowana na zlecenie Ministra Infrastruktury w listopadzie 2003 r.

⁶⁶Dyrektywa 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków

⁶⁷Dz. U. Nr 162 poz. 1121 ze zm.

⁶⁸Dz.U. Nr 46, poz. 459 ze zm. Utraciło moc obowiązującą z dniem 10 listopada 2001 r.

⁶⁹Dz.U. Nr 46, poz. 460. Utraciło moc obowiązującą z dniem 10 listopada 2001 r.

- wykonane zostało „Opracowanie zasad i wytycznych określania jakości energetycznej budynków z uwzględnieniem wymogów obowiązujących w UE”. Efekty pracy wykorzystywane są przy przygotowaniu systemu certyfikacji energetycznej budynków.
- opracowano przepisy techniczno-budowlane dla budynków nowowznoszonych i istniejących poddawanych termomodernizacji. Prace legislacyjne w tym zakresie połączono z harmonizacją prawa polskiego z zaleceniami Unii Europejskiej.

Mimo realizacji ww. prac, dotychczas nie dostosowano polskich przepisów prawa do wymagań dyrektywy 2002/91/WE z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków. MI m.in. oczekiwało na przygotowanie w UE jednej europejskiej metodologii obliczeń zintegrowanej charakterystyki energetycznej budynków oraz wszystkich norm europejskich (EN).

Art. 15 ww. dyrektywy, zobowiązuje państwa członkowskie do wdrożenia postanowień tej dyrektywy w terminie do dnia 4 stycznia 2006 r. Przewidziano także możliwość przedłużenia tego terminu, tj. osiągnięcia w ciągu 3-letniego okresu przejściowego pełnego wdrożenia wymagań dotyczących inspekcji oraz certyfikacji energetycznej budynków. Zgodnie z wynikami ekspertyzy pn. „Analiza skutków i efektów działania systemu wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych jako elementu wyjściowego do certyfikacji energetycznej budynków wymaganej w krajach UE”, zleconej przez MI⁷⁰, niezbędne jest niezwłoczne podjęcie działań w celu zachowania ww. terminu dostosowania przepisów prawa polskiego w tym zakresie do wymagań UE. Z ww. ekspertyzy wynika np. konieczność przygotowania projektu ustawy regulującej utworzenie systemu certyfikacji budynków, obejmującego m.in. określenie jednostki kierującej i nadzorującej, zasady przygotowania osób wykonujących certyfikacje wraz z systemem kontroli ich działalności, zasady upoważniania instytucji i osób do dokonywania oceny i wystawiania certyfikatów, bazy danych rzeczoznawców i ocenianych budynków.

Jak ustalono, niezależnie od powyższego, działania w ww. obszarze podjęła Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A., np. opracowała szacunkowe standardy energetyczne budynków⁷¹. Szacunków dokonano na podstawie danych GUS i obowiązujących norm dotyczących ochrony cieplnej budynku.

Z informacji uzyskanych w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK wynikało, że w celu ograniczenia zużycia energii w sektorze socjalno-bytowym Minister Gospodarki i Pracy podejmował działania obejmujące m.in. przygotowanie zasad regulowania zużycia energii, w tym m.in. wydane zostały rozporządzenia określające wymagania dla urządzeń stosowanych w tym sektorze⁷². Ponadto rozporządzeniem z dnia 2 kwietnia 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie efektywności energetycznej⁷³ określone zostały wymagania w zakresie stosowania etykiet i charakterystyk technicznych urządzeń gospodarstwa domowego.

⁷⁰ Opracowanie zostało wykonane w listopadzie 2003 r., na zlecenie MI z dnia 5 czerwca 2003 r.

⁷¹ Opracowanie pn. „Oszacowanie potencjału techniczno-ekonomicznego przedsięwzięć termomodernizacyjnych układu – budynek/system grzewczy w sektorze mieszkaniowym”.

⁷² Rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 grudnia 2003 r. w sprawie zasadniczych wymagań w zakresie zużycia energii elektrycznej przez sprzęt chłodniczy (Dz. U. Nr 219, poz. 2157) oraz z dnia 12 maja 2003 r. w sprawie zasadniczych wymagań dotyczących efektywności energetycznej nowych wodnych kotłów grzewczych opalanych paliwami ciekłymi i gazowymi (Dz. U. Nr 97, poz. 881).

⁷³ Dz. U. Nr 79, poz. 714

W b. Ministerstwie Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej, a następnie Ministerstwie Gospodarki i Pracy prowadzono prace w zakresie opracowania regulacji dotyczących stosowania energii odnawialnej. Podjęte zostały także działania nad przygotowaniem „Polityki energetycznej Polski do 2025 r.” ujmującej m.in. zagadnienia efektywności energetycznej, w tym w sektorze socjalno-bytowym, w zakresie poprawy efektywności wytwarzania energii oraz zmniejszenia strat przesyłowych.

3.2.1.1. Ustalenia innych kontroli

Przeprowadzona przez NIK w okresie od 1 września do 14 listopada 2003 r. kontrola działalności wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2000 – I półrocze 2003 wykazała, że wyboru przedsięwzięć, w tym termomodernizacyjnych, do finansowania środkami funduszy dokonywano na podstawie kryteriów ustalonych przez rady nadzorcze tych funduszy.

Z ustaleń kontroli wynikało, że przyjęte i stosowane przez wojewódzkie fundusze kryteria dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek nie były jednolite, np.:

- w WFOŚiGW w Lublinie stosowano ogólne kryteria, a szczegółowe ustalenia, co do poziomu i warunków stosowania dopłat strony ustalały w drodze negocjacji, których zakres wyznaczały umowa zawarta pomiędzy Zarządem Funduszu i BOŚ S.A. Oddział w Lublinie oraz uchwała Zarządu WFOŚiGW w sprawie ustalenia przedziałów wysokości dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych.

Niejednakowa była wysokość udzielanych przez fundusze dotacji do realizacji zadań proekologicznych, np.:

- stwierdzono przypadki, dotowania (WFOŚiGW w Zielonej Górze, w Szczecinie) realizacji zadań w pełnej wysokości, tj. bez udziału środków własnych podmiotu dotowanego, pomimo uchwalenia przez Radę Nadzorczą nieprzekraczalnej pięćdziesięcioprocentowej wysokości dotacji do kosztu zadania.

Częściowego umarzania pożyczek na ogół dokonywano po końcowym odbiorze i osiągnięciu przez wnioskodawcę planowanych efektów rzeczowych i ekologicznych oraz częściowej spłacie (w wysokości określonej w umowie) zaciągniętej pożyczki.

Kryteria umorzeń ustalane były odrębnie dla każdego funduszu i uchwalane były przez rady nadzorcze właściwego funduszu wojewódzkiego, np.:

- głównymi kryteriami umarzania pożyczek przyjętymi przez Radę Nadzorczą WFOŚiGW we Wrocławiu były:
 - spłata 80% pożyczki,
 - terminowe zakończenie zadania,
 - uzyskanie planowanego efektu ekologicznego,
 - terminowe uiszczanie opłat i kar, stanowiących dochód Funduszu,
 - terminowe regulowanie spłat rat pożyczki wraz z odsetkami,
- Rada Nadzorcza WFOŚiGW w Łodzi, m.in. ustaliła:
 - uchwałą z dnia 26 lutego 1999 r. w sprawie wprowadzenia zasad udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków Funduszu określiła m.in., że pożyczka może być częściowo umorzona po spłaceniu przez pożyczkobiorcę kwoty co najmniej 50% wartości pożyczki wraz z odsetkami, a ponadto, że pożyczka w wyjątkowych przypadkach uzasadnionych sytuacją finansową pożyczkobiorcy oraz statutowym realizowaniem zadań na rzecz

edukacji, ochrony zdrowia, kultury i nauki, bądź innych szczególnie ważnych społecznie, może być umorzona do 100%.

- *uchwałą z dnia 30 maja 2001 r. utrzymano zasadę umarzania po spłaceniu przez pożyczkobiorcę kwoty co najmniej 50% wartości pożyczki wraz z odsetkami, natomiast w wyjątkowych sytuacjach ustalono możliwość umorzenia pożyczki w wysokości powyżej 50% kosztów realizacji zadań na rzecz edukacji, ochrony zdrowia, kultury i nauki, bądź innych szczególnie ważnych społecznie.*
- *uchwałą z dnia 9 października 2001r., obowiązującą od dnia 1 stycznia 2002r. ustalono, że dofinansowanie zadań w formie pożyczki nie może przekroczyć 70%, a w przypadku dotacji 50% wysokości kosztów zadania. Natomiast warunkiem umorzenia jest spłnienie co najmniej 60% wartości pożyczki wraz z odsetkami.*

W oparciu o przyjęte kryteria udzielono także dotacji i pożyczek na przedsięwzięcia termomodernizacyjne. Zastępca Prezesa Zarządu WFOŚiGW w Łodzi wyjaśnił w trakcie ww. kontroli m.in., że „... Wymierny efekt ekologiczny jest podstawą ... o ubieganie się o dofinansowanie danego zadania ze środków WFOŚiGW w Łodzi ... Dofinansowanie zadań z zakresu termomodernizacji oparte jest na kryteriach wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków WFOŚiGW w Łodzi na dany rok opracowywanych na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz znajdują się one na liście przedsięwzięć priorytetowych zadań ustalonych na każdy rok.”

Z ustaleń kontroli wynikało, że WFOŚiGW w Łodzi w latach 2000-I półrocze 2003 zawarł umowy na kwotę 68.323,9 tys. zł na dofinansowanie 430 zadań związanych z realizacją przedsięwzięć termomodernizacyjnych, obejmujących m.in.:

- docieplenie ścian i stropów,
- wymianę okien i drzwi,
- wykonanie instalacji co.,
- modernizację kotłowni.

Dofinansowanie ww. zadań było oparte na kryteriach wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków WFOŚiGW w Łodzi na dany rok, opracowywanych na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz znajdujących się na liście przedsięwzięć priorytetowych zadań ustalonych na każdy rok, np. kryteriami obowiązującymi od roku 2002 były m.in.:

- modernizacja sieci cieplnych,
- ograniczenie strat energii, modernizacja urządzeń, regulacja i zautomatyzowanie procesów cieplnych.

WFOŚiGW w Łodzi w latach 2000 - I półrocze 2003 na wspieranie realizacji 430 zadań związanych z termomodernizacją wydatkował kwotę 68.323,9 tys. zł, w tym wypłacono dotacje na kwotę 27.815,5 tys. zł dla 165 zadań i pożyczki na kwotę 31.683,7 tys. zł, w związku z realizacją 265 zadań.

3.2.2. Organizacja Funduszu Termomodernizacji

Kontrola wykazała, że Bank Gospodarstwa Krajowego wypełniając zadania nałożone ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, wyznaczył do prowadzenia obsługi Funduszu Departament Kredytowy⁷⁴, a następnie Departament Programów Celowych⁷⁵.

⁷⁴ Uchwałą Nr 51/98 Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 27 kwietnia 1998r. w sprawie zmian do wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Kredytowego wprowadzono w

Ustalono, że zasady gospodarowania przez BGK środkami Funduszu Termomodernizacji zostały uregulowane zarządzeniem nr 28/2000 Prezesa Zarządu z dnia 17 lipca 2000 r., tj. w 1,5 roku po wejściu w życie ustawy z dnia 18.12.1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych⁷⁶.

Z kontroli wynikało, że przed wprowadzeniem ww. zarządzenia, BGK prowadził gospodarkę środkami Funduszu na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów wewnętrznych Banku⁷⁷.

Ustalono, że BGK stworzył warunki do realizacji ustawy, zawierając umowy o współpracy z 30 bankami kredytującymi, które posiadały swoje jednostki organizacyjne na terenie całego kraju.

Stwierdzono, że Bank Gospodarstwa Krajowego na dzień: 31 grudnia 1999 r. zawarł z 30 bankami kredytującymi umowy w zakresie trybu i terminów rozliczeń z tytułu przyznawania premii termomodernizacyjnej oraz przekazywania wynagrodzenia prowizyjnego, a na dzień 30 czerwca 2004 r. realizowane były umowy z 20 bankami.

Banki współpracujące z BGK w ww. zakresie posiadały oddziały i filie na terenie całego kraju, co ułatwiło inwestorom składanie wniosków o przyznanie premii termomodernizacyjnej i dostęp do kredytów na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych. I tak np. Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. wg stanu na dzień 8 lipca 2004r. posiadał 270 oddziałów. Wykaz banków kredytujących, z którymi BGK zawarł umowy o współpracę, wg stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. stanowi załącznik nr 5.5.1. do Informacji.

BGK nie skorzystał z prawa do przeprowadzenia kontroli prawidłowości realizacji umów o współpracy w zakresie trybu i terminów rozliczeń z tytułu przekazywania premii termomodernizacyjnych oraz przekazywania wynagrodzenia prowizyjnego, zawartych z bankami kredytującymi, mimo że zgodnie z ustaleniami ww. umów był uprawniony do dokonywania takich kontroli.

W wyniku kontroli NIK przeprowadzonej w BGK, w banku kredytującym oraz w podmiotach realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne, stwierdzono jednak, że w okresie objętym kontrolą, banki kredytujące nie we wszystkich przypadkach wywiązywały się z postanowień zawartych umów.

Spośród 60 zbadanych w BGK wniosków o udzielenie premii termomodernizacyjnej wraz z dołączonymi do nich umowami kredytu w 6 przypadkach, tj. w 10%, ujawniono nieprawidłowości. I tak:

§1 ust. 3 zapis, że do zadań stanowiska do spraw obsługi funduszy zleconych Bankowi w zakresie Funduszu Termomodernizacji należy m.in. przyjmowanie i realizacja wniosków o premie termomodernizacyjne i współpraca z weryfikatorami audytów energetycznych.

⁷⁵ Regulamin organizacyjny Departamentu Programów Celowych wprowadzony uchwałą nr 53/2000 Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 15 marca 2000 r. z mocą obowiązującą od dnia 1 kwietnia 2000r., stanowił m. in.: że w skład Departamentu wchodzi Wydział Termomodernizacji, prowadzący działania sztabowo-nadzorcze w odniesieniu do Funduszu Termomodernizacji.

⁷⁶ Dz. U Nr 162, poz. 1121

⁷⁷ Rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 23 lutego 1999r. nadany został Statut Bankowi Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 21, poz. 188), zm. rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 27 sierpnia 2003r. nadany został Statut Bankowi Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 156, poz.1526), na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 65, poz. 594); § 7 Statutu stanowił, że BGK realizuje zadania związane z obsługą m.in. Funduszu Termomodernizacji; § 26 ust. 2 Statutu stanowił, że Bank wyodrębnia w swoim planie finansowym plany finansowe obsługiwanych funduszy celowych oraz sporządza dla nich bilans i rachunek zysków i strat

- w 3 przypadkach istniały rozbieżności pomiędzy zapisami umów kredytu i harmonogramów spłat kredytów stanowiących integralną część tych umów. W harmonogramach spłat kredytu ustalono maksymalną kwotę raty kapitałowej wraz z należnymi odsetkami w wysokości nie przewyższającej 1/12 kwoty rocznych oszczędności kosztów energii uzyskanych w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, natomiast w treści ww. umów kredytu zawarto klauzulę, umożliwiającą kredytobiorcy spłaty rat kredytu w kwocie wyższej, niż 1/12 kwoty rocznych oszczędności.
- w 1 umowie kredytu, zawartej przez Bank Ochrony Środowiska S.A Oddział w Poznaniu, ustalono na 122 miesiące okres spłaty kredytu, co naruszyło nieprzekraczalny dziesięcioletni termin spłaty, określony w art. 4 ust. 1 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
- w 2 przypadkach bank kredytujący z opóźnieniem 45 dni w stosunku do terminu określonego w umowie kredytu (termin 14-dniowy), powiadomił BGK o zrealizowaniu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego zgodnie z projektem i jego zakończeniu w terminie określonym w umowie kredytu. I tak: Bank Ochrony Środowiska S.A. O/Suwałki o zakończeniu realizacji dwóch przedsięwzięć (termin ich realizacji został określony na dzień 31 maja 2004 r.) powiadomił BGK w dniu 4 sierpnia 2004 r.

Ponadto w toku kontroli, przeprowadzonej w Banku Gospodarki Żywnościowej S.A., ustalono, że na 37 ogółem zawartych przez BGŻ S.A. umów w 3 przypadkach, tj. w 8%, zawarto umowy kredytu na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, po zakończeniu realizacji tego przedsięwzięcia. I tak:

- 3 umowy kredytu na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych, zostały podpisane w dniu 29 grudnia 2000 r. z Zarządem Miejskim Gminy Międzyzdroje, pomimo że inspekcja przeprowadzona przez BGŻ S.A. w dniu 21 grudnia 2000 r., wykazała, że roboty budowlane w obiektach będących przedmiotem kredytowania były w końcowej fazie realizacji. W toku kontroli ustalono, że inwestycje te zostały zakończone 2 dni przed terminem zawarcia umowy kredytu. Inspektor nadzoru inwestorskiego w dniu 27 grudnia 2000 r. złożył 3 oświadczenia o zrealizowaniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych. BGŻ S.A przekazał w dniu 5 stycznia 2001 r. do BGK wnioski Zarządu Miejskiego Gminy Międzyzdroje o przyznanie premii termomodernizacyjnej na realizację przedsięwzięcia finansowanego kredytem udzielonym przez Bank.

Zgodnie z §8 umowy o współpracy w zakresie trybu i terminów rozliczeń z tytułu przekazywania premii termomodernizacyjnych oraz przekazywania wynagrodzenia prowizyjnego bank kredytujący powiadamia BGK o:

- zrealizowaniu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego zgodnie z projektem budowlanym (sporządzonym zgodnie z audytem energetycznym pozytywnie zweryfikowanym przez BGK) i jego zakończeniu w terminie określonym w umowie kredytu,
- spełnieniu warunków do wypłaty premii.

Art. 6 ust. 1 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych stanowi, że BGK przekazuje bankowi kredytującemu premię termomodernizacyjną, jeżeli przedsięwzięcie zostało zrealizowane zgodnie z projektem budowlanym i zakończone w terminie określonym w umowie kredytu. Jednocześnie w art. 2 pkt. 5 określono, że

wskazane w audycie energetycznym rozwiązanie optymalne, stanowi założenia do projektu budowlanego.

Ujawniono, że na 35 skontrolowanych inwestorów przedsięwzięć termomodernizacyjnych, którym BGK przyznał premie termomodernizacyjne, w 7 przypadkach, tj. w 20% banki kredytujące powiadomiły BGK o spełnieniu warunków ustawowych mimo, że warunki te faktycznie nie zostały spełnione. I tak:

- 4 inwestorów, co stanowiło 11,4% zbadanych (TBS „Złotnicki” w Zduńskiej Woli, Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Las” w Puławach, Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa „Podgórska” w Bielsku-Białej; banki kredytujące: BISE S.A. Oddział w Łodzi, BOŚ S.A. Oddziały: w Lublinie, w Łodzi, w Katowicach), nie zrealizowało przedsięwzięć termomodernizacyjnych zgodnie z rozwiązaniem optymalnym, wskazanym w audycie energetycznym, np.:
 - *Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa „Podgórska” w Bielsku-Białej w okresie od sierpnia 2003 r. do maja 2004 r. zrealizowała przedsięwzięcia termomodernizacyjne w 2 wielorodzinnych budynkach mieszkalnych w Bielsku-Białej.*
Na wykonanie tych prac Spółdzielnia uzyskała w Banku Ochrony Środowiska Oddział w Katowicach kredyty (oddzielnie dla każdego budynku) w łącznej wysokości 542,8 tys. zł. Po zrealizowaniu inwestycji - BOŚ zaliczył na spłatę wykorzystanych kredytów, przekazane przez BGK premie termomodernizacyjne w łącznej kwocie 145,7 tys. zł. Ustalenia kontroli wykazały, iż realizując inwestycje termomodernizacyjne w obu budynkach zmniejszono zakres robót związanych z modernizacją sieci c.o., w porównaniu do ujętego w wariantcie optymalnym ustalonym w audytach termomodernizacyjnych, tj. nie dokonano montażu podzielników kosztów ogrzewania i montażu odpowietrzników miejscowych. Zamiast ww. prac, dokonano wymiany nie przewidzianych w projektach budowlanych i audytach 2 okien w ścianach piwnicy budynku przy ul. Stażystów 36 i 4 drzwi zewnętrznych w budynku przy ul. Orchidei 21 oraz wykonano naprawy balkonów w obu budynkach. Szacunkowy koszt tych prac wyniósł ok. 28 tys. zł, co stanowiło 5 % wartości kredytów termomodernizacyjnych. Pomimo zmiany zakresu rzeczowego przedsięwzięć termomodernizacyjnych nie dokonano odpowiedniej korekty audytów energetycznych oraz nie zawarto aneksu do umów kredytu.
- 1 inwestor rozszerzył zakres przedsięwzięcia wskazany w audycie energetycznym, co spowodowało zawyżenie kosztów realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, tj.:
 - *w rozliczeniu zadania termomodernizacyjnego zrealizowanego w 2003 r. przez Zgierską Spółdzielnię Mieszkaniową dla budynku przy ul. Parzęckiej 24A w Zgierzu, woj. łódzkie, nie wyłączono kosztów poniesionych w kwocie 40.000 zł na remont balkonów pomimo, że remont balkonów nie miał wpływu na obniżenie zużycia energii cieplnej i nie był ujęty w zakresie rzeczowym termomodernizacji określonym w audycie energetycznym. Ujęcie tego remontu skutkowało zawyżeniem kosztów tego zadania oraz wysokości kwoty kredytu. Kwota kredytu winna wynosić 195.361,82 zł zamiast 206.388,00 zł, a wysokość należnej premii termomodernizacyjnej powinna stanowić kwotę 48.840,46 zł zamiast wypłaconej kwoty 51.597,00 zł. Kredytu udzielił Bank Handlowy S.A. Oddział w Łodzi.*

- 1 inwestor uzyskał na realizację przedsięwzięcia kredyt w wysokości przekraczającej 80% kosztów tego przedsięwzięcia, mimo że było to niezgodne z art. 4 pkt 1 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych. I tak:
- *Spółdzielnia Mieszkaniowa „Orłowiec” w Rydułtowach, woj. śląskie, w II półroczu 2003 r. zrealizowała przedsięwzięcia termomodernizacyjne w 13 budynkach mieszkalnych położonych na Osiedlu Grunwaldzkim w Pszowie, woj. śląskie. Nakłady na ich realizację wyniosły ogółem 5.423,3 tys. zł. Spółdzielnia uzyskała z Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A. Oddział w Rybniku kredyty na wykonywanie termomodernizacji (oddzielnie na każdy z 13 budynków) w łącznej kwocie 4.279,2 tys. zł. Po zrealizowaniu inwestycji BISE zaliczył na spłatę wykorzystanych kredytów, przekazane przez Bank Gospodarstwa Krajowego dla każdego z 13 budynków, premie termomodernizacyjne na łączną kwotę 1.069,8 tys. zł, stanowiącą 25 % ogółem wykorzystanych kredytów. Zgodnie z umowami o udzielenie kredytu termomodernizacyjnego, warunkiem wypłaty ww. premii było m.in. wykorzystanie przez Spółdzielnię kredytu na prace termomodernizacyjne w poszczególnych budynkach w wysokości nie przekraczającej 80 % ich rzeczywistego kosztu. Kontrola wykazała, że ww. warunek nie został dotrzymany w odniesieniu do 11 z 13 budynków objętych termomodernizacją. Stwierdzono, że wysokość kredytów udzielonych na wykonanie termomodernizacji w tych budynkach stanowiła od 87,6 % do 96,3 % rzeczywistych kosztów, natomiast na pozostałe 2 budynki Spółdzielnia otrzymała kredyty w wysokości znacznie niższej od kwot określonych w umowach, które stanowiły 2,5 % i 10,5 % rzeczywistych kosztów.*
- w 1 przypadku inwestor - jednostka samorządu terytorialnego zrealizowała przedsięwzięcia termomodernizacyjne w obiektach, które nie stanowiły jej własności, a ponadto zakres inwestycji był niezgodny z zakresem wskazanym w audycie energetycznym. I tak:
- *spośród 4 zrealizowanych przez Gminę Ślemień, woj. śląskie, w II półroczu 2003 r. przedsięwzięć termomodernizacyjnych w budynkach: Urzędu Gminy, Ochotniczej Straży Pożarnej w Koconiu, Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Lasie i w budynku Szkoły Podstawowej w Ślemieniu, 3 przedsięwzięcia zostały zrealizowane w budynkach, które nie były własnością Gminy, tj. 2 budynki szkół podstawowych i budynek OSP w Koconiu. Na realizację tych 3 przedsięwzięć udzielone zostały kredyty oraz przekazane zostały premie termomodernizacyjne w kwocie 72,5 tys. zł. Stanowiło to naruszenie zasady przyznawania premii termomodernizacyjnej, określonej w art. 2 pkt 2 lit. c ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Na wykonanie 4 ww. przedsięwzięć Gmina uzyskała w Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A. Oddział w Bielsku-Białej kredyt w wysokości 346,8 tys. zł, a BGK przyznał w związku z realizacją ww. przedsięwzięć, premie termomodernizacyjne w łącznej kwocie 86,3 tys. zł.*
- W audycie energetycznym dla inwestycji docieplenia Szkoły Podstawowej w Ślemieniu wykazano 650 m² powierzchni ścian do ocieplenia, a faktycznie powierzchnia ta stanowiła 566,38 m². W audycie energetycznym dla inwestycji docieplenia Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Lasie wykazano 703,2 m² powierzchni ścian do ocieplenia, podczas gdy powierzchnia ta stanowiła 441,30 m² w części starej i 36,96 m² w części nowej, tj. razem 478,26 m². W audycie*

energetycznym dla inwestycji docieplenia budynku OSP w Koconiu wykazano 295,6 m² ścian do ocieplenia, natomiast ocieplono 184,7 m² powierzchni ścian. W audycie energetycznym dla inwestycji docieplenia budynku Urzędu Gminy w Ślemieniu wykazano 450,8 m² ścian oraz 164,8 m² stropu do ocieplenia, natomiast ocieplono 520 m² ścian oraz 120 m² stropu. Pomimo tych rozbieżności nie sporządzono nowych audytów energetycznych dla tych inwestycji.

Kontrola wykazała, że zgodnie z art.12 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, plany finansowe Funduszu sporządzone na lata 1999-2003 przez BGK, były opracowywane m.in. w porozumieniu z b. Prezesem UMiRM, a na 2004 r. z Ministrem Infrastruktury.

3.2.3. Prawdliwość sporządzania audytów energetycznych

Obowiązek sporządzenia audytu energetycznego⁷⁸ przy wnioskowaniu o udzielenie pomocy ze środków Funduszu Termomodernizacji wprowadzony został ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych.

W toku kontroli ustalono, że audyty energetyczne sporządzone w latach 1999 – 2004 (I półrocze) w związku z wystąpieniem inwestora do Banku Gospodarstwa Krajowego o przyznanie premii termomodernizacyjnej nie we wszystkich przypadkach sporządzone były prawidłowo.

Na 2502 wnioski z załączonymi audytami energetycznymi, które wpłynęły do BGK w badanym okresie 43 audyty, tj. 1,7%, zostały zwrócone wnioskodawcom w celu ich uzupełnienia.

Na 2276 wykonanych w latach 1999 – 2004 (I półrocze), ocen weryfikacyjnych audytów energetycznych, 333 audyty, tj. 14,6%, zostało ocenionych negatywnie.

Kontrola 23 audytów energetycznych, przyjętych przez BGK wykazała, że 4 audyty, tj. 17%, nie posiadały trwałej oprawy, co umożliwiałoby ich zdekompletowanie. Było to niegodne z § 3 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego.

W toku kontroli 35 podmiotów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne, wykazano że w 4 kontrolowanych podmiotach (UM w Janikowie – woj. kujawsko-pomorskie, UM w Bartoszycach – woj. warmińsko-mazurskie, UG w Ślemieniu – woj. śląskie, Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim - woj. lubelskie), co stanowiło 11%, 33 audyty energetyczne, tj. 11,4 %, sporządzonych było z uchybieniami. I tak:

- 28 audytów energetycznych, sporządzonych w związku z realizacją w latach 2002 - 2003 przedsięwzięć termomodernizacyjnych przez Urząd Miejski w Janikowie, nie posiadało trwałej oprawy, co nie zabezpieczało przed możliwością ich zdekompletowania i było to niegodne z § 3 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego. Ponadto w ww. przypadkach wykazano, że przyjmowano teoretyczne wskaźniki do obliczenia oszczędności w zużyciu energii cieplnej, co

⁷⁸Szczegółowy zakres i formy audytu energetycznego Minister Infrastruktury określił w rozporządzeniu z dnia 15 stycznia 2002 r. (Dz.U. Nr 12 poz. 114 – obowiązuje od dnia 2 marca 2002 r. Do dnia 10 listopada 2001 r. obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 1999 r. Dz.U. Nr 46 poz. 459 ze zm.)

spowodowało zawyżenie kwoty przewidywanych do uzyskania oszczędności. Koszt zakupu ciepła w roku następnym po termomodernizacji zmniejszył się od ok. 11% do 63%, podczas gdy w audytach założono zmniejszenie wydatków do poniesienia na zakup ciepła o od 63,3% do 87,6%.

- audyt energetyczny, złożony w dniu 9 września 2003 r. przez Urząd Miasta w Bartoszycach (woj. warmińsko-mazurskie) w banku kredytującym, zawierał nieprawidłowości m.in. polegające na: błędnym oszacowaniu: zmniejszenia zapotrzebowania na energię, wysokości rat spłaty kredytu wraz z odsetkami, wielkości sezonowego zapotrzebowania na ciepło, błędnym doborze grubości ocieplenia, niezgodnym z ustawą o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych określeniem potrzeb cieplnych budynku. Audyt ten został oceniony negatywnie przez weryfikatora, a następnie poprawiony.
- audyt energetyczny, sporządzony w związku z realizacją przez Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim, przedsięwzięcia termomodernizacyjnego został pozytywnie zweryfikowany przez BGK. Miesięczne oszczędności kosztów energii wyliczono w audycie na kwotę $(46.559,90 : 12) = 3.879,99$ zł. Wielkość maksymalnej kwoty raty miesięcznej wraz z odsetkami wynikającej z umowy kredytowej wynosiła 4.335,19 zł i była wyższa o 455,20 zł od miesięcznych oszczędności kosztów energii uzyskanych w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego. W audycie energetycznym budynku LO oszczędności w zapotrzebowaniu na ciepło w standardowym sezonie grzewczym oszacowano na 869,00 GJ. Zapotrzebowanie przed modernizacją wynosić miało - 2.010,7 GJ a po modernizacji zmniejszyć się miało do - 1.141,7 GJ. Kontrola wykazała, że przed termomodernizacją w sezonie grzewczym 2000/2001 dostarczono do budynku LO - 1.526,0 GJ ciepła na potrzeby centralnego ogrzewania a po termomodernizacji w sezonie grzewczym 2001/2002 - 791,7 GJ, ograniczając zużycie o 734,3 GJ, tj. 134,7 GJ mniej niż ustalono w audycie energetycznym. W ujęciu wartościowym oszczędności faktycznie uzyskane w wyniku termomodernizacji również były niezgodne z obliczonymi w audycie. W pierwszym sezonie grzewczym po termomodernizacji w porównaniu do sezonu grzewczego 2000/2001 oszczędności wyniosły 17.239 zł, a w kolejnym - 17.525 zł, natomiast w audycie energetycznym wyliczono je w wysokości 46.599,90 zł w skali roku.

Zgodnie z zasadami uzyskania premii termomodernizacyjnych, określonymi w art. 2 pkt 5 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, audyt energetyczny wskazujący optymalny wariant przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, stanowi założenie do projektu budowlanego.

Wykazano, że na skontrolowanych 35 inwestorów, którzy zrealizowali 354 przedsięwzięcia termomodernizacyjne, 3 inwestorów, tj. 8,6%, realizując 43 inwestycje, co stanowiło 12% skontrolowanych inwestycji, opracowało audyty energetyczne po sporządzeniu projektów budowlanych. I tak:

- na 54 audyty energetyczne sporządzone dla przedsięwzięć termomodernizacyjnych zrealizowanych przez Olsztyńską Spółdzielnię Mieszkaniową 39 audytów zostało sporządzonych po wcześniejszym, od 1 miesiąca do 29 miesięcy, opracowaniu projektów budowlanych. Dotyczyło to 100%, tj. 14 inwestycji zrealizowanych w 2002 r., 48,2%, tj. 14 inwestycji zrealizowanych w 2003 r. i 100%, tj. 11 inwestycji zrealizowanych w I półroczu 2004 r.

- *SM Radogoszcz-Zachód w Łodzi na 24 zrealizowane przedsięwzięcia termomodernizacyjne, w 3 przypadkach sporządziła audyty energetyczne po uzyskaniu pozwoleń na realizację tych inwestycji,*
- *TBS „Złotnicki” Sp. z o.o. w Zduńskiej Woli zrealizował przedsięwzięcie termomodernizacyjne budynku przy ul. Juliusza 37/39 w Zduńskiej Woli zgodnie z projektem budowlanym z czerwca 2003 r., zatwierdzonym w dniu 16.07.2003 r. decyzją o pozwoleniu na budowę i zawierającym rozwiązania inne niż określone jako optymalne dla tej inwestycji w audycie energetycznym sporządzonym we wrześniu 2003 r., który stanowił podstawę do wniosku o uzyskanie kredytu oraz wniosku o uzyskanie premii termomodernizacyjnej. Pomimo tych rozbieżności bank kredytujący, tj. BISE S.A. Oddział w Łodzi, udzielił kredytu i BGK przyznał i wypłacił w grudniu 2003 r. premię termomodernizacyjną w wysokości 31.250 zł*

Ponadto ustalono, że w badanym okresie zostały odnotowane⁷⁹ nieprawidłowości przy sporządzaniu audytów, a w szczególności:

- przyjmowano do wykonywanych obliczeń nieprawidłowe wskaźniki, niezgodne z Polskimi Normami,
- nie wszystkie wymogi określone rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego zostały spełnione w sporządzonych audytach, w tym m.in.: nieprawidłowo dokonywano oceny stanu technicznego budynku i instalacji wewnętrznych c.o. i c.w., niewłaściwie sporządzano inwentaryzację techniczno-budowlaną, nie określano racjonalnego uzasadnienia wskazanych usprawnień, co było niezgodne z ww. rozporządzeniem Ministra Infrastruktury,
- zaliczano do kosztów termomodernizacji inne niezwiązane z nią koszty inwestycji,
- niezgodnie z obowiązującą metodyką przyjmowano zakres termomodernizacji,
- audyty zawierały błędy rachunkowe,
- w treści audytów powoływano się na nieobowiązujące przepisy prawa.

Art. 5 ust. 6 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych stanowi, że w przypadku zmiany umowy kredytu dotyczącej zakresu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, kwoty kredytu lub terminu jego spłaty stosuje się procedurę określoną art. 5 ust. 1-5, tj. postępuje się jak przy złożeniu wniosku o przyznanie premii termomodernizacyjnej.

Zadanie podnoszenia kwalifikacji audytorów wskazane w „Założeniach...” do realizacji m.in. przez stowarzyszenia zawodowe, samorząd zawodowy, zrealizowane zostało m.in. przez Krajową Agencję Poszanowania Energii S.A., Zrzeszenie Audytorów Energetycznych (ZAE) i Narodową Agencję Poszanowania Energii (NAPE).

Z ustaleń kontroli wynika, że KAPE S.A. prowadziła działalność zgodną z zakresem przyjętym w ww. „Założeniach..”, w ramach której opracowała i od dnia 1 maja 1999 r. stosowała regulamin organizacji kursów audytu i doradztwa energetycznego oraz rejestracji audytorów energetycznych, określając m.in. zasady otrzymania oceny kwalifikacji audytorów.

⁷⁹ Wg wyników pracy badawczej pn. „Analiza skutków i efektów działania systemu wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych jako elementu wyjściowego do certyfikacji energetycznej budynków wymaganej w krajach UE”, wykonanej w listopadzie 2003 r., na zlecenie Ministra Infrastruktury, przez Zrzeszenie Audytorów Energetycznych

Ponadto, Najwyższa Izba Kontroli, działając na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, zasięgnęła informacji w stowarzyszeniu pn. „Zrzeszenie Audytorów Energetycznych” oraz w spółce prawa handlowego Narodowa Agencja Poszanowania Energii w zakresie prowadzenia audytów energetycznych.

Z informacji wynikało, że ww. podmioty nie weryfikują działalności audytorów energetycznych. W ramach prowadzonej działalności prowadzą m.in. szkolenia dla osób sporządzających audyty.

3.2.4. Rozpatrywanie wniosków o przyznanie premii termomodernizacyjnej

Bank Gospodarstwa Krajowego w celu realizacji postanowień statutu⁸⁰ dopiero po upływie ponad roku określił⁸¹ zasady postępowania przy rozpatrywaniu wniosków o przyznanie premii termomodernizacyjnej. I tak: Uchwałą Nr 53/2000 Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 15 marca 2000r. w sprawie wprowadzenia wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Programów Celowych z dniem 1 kwietnia 2000r. został wprowadzony „wewnętrzny regulamin organizacyjny Departamentu Programów Celowych” z mocą obowiązującą od 1 kwietnia 2000 r. W § 10 tego regulaminu określono, że do zakresu czynności osób zatrudnionych w Wydziale Termomodernizacji należy m. in.: „prowadzenie niezbędnej dokumentacji dla Funduszu Termomodernizacji, w tym w szczególności ewidencji wniosków oraz przyznanych premii termomodernizacyjnych”.

Kontrola wykazała, że zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, banki kredytujące przekazywały Bankowi Gospodarstwa Krajowego wnioski inwestorów o przyznanie premii termomodernizacyjnej wraz z audytami energetycznymi, dołączając do nich umowę kredytu zawartą pod warunkiem przyznania premii termomodernizacyjnej.

Zgodnie z postanowieniami zawartych przez BGK z bankami kredytującymi umów o współpracy w zakresie trybu i terminów rozliczeń z tytułu przekazywania premii termomodernizacyjnych oraz przekazywania wynagrodzenia prowizyjnego, przed przekazaniem do BGK wniosku o przyznanie premii termomodernizacyjnej ww. banki były zobowiązane do sprawdzenia czy kredytobiorca spełnił ustawowe warunki uzyskania premii termomodernizacyjnej.

Dodatkowo, BGK po zarejestrowaniu wniosku, zgodnie z przyjętym regulaminem, oceniał, czy:

⁸⁰ Rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 23 lutego 1999r. nadany został Statut Bankowi Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 21, poz. 188), zm. rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 27 sierpnia 2003r. nadany został Statut Bankowi Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 156, poz.1526), na podstawie art.2 ust.3 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 65, poz.594).

§7 Statutu stanowił, że Bank realizuje zadania związane z obsługą m. in. Funduszu Termomodernizacji.

⁸¹ Uchwałą Nr 51/98 Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 27 kwietnia 1998r. w sprawie zmian do wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Kredytowego wprowadzono w §1 ust. 3 zapis, że do zadań stanowiska do spraw obsługi funduszy zleconych Bankowi należy w zakresie Funduszu Termomodernizacji m.in. przyjmowanie i realizacja wniosków o premie termomodernizacyjne i współpraca z weryfikatorami audytów energetycznych.

- przedsięwzięcie termomodernizacyjne dotyczy budynku mieszkalnego, źródła ciepła lub sieci ciepłowniczej dostarczającej ciepło do budynków mieszkalnych,
- przedsięwzięcie termomodernizacyjne charakteryzuje się dodatnią zdyskontowaną wartością netto oraz czy zapewnia uzyskanie oszczędności kosztów energii warunkujących przyznanie premii,
- udzielony kredyt nie przekracza 80% wartości przedsięwzięcia termomodernizacyjnego,
- okres spłaty kredytu nie przekracza okresu określonego ustawą, tj. 10 lat, a przed nowelizacją ustawy 7 lat,
- miesięczne raty kredytu wraz z odsetkami nie są większe od obliczonej, na podstawie otrzymanego audytu energetycznego równowartości 1/12 kwoty rocznych oszczędności kosztów energii uzyskanych w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego; jeśli w umowie kredytu zawarte były większe raty kredytu, BGK sprawdzał czy jest oświadczenie inwestora, że są one ustalone na jego wniosek,
- w umowie kredytu zawarte są, określone w umowie o współpracy BGK z bankiem kredytującym, zapisy dotyczące zobowiązań inwestora warunkujących wypłatę premii.

W razie stwierdzenia, że nie zostały spełnione ww. warunki, BGK odsyłał wniosek do banku kredytującego jako nie spełniający kryteriów do dalszego postępowania weryfikacyjnego audytu energetycznego. Czynności powyższe Bank Gospodarstwa Krajowego dokonywał w terminie do 7 dni od daty zarejestrowania wniosku o przyznanie premii. W badanym okresie spośród 2502 audytów energetycznych, które banki kredytujące przekazały do BGK 43 audyty, tj. 1,7% zostały przez BGK zwrócone tym bankom do uzupełnienia.

Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych weryfikację audytów BGK w latach 1999 – 2004 (I półrocze) zlecał innym podmiotom. Ustalono, że weryfikatorami byli:

- Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A. z siedzibą w Warszawie,
- Agencja Użytkowania i Poszanowania Energii Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi,
- Główny Instytut Górnictwa z siedzibą w Katowicach,
- „TEMAT” Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.

Z kontroli wynikało, że po przeprowadzeniu przez BGK w dniach 19-21 listopada 2001r. kontroli realizacji umów z weryfikatorami, umowa z dnia 23 lipca 1999 r. zawarta z 1 weryfikatorem, tj. ze spółką z o.o. „TEMAT” została rozwiązana z dniem 31 grudnia 2001 r., bowiem stwierdzono, iż w czasie obowiązywania umowy weryfikator zawierał umowy cywilno-prawne z producentami artykułów budowlanych i z wykonawcami robót – co było niezgodne z § 8 umowy z BGK i przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3.2.5. Przyznawanie i przekazywanie premii termomodernizacyjnej

Kontrola wykazała, że BGK, zgodnie z art. 5 ust 2 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych z dnia 18 grudnia 1998 roku, w przypadku pozytywnej weryfikacji audytu energetycznego oraz stwierdzenia, że zostały spełnione warunki kredytowania, o których mowa w art. 4 ww. ustawy, zawiadamiał inwestora i

bank kredytujący o przyznaniu premii termomodernizacyjnej i jej wysokości, której wypłata następuje po spełnieniu warunków określonych w art. 6 ust 1 ustawy.

Badania kontrolne wykazały, że w 9 przypadkach, co stanowiło 15%, BGK działał z uchybieniami przy przyznawaniu premii termomodernizacyjnych.

Spośród 60 zbadanych wniosków o udzielenie premii termomodernizacyjnej wraz z dołączonymi do nich umowami kredytu ustalono, że:

- w 3 przypadkach, tj. w 5% wniosków, BGK przyznał premie termomodernizacyjną mimo, że we wnioskach o przyznanie tych premii termin realizacji inwestycji był niezgodny z terminem określonym w umowie kredytu,
- w 6 przypadkach, tj. w 10% wniosków, Bank przyznał premie termomodernizacyjną na inwestycje, które zostały zrealizowane przed sporządzeniem oceny weryfikacyjnej audytu energetycznego oraz przyznaniem przez BGK premii termomodernizacyjnej. Takim działaniem naruszono tryb i zasady przyznawania premii termomodernizacyjnej określonej przepisami ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, np.:
 - wniosek z dnia 20 stycznia 2004r., złożony przez Wspólnotę Mieszkaniową Janikowo, zawierał uwagę: „przedsięwzięcie zakończono ale nie rozliczono”. Inwestor zawarł umowę kredytu z Spółdzielczą Grupą Bankową GBW, w której termin zakończenia przedsięwzięcia został ustalony na dzień 30 listopada 2003r. Weryfikację audytu, wykonanego przez inwestora we wrześniu 2003r., BGK zlecił w dniu 22 stycznia 2004r., tj. niemal dwa miesiące po określonym w umowie kredytu terminie zakończenia przedsięwzięcia. BGK zawiadomił wnioskodawcę o przyznaniu premii w dniu 23 lutego 2004r. Zawiadomienie o spełnieniu warunków do wypłaty premii termomodernizacyjnej bank kredytujący sporządził w dniu 03 marca 2004r., data rejestracji zawiadomienia 11 marca 2004r. BGK przekazał premię w dniu 22 marca 2004r.
 - wniosek z dnia 13 grudnia 2002r., został złożony przez Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego. Umowę kredytu inwestor zawarł z ING Bankiem Śląskim O/Szczecin w dniu 2 grudnia 2002r. Kwota kredytu wynosiła 34.694 zł (41,06 % kosztu przedsięwzięcia), a okres spłaty 33 miesiące, okres kredytowania wynosił 36 miesięcy. Kredyt postawiony do dyspozycji w okresie od 1 grudnia do 31 grudnia 2002r., na podstawie aneksu do umowy, zawartego w dniu 31 grudnia 2002r., kwota kredytu została postawiona do wykorzystania w okresie 1 – 31 stycznia 2003r. W zawiadomienie o przyznaniu przez BGK premii z dnia 2 stycznia 2003 roku, podano termin realizacji przedsięwzięcia 20 grudnia 2002r. Bank kredytujący złożył zawiadomienie o spełnieniu warunków do wypłaty premii termomodernizacyjnej w dniu 29 stycznia 2003r., a BGK przekazał premię w dniu 6 lutego 2003r.

Art. 4 pkt 1 i 2 ustawy stanowi, że premia termomodernizacyjna przysługuje inwestorowi, jeżeli ze zweryfikowanego audytu, zgodnie z art. 5 ust. 3, wynika, że:

- 1) kredyt udzielony na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego nie przekroczył 80% jego kosztów, a okres spłaty kredytu pomniejszonego o premię termomodernizacyjną nie przekroczył 10 lat,
- 2) miesięczne raty spłaty kredytu wraz z odsetkami nie są mniejsze od raty kapitałowej powiększonej o należne odsetki i nie są większe od równowartości 1/12 kwoty

rocznych oszczędności kosztów energii, uzyskanych w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego; na wniosek inwestora bank kredytujący może ustalić wyższe raty spłaty kredytu.

Z ustaleń kontroli wynikało, że spośród 60 skontrolowanych wniosków o udzielenie premii termomodernizacyjnej i dołączonych do nich umów kredytu, w 52 umowach kredytu, tj. 86,7% określono, że na wniosek kredytobiorcy w harmonogramie spłaty kredytu ustalono maksymalną kwotę raty kapitałowej wraz z należnymi odsetkami spłaty w wysokości przewyższającej 1/12 kwoty rocznych oszczędności kosztów energii, uzyskanych w wyniku realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.

Inwestorzy, korzystając z prawa do wcześniejszej spłaty kredytu, spłacali zaciągnięty kredyt w ciągu jednego roku. W tych przypadkach podstawowe zabezpieczenie kredytu stanowiła lokata środków.

Spośród 35 skontrolowanych inwestorów przedsięwzięć termomodernizacyjnych 7 inwestorów, tj. 20%, w przypadku realizacji 169 inwestycji, co stanowiło 47,7% ogółem zrealizowanych przez ww. podmioty przedsięwzięć termomodernizacyjnych, całą kwotę kredytu spłaciło w tym samym roku, w którym został zaciągnięty kredyt (UMiG Janikowo – woj. kujawsko-pomorskie, SM Radogoszcz-Zachód w Łodzi, Zgierska SM, RSM „Pionier” w Kutnie oraz Skierniewicka SM - woj. łódzkie, SM „Kolejarz” w Szczecinie) lub przed terminem określonym w umowie kredytu, tj. w kilka miesięcy po uzyskaniu kredytu (SM „Jaroty” w Olsztynie).

W przypadku pozytywnej weryfikacji audytu energetycznego oraz stwierdzenia, że zostały spełnione warunki kredytowania, o których mowa w art. 4 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, Bank Gospodarstwa Krajowego zawiadamia inwestora i bank kredytujący o przyznaniu premii termomodernizacyjnej i jej wysokości, której wypłata następuje po spełnieniu warunków określonych w art. 6 ust. 1. Odpowiednio stosuje się ten sam tryb postępowania w przypadku zmiany umowy kredytu dotyczącej zakresu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, kwoty kredytu lub terminu jego spłaty. Zgodnie z art. 6 ustawy Bank Gospodarstwa Krajowego przekazuje premie termomodernizacyjne bankowi kredytującemu, jeżeli przedsięwzięcie termomodernizacyjne:

- 1) zostało zrealizowane zgodnie z projektem budowlanym,
- 2) zostało zakończone w terminie określonym w umowie kredytu.

Spośród 35 skontrolowanych podmiotów, które zrealizowały przedsięwzięcia termomodernizacyjne, ustalono, że 4 podmioty (SM „LAS” w Puławach – woj. lubelskie, TBS w Zduńskiej Woli – woj. łódzkie, Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim – woj. woj. lubelskie, SM Lokatorsko-Własnościowa „Podgórska” w Bielsku-Białej- woj. śląskie), tj. 11,4%, uzyskały premie termomodernizacyjne pomimo niespełnienia warunków określonych przepisami prawa, np.:

- *premia termomodernizacyjna przyznana została po przedłożeniu przez SM „LAS” w Puławach oświadczenia projektanta z dnia 20 maja 2003 r., że projekt budowlany sporządzony został na podstawie założeń wynikających z audytu energetycznego pozytywnie zweryfikowanego przez BGK. Kontrola wykazała, że ww. oświadczenie nie było rzetelne. Nie uwzględniono w nim m.in. przyjętego w audycie docieplenia stropodachu metodą wdmuchiwania granulatu z wełny mineralnej. Ponadto kontrola wykazała, że część ścian szczytowych docieplono styropianem o grubości mniejszej niż 13 cm,*

a docieplenie ścian osłonowych klatek schodowych wykonano styropianem o grubości 6 cm, podczas gdy w audycie izolacja ta wyliczona została na 12 cm.

- TBS w Zduńskiej Woli zrealizował przedsięwzięcie termomodernizacyjne budynku przy ul. Juliusza 37/39 w Zduńskiej Woli według projektu budowlanego z czerwca 2003 r., zatwierdzonego w dniu 16.07.2003 r. decyzją o pozwoleniu na budowę i zawierającego rozwiązania inne niż określone jako optymalne dla tej inwestycji w audycie energetycznym, sporządzonym we wrześniu 2003 r., który stanowił podstawę do wniosku o uzyskanie kredytu oraz wniosku o uzyskanie premii termomodernizacyjnej. Pomimo tych rozbieżności bank kredytujący udzielił kredytu, a BGK przyznał i wypłacił w grudniu 2003 r. premię termomodernizacyjną w wysokości 31.250 zł.*

- w oświadczeniu złożonym dnia 28 listopada 2001 r. w BOŚ o sporządzeniu projektu budowlanego przedsięwzięcia termomodernizacyjnego LO w Radzynie Podlaskim, realizowanego przez Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim, zgodnie z audytem energetycznym, projektant poświadczył nieprawdę. Opis techniczny przewidzianego do realizacji, optymalnego wariantu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego ujęty w audycie energetycznym, w sposób zasadniczy odbiegał od ustaleń zawartych w projekcie budowlanym. Dotyczyło to szczególnie grubości docieplenia ścian zewnętrznych budynku ze styropianu oraz modernizacji instalacji centralnego ogrzewania (c.o.). W audycie energetycznym ustalono, że grubość ocieplenia ścian zewnętrznych budynku LO, wykonanego z płyt styropianowych wynosić powinna 14 cm, podczas, gdy w projekcie budowlanym przyjęto i na jego podstawie wykonano o grubości 8 cm. Kolejnym elementem termomodernizacji wg audytu energetycznego miało być wykonanie modernizacji instalacji centralnego ogrzewania oraz ocieplenia stropodachów. Stropodachy zostały zgodnie z założeniami audytu ocieplone lecz modernizacja wewnętrznej instalacji c.o., nie została wykonana. W umowie kredytowej z dnia 27 września 2001r. przedstawiciele Starostwa (kredytobiorca) zobowiązali się wykonać prace termomodernizacyjne, ustalone w zweryfikowanym audycie energetycznym. Wykonanie tych prac warunkowało również przekazanie przez BGK premii termomodernizacyjnej w wysokości 43.424,13 zł, o którą to kwotę pomniejszony miał być kredyt zaciągnięty przez Starostwo w BOŚ. Warunkiem przekazania premii zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych było m.in. zrealizowanie prac zgodnie z projektem budowlanym, którego założenia wynikać powinny z rozwiązania optymalnego z punktu widzenia kosztów realizacji przedsięwzięcia oraz oszczędności energii przyjętego w audycie energetycznym.*

3.2.6. Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych

W latach 1999 – 2004 (I półrocze) 35 skontrolowanych podmiotów zrealizowało przedsięwzięcia termomodernizacyjne obejmujące: 325 budynków, 2 zespoły szkół zawodowych, 1 sieć ciepłą oraz 26 węzłów ciepłych. W związku z realizacją ww. przedsięwzięć inwestorzy uzyskali 354 premie termomodernizacyjne, co stanowiło 18,2% premii, ogółem przyznanych przez BGK w badanym okresie.

Zdjęcia⁸² - rysunki nr 9-14 ilustrują realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych przez niektóre skontrolowane podmioty.

Rys. 9. Budynek SM „Nasz Dom” w Radomiu przed termomodernizacją.

Rys. 10. Prace termomodernizacyjne.

Rys. 11. Budynek SM Nasz Dom w Radomiu po termomodernizacji.

⁸² zdjęcia – rys. 9 - 14 zostały wykonane przez kontrolerów NIK

Rys. 12. Osiedle „Pieczewo” w Olsztynie – budynki po termomodernizacji.

Rys. 13. Osiedle „Jaroty” w Olsztynie – budynek po termomodernizacji.

Rys. 14. Osiedle „Jaroty” w Olsztynie – budynki po termomodernizacji

Kontrola wykazała, że począwszy od 2002 r. liczba podmiotów podejmujących realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych zwiększała się i w badanym okresie inwestycje realizowane były przez:

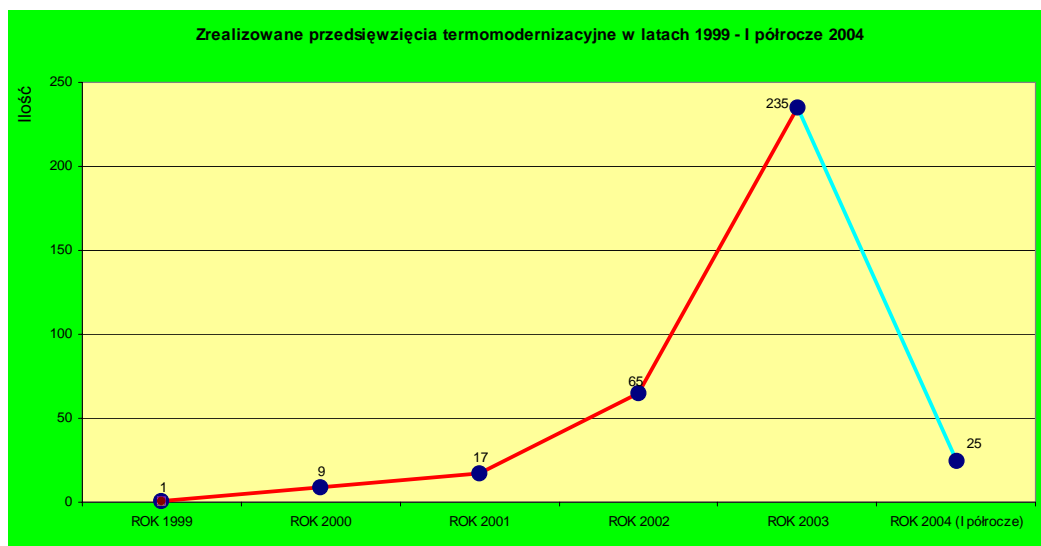
- 1 podmiot - w 1999 r. (1 budynek SM w Tucholi),
- 3 podmioty - w 2000 r.,
- 6 podmiotów - w 2001 r.,
- 13 podmiotów - w 2002 r.,
- 31 podmiotów - w 2003 r.,
- 6 podmiotów - w I półroczu 2004 r..

Ustalono, że skontrolowane podmioty zrealizowały 354 przedsięwzięcia termomodernizacyjne na kwotę ogółem 95.188,9 tys. zł. W związku z realizacją ww. przedsięwzięć inwestorzy zaciągnęli kredyty w łącznej kwocie 56.520,3 tys. zł oraz uzyskali z BGK premie termomodernizacyjne w wysokości 13.579,6 tys. zł.

Kontrola 35 podmiotów, które w związku z realizacją przedsięwzięć termomodernizacyjnych uzyskały premie termomodernizacyjne wykazała, że:

- podmioty skontrolowane popełniały uchybienia i nieprawidłowości, w tym najczęściej występujące to:
 - realizacja przedsięwzięcia niezgodna z optymalnym wariantem wskazanym w audycie energetycznym, stwierdzono 4 przypadki,
 - projekty budowlane były sporządzone z naruszeniem §§ 3 ust. 1, 5 oraz 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego⁸³,
 - nierzetelne prowadzenie dzienników budowy, stwierdzono 6 przypadków,
 - niedopełnianie obowiązku zgłoszenia obiektu do użytkowania lub nieprawidłowa realizacja tego obowiązku, stwierdzono 9 przypadków.

Wzrost liczby przedsięwzięć zrealizowanych w badanym okresie przez skontrolowane podmioty został zilustrowany na wykresie – rysunek 15.

Rysunek 15. Wykres przedstawiający wzrost liczby przedsięwzięć termomodernizacyjnych

⁸³ Dz. U. Nr 120, poz. 1133 – obowiązuje od dnia 11 lipca 2003 r., wcześniej obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. Nr 140, poz. 906), które utraciło moc obowiązującą z dniem 11 lipca 2003 r.

3.2.6.1. Realizacja optymalnego wariantu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, wskazanego w audycie energetycznym

W toku kontroli ustalono przypadki, realizowania przedsięwzięć termomodernizacyjnych niezgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych. I tak:

- w opisanych już w punkcie 3.2.5 informacji pt. „Przyznawanie i przekazywanie premii termomodernizacyjnej” w 4 przypadkach (TBS w Zduńskiej Woli, Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Las” w Puławach, Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa „Podgórska” w Bielsku-Białej), przedsięwzięcie zostało zrealizowane niezgodnie z wariantem optymalnym określonym audytem energetycznym.
- przyjęcie nierzetelnych lub niezweryfikowanych danych wyjściowych do sporządzenia audytu spowodowało, że występowały przypadki, w których osiągnięte, po zrealizowaniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, efekty termomodernizacji w postaci zmniejszenia zużycia energii były niższe od przewidzianych audytem do osiągnięcia. I tak np.:
 - w SM Lokatorsko-Własnościowej w Tucholi w 10 przypadkach koszt zakupu ciepła w roku następnym po termomodernizacji w porównaniu z rokiem poprzednim obniżył się średnio zaledwie o 10,3% (od 0,04% dla budynku przy Al. LOP 9 do 19,3% dla budynku przy ul. Pocztovej 15b), a zaoszczędzone kwoty stanowiły średnio 18,4% (od 0,05% do 55,1%) oszczędności zakładanych w audytach.
 - po wykonaniu prac termomodernizacyjnych budynku SM „LAS” w Puławach przy ul. Niemcewicza 7 w sezonie grzewczym 2003/2004 nie udało się uzyskać planowanych w audycie i określonych w umowie kredytowej oszczędności energii szacowanych na 39.220 zł w stosunku rocznym. W porównaniu do średnich kosztów centralnego ogrzewania z dwóch poprzednich sezonów (przed termomodernizacją) wydatki na energię ciepłą zmniejszyły się o kwotę 5.875,75 zł (ok. 15 % zakładanych oszczędności). Z kontroli wynikało, że nie w pełni zrealizowano wariant optymalny określony w audycie energetycznym. Nie zrealizowano m.in. przyjętego w audycie docieplenia stropodachu metodą wdmuchiwania granulatu z wełny mineralnej. Część ścian szczytowych docieplono styropianem o grubości mniejszej niż 13 cm, która została określona w audycie, a docieplenie ścian osłonowych klatek schodowych wykonano styropianem o grubości 6 cm, podczas gdy w audycie izolacja ta wyliczona została na 12 cm.

3.2.6.2. Realizacja inwestycji

W toku kontroli ustalono, że nie wszystkie skontrolowane podmioty realizujące przedsięwzięcia termomodernizacyjne posiadały dokumentację projektową sporządzoną stosownie do wymagań określonych przepisami prawa.

Wykazano, że na 35 skontrolowanych podmiotów, posiadana dokumentacja projektowa przez 6 inwestorów, co stanowiło 17,1%, nie we wszystkich przypadkach

realizowanych inwestycji termomodernizacyjnych spełniała wymagania dotyczące formy projektu budowlanego. Projekty budowlane nie posiadały m.in. na stronie tytułowej nazwy i adresu jednostki projektowej oraz spisu zawartości. Powyższe projekty nie spełniały wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego⁸⁴, m.in. w 114 projektach sporządzonych przez 4 inwestorów (Urząd Miasta i Gminy (UMiG) Janikowo, Wspólnota Mieszkaniowa w Janikowie, Olsztyńska SM, SM „Jaroty” w Olsztynie) niezgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury brak było na stronach tytułowych projektów m.in. numerów działek, spisu zawartości wraz z wykazami, w 53 projektach niezgodnie z § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia brak było oprawy projektu zabezpieczającej przed jego dekompletacją, a w 22 projektach, wbrew § 5 rozporządzenia MI brak było numeracji załączników, np. :

- *spośród 27 zrealizowanych przedsięwzięć termomodernizacyjnych przez UMiG Janikowo w przypadku 17 inwestycji, które były zrealizowane w 2002 r., tj. 60,7 % ogółu zrealizowanych przez Gminę przedsięwzięć termomodernizacyjnych projekty budowlane dla 17 budynków mieszkalnych, nie spełniały wymagań dotyczących m.in. strony tytułowej, nazwy i adresu projektowania oraz spisu zawartości.*
- *projekty budowlane dla inwestycji termomodernizacyjnych Olsztyńskiej SM nie spełniały wymogów określonych przepisami w następującym zakresie:*
 - *na stronach tytułowych nie zamieszczono: numerów ewidencyjnych działek, na których budynki były usytuowane; nazwy inwestora i jego adresu, dat dziennych opracowania projektów; spisów zawartości projektu i spisu wykazów,*
 - *sposób opracowania projektów umożliwiał ich dekompletację,*
 - *19 projektów nie posiadało uzgodnień z rzeczoznawcą ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych;*
- *projekty budowlane inwestycji termomodernizacyjnych SM „Jaroty” w Olsztynie nie spełniały wymogów określonych przepisami w następującym zakresie:*
 - *na stronach tytułowych 42 projektów budowlanych nie zamieszczono: numerów ewidencyjnych działek, na których budynki były usytuowane; dat dziennych opracowania projektów; spisów zawartości projektu oraz wykazów załączonych do projektów wymaganych przepisami szczególnymi uzgodnień, pozwoleń i opinii, nie określono numeracji załączników 22 projektów.*

Ponadto, kontrola wykazała przypadek sporządzenia projektu budowlanego niezgodnie ze stanem faktycznym. I tak:

- *projekt budowlany dla inwestycji termomodernizacyjnej dla budynku przy ul. Leśmiana 3 Skierniewickiej SM w dn. 14.05.2003 r. uzyskał zatwierdzenie wraz z decyzją Prezydenta Miasta Skierniewice o pozwoleniu na budowę i roboty wykonawcze tej inwestycji wykonano w terminie od dnia 06.06.2003 r. do dnia 30.07.2003 r. Projektem budowlanym zatwierdzonym pozwoleniem na budowę jw. przewidziano do wykonania roboty, które ze względu na niewystępowanie na ścianach budynku przy ul. Leśmiana 3 ocieplenia płytami azbesto-cementowymi nie powinny być w tym projekcie uwzględnione. Projekt techniczny ocieplenia budynku*

⁸⁴Dz. U. Nr 120, poz. 1133.

przy ul. Leśmiana 3 zawierał dane w zakresie demontażu wcześniejszego ocieplenia z płyt eternitowych, których na tym budynku nie było. Dopiero w trakcie kontroli NIK, w dniu 22.09.2004 r., tj. po wykonaniu inwestycji termomodernizacyjnej, Spółdzielnia przedstawiła w Urzędzie Miasta Skierniewice poprawiony projekt termomodernizacji tego budynku i wystąpiła o wydanie stosownej zmiany pozwolenia na budowę.

W trakcie realizacji 354 inwestycji przez 35 skontrolowanych podmiotów, stwierdzono uchybienia w prowadzeniu dzienników budowy przez 6 inwestorów, tj. 17%, polegające na nierzetelnym dokonywaniu zapisów z przebiegu realizacji procesu inwestycyjnego. Główną przyczyną było nierzetelne wypełnianie obowiązków przez kierowników budowy i inspektorów nadzoru inwestorskiego. Dotyczyło to 32 inwestycji. I tak:

- w trakcie realizacji inwestycji przez Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim stwierdzono nieprawidłowe prowadzenie dzienników budowy. Z analizy dziennika budowy robót termomodernizacyjnych wykonanych w LO wynika, że nie odnotowywano w nim faktu zgłaszania przez kierownika budowy oraz odbierania przez inspektora nadzoru inwestorskiego robót ulegających zakryciu, związanych z realizacją prac dociepleniowych ścian a polegających m.in. na: przygotowaniu powierzchni ścian pod ocieplenie ze styropianu, wykonaniu warstwy ocieplenia ze styropianu o określonej grubości wraz z jej stabilizacją do ścian za pomocą zaprawy klejącej i łączników, wykonaniu warstwy zbrojonej z siatki z włókna szklanego na styropianie oraz wzmocnień narożnikowych, cokołowych, obróbek itp. W treści dziennika budowy nie były również odnotowane i nie załączano do niego protokołów odbioru ww. robót;
- w trakcie wykonywania robót na poszczególnych budynkach SM im. W i Z Nałkowskich w Lublinie nie dokonywano odbiorów robót ulegających zakryciu i zanikających. W prowadzonych dziennikach budów brak było wpisów inspektora nadzoru potwierdzających, zgłoszenie przez kierownika budowy i odbiór przez inspektora nadzoru ww. prac. Naruszało to art. 25 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, który stanowi, że do podstawowych obowiązków inspektora nadzoru inwestorskiego należy m.in.: sprawdzanie i odbiór robót budowlanych ulegających zakryciu lub zanikających oraz potwierdzanie faktycznie wykonanych prac;
- w trakcie realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych przez UG w Ślemieniu ujawniono nieprawidłowości w dokumentacji związanej z realizacją robót termomodernizacyjnych w obu budynkach szkół podstawowych, tj. podane w protokołach z odbiorów końcowych robót terminy ich zakończenia nie były zgodne z zapisami w dziennikach budowy.
- w toku realizacji 28 zadań inwestycyjnych na terenie Gminy Janikowo stwierdzono niedokonywanie wpisów do dzienników budowy przez inspektorów nadzoru inwestorskiego, będących pracownikami UG, podczas ich pobytu na budowie. Na 17 zbadanych dzienników budowy tylko w 8 z nich, tj. 40,7 % zbadanych, stwierdzono dokonanie wpisu przez inspektora nadzoru inwestorskiego;
- w Urzędzie Gminy Niemce, w dzienniku budowy budynku UG nie odnotowano faktu sporządzenia protokołu odbioru robót dociepleniowych stropodachu, nie został on również do niego załączony. Naruszało to postanowienia § 8 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy,

montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia⁸⁵. W dzienniku budowy Przedszkola odnotowano jedynie rozpoczęcie i zakończenie robót dociepleniowych ścian zewnętrznych, nie zgłaszając do odbioru prac ulegających zakryciu - określonych w projekcie budowlanym i technologii dociepleń metodą lekką moką. Inspektor nadzoru inwestorskiego nie potwierdził również prawidłowości wykonania ww. prac. Działanie takie było niezgodne z postanowieniami art. 45 ust. 1 Prawa budowlanego oraz § 2 i § 8 ww. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r.

Takie postępowanie stanowiło naruszenie art. 45 ust. 1 ustawy Prawo budowlane oraz § 6 ust. 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r.⁸⁶

Stwierdzono przypadek, rozpoczęcia robót budowlanych przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę. I tak.:

- w budynku przy ul. LOP 11 należącym do SM Lokatorsko-Własnościowej w Tucholi roboty budowlane, objęte pozwoleniem na budowę z 28.09.1999r., zostały rozpoczęte w dniu 10.09.1999r., tj. 18 dni przed udzieleniem pozwolenia i 10 dni przed złożeniem wniosku o jego udzielenie. Stanowiło to naruszenie przepisu art. 28 w zw. z art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo budowlane.

Wykazano, że 9 inwestorów, spośród 35 skontrolowanych, tj. 26%, naruszyło przepisy prawa przy obowiązkowym zgłaszaniu właściwemu organowi nadzoru budowlanego rozpoczęcie lub zakończenie realizacji inwestycji.

Ustalono, że 2 jednostki (UM Bartoszyce i SM w Szczecinie), tj. 5,7% zbadanych, nie dopełniły obowiązku zgłoszenia właściwemu organowi nadzoru budowlanego zamiaru realizacji termomodernizacji budynków.

Stwierdzono, że 7 inwestorów, tj. 20%, nie przekazało lub nieterminowo przekazało zawiadomienia o zamierzonym terminie rozpoczęcia robót budowlanych lub o zakończeniu realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych, na które wymagane było uzyskanie decyzji o pozwoleniu na budowę lub powiadomienia organu nadzoru budowlanego o zakończeniu budowy. I tak np.:

- Zarząd SM Lokatorsko-Własnościowej w Tucholi nie zawiadomił właściwego organu o zamierzonym terminie rozpoczęcia robót budowlanych dotyczących 4 budynków objętych pozwoleniem na budowę na co najmniej 7 dni przed ich rozpoczęciem. Nie zawiadomiono również właściwego organu o zakończeniu robót budowlanych w odniesieniu do wszystkich ocieplanych budynków i nie przekazano oryginałów dzienników budowy. Stanowiło to niedopełnienie obowiązków inwestora określonych w art. 41 ust. 4 i art. 54 w związku z art. 59 ust. 4a ustawy Prawo budowlane;
- SM „Las” nie zawiadomiła Urzędu Miasta w Puławach o zamierzonym terminie rozpoczęcia robót budowlanych polegających na dociepleniu ścian budynku, na które posiadała pozwolenie na budowę wydane 22.04.2002 r. przez Prezydenta Miasta, co było niezgodne z art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane;

⁸⁵ Dz. U. z 2002 r. Nr 108, poz. 953

⁸⁶ w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz.U. Nr 108, poz. 953).

- *UG Niemce w zgłoszeniach do Starostwa Powiatowego w Lublinie nie podał terminu rozpoczęcia robót oraz sposobu ich wykonania, a ponadto w pracach związanych z: budynkiem Przedszkola – nie wymieniono w zakresie planowanych robót wymiany pokrycia dachowego, modernizacji centralnego ogrzewania i remontu cokołu; budynkiem Gminnego Ośrodka Kultury – w zakresie robót do wykonania nie wymieniono modernizacji instalacji centralnego ogrzewania. Naruszyło to art. 30 ust.2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane;*
- *komisja powołana przez Prezesa Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej im. W i Z Nałkowskich w Lublinie, odebrała w dniu 30 czerwca 2003 r. roboty termomodernizacyjne na poszczególnych budynkach. Do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego Miasta Lublina zgłoszono zakończenie robót budowlanych i zamiar przystąpienia do użytkowania obiektu dopiero w dniu 2 grudnia 2003 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym ponad 4 miesiące. Zgodnie z art. 57. ust 5 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, inwestor był obowiązany zawiadomić właściwy organ o zakończeniu robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, w terminie 14 dni od dnia ich zakończenia;*
- *przedsięwzięcie termomodernizacyjne polegające na dociepleniu ścian o wysokości poniżej 12 m w budynku Szkoły Podstawowej Nr 3 w Bartoszycach wykonano w 2003 r. bez dopełnienia obowiązku określonego w art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo Budowlane zobowiązującego inwestora do zgłoszenia wykonania tych robót właściwemu organowi. Urząd Miasta Bartoszyce będący inwestorem przedsięwzięcia termomodernizacji szkoły, nie dopełnił obowiązku zgłoszenia realizacji robót.*

Powyższe uchybienia dotyczyły realizacji 43 inwestycji, co stanowiło 12,1% zrealizowanych przedsięwzięć termomodernizacyjnych.

3.2.6.3. Przestrzeganie ustawy o zamówieniach publicznych

W 16 skontrolowanych jednostkach wykonawców robót termomodernizacyjnych wybrano stosując przepisy ustawy o zamówieniach publicznych, a w 19 jednostkach wyboru wykonawców dokonano bez zastosowania przepisów ww. ustawy.

Udzielając zamówień na wykonanie robót termomodernizacyjnych w 3 przypadkach (SM Lokatorsko-Własnościowa w Tucholi, Starostwo Powiatowe Radzyń Podlaski, UG w Ślemieniu), naruszono przepisy ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych⁸⁷. I tak:

- *SM Lokatorsko-Własnościowa w Tucholi udzieliła w 2001 r. z naruszeniem ustawy o zamówieniach publicznych zamówienia o wartości 2.247 tys. zł na przeprowadzenie w latach 2001-2002 termomodernizacji 8 budynków mieszkalnych, m.in. nie zgłoszono ogłoszenia o przetargu do opublikowania w Biuletynie Zamówień Publicznych (art. 14a ustawy), zamawiający nie posiadał kosztorysu inwestorskiego wymaganego dla robót budowlanych (art. 35 ust.2), umowę z wybranym oferentem zawarto po 4 dniach od rozstrzygnięcia przetargu (art. 51 dopuszczał zawarcie umowy po upływie min. 7 dni od ogłoszenia o wyniku przetargu), bezzasadnie odmówiono oferentowi prawa udziału w postępowaniu*

⁸⁷ Dz. U. Nr 119, poz. 773 ze zm. – obowiązywała do dnia 2 marca 2004 r.

odwoławczym (art.79).BGK przyznał premię w wysokości 445 tys. zł. Ponadto Zarząd Spółdzielni dokonał wyboru o 443 tys. zł droższej oferty Zakładu Usługowo-Handlowego R.M. na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego mimo, że wg przyjętych kryteriów (poza kryterium warunków gwarancji) ustalonych w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia korzystniejszą ofertą była odrzucona oferta Zakładu Ogólnobudowlanego H.T. W ocenie NIK wybranie oferty Zakładu Usługowo-Handlowego R.M. było działaniem niegospodarnym i naraziło Spółdzielnię na stratę w wysokości co najmniej 443 tys. zł.

Obowiązek udzielenia zamówienia publicznego wg zasad określonych w ustawie wynikał z faktu, że przedsięwzięcie było dofinansowane z dotacji udzielonej przez Fundację EkoFundusz⁸⁸ w wysokości 870.732 zł. EkoFundusz już w kwietniu 2001r. żądał od Spółdzielni publikacji ogłoszenia o przetargu w Biuletynie Zamówień Publicznych;

- Zarząd Powiatu Radzyń Podlaski na posiedzeniu w dniu 12 czerwca 2001 r., jako zamawiający, po wcześniejszym sporządzeniu specyfikacji istotnych warunków zamówienia i kosztorysu inwestorskiego powołał komisję do rozstrzygnięcia przetargu na wyłonienie wykonawcy robót termomodernizacyjnych w budynku LO. Na przewodniczącego komisji powołany został dyrektor LO. Przetarg rozstrzygnięto i wyboru wykonawcy robót dokonano w dniu 10 lipca 2001 r., a protokół z postępowania zatwierdził dyrektor LO dnia 16 lipca 2001 r., nie posiadając upoważnienia zamawiającego do dokonania tej czynności. Zarząd Powiatu w dniu 17 lipca 2001 r., do dalszych czynności związanych z prowadzeniem i odbiorem prac termomodernizacyjnych, w zakresie ustalonym w postępowaniu przetargowym, upoważnił i zobowiązał dyrektora LO. Zgodnie z ww. upoważnieniem dnia 24 lipca 2001 r. dyrektor LO zawarł z Przedsiębiorstwem Remontu i Konserwacji Zabytków w Radzynie Podlaskim (PRiKZ) umowę o realizację robót termomodernizacyjnych, a dnia 08 października 2001 r. zarządzeniem wewnętrznym nr 2/2001 powołał komisję do końcowego odbioru prac, siebie wyznaczając na jej przewodniczącego. Komisja w dniu 09 października 2001 r., odebrała roboty obejmujące tak zakres ustalony w postępowaniu przetargowym jak i dodatkowe, nieuwzględnione w opracowanym przez zamawiającego przedmiarze robót, stanowiącym podstawę do sporządzenia kosztorysu ofertowego. W dniu końcowego odbioru zadania wykonawca robót termomodernizacyjnych przedłożył zamawiającemu 2 faktury na łączną kwotę 657.543,25 zł za roboty objęte umową z dnia 24 lipca 2001 r. oraz 2 kosztorysy budowlane powykonawcze na łączną kwotę 147.081 zł, dotyczącą robót dodatkowych.

Kontrola NIK wykazała, że zamawiający nie zlecał wykonawcy do realizacji robót dodatkowych, pomimo, że obowiązek taki wynikał z treści § 2 pkt. 5 umowy z dnia 24 lipca 2001 r. Z prośbą o zatwierdzenie zamówienia na roboty dodatkowe, udzielane z wolnej ręki dyrektor LO zwrócił się do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych pismem LO.I. 153/2001 z dnia 30 listopada 2001 r. tj. po upływie 50 dni od daty wykonania tych prac i komisyjnego ich odbioru. Z uwagi, że wartość zamówienia przekraczała 20.000 euro, na zamawiającym ciążył obowiązek wcześniejszego zatwierdzenia zastosowania trybu zamówienia publicznego z wolnej ręki przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych.

⁸⁸ Środki EkoFunduszu mają charakter bezzwrotnej pomocy zagranicznej – patrz przypis w p. 3.2.1. „Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju w mieszkalnictwie”

Powyższe działania dyrektora LO, naruszały postanowienia art. 71 ust. 1a ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych⁸⁹ oraz w świetle przepisów art. 138 ust. 1 pkt. 12 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych⁹⁰, stanowiło naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialny jest również Zarząd Powiatu, który jako zamawiający nie dopełnił swoich obowiązków na etapie przygotowania postępowania o zamówienia publiczne i jego przeprowadzenia oraz nie zapewnił właściwego nadzoru nad postępowaniem związanym z realizacją robót dodatkowych.

- *w Urzędzie Gminy w Ślemieniu w toku kontroli stwierdzono nieprawidłowości w prowadzonej przez Komisję Przetargową dokumentacji dotyczącej zamówień publicznych polegające na braku podpisów przewodniczącego na protokołach z posiedzeń Komisji. W jednym przypadku na 4 przeprowadzone postępowania ujawniono, że błędnie określono nazwę firmy, która uzyskała największą liczbę punktów w prowadzonych negocjacjach z zachowaniem konkurencji.*

⁸⁹ j.t. Dz. U. z 2002 r. nr 72, poz. 664 ze zm.

⁹⁰ j.t. Dz. U. z 2003 r. nr 15 poz. 148

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Kontrola przygotowana została na podstawie analizy stanu prawnego, analizy dostępnych dokumentów, zapytań i interpelacji poselskich, protokołów komisji sejmowych, artykułów prasowych oraz wyników przeprowadzonych jednostkowych kontroli związanych merytorycznie zakresem.

Najwyższa Izba Kontroli w zakresie wykorzystania środków budżetowych na wspieranie realizacji przedsięwzięć mających na celu oszczędność energii w budownictwie mieszkaniowym przeprowadziła kontrole:

1. Prawidłowości wykorzystania przez Spółdzielnię Mieszkaniową Lokatorsko-Własnościową w Sochaczewie dotacji budżetowych w 1996 r. przeznaczonych na częściowe pokrycie kosztów energii cieplnej oraz usuwanie wad technologicznych. W wyniku kontroli przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Łodzi sformułowano wnioski dotyczący skorygowania naliczeń odpłatności lokatorów za opomiarowanie węzłów cieplnych wg faktycznych kosztów instalacji urządzeń;
2. Wykorzystania przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Dąb” w Szczecinie dotacji budżetowych w latach 1996 – 1997 (I półrocze) przeznaczonych na częściowe pokrycie kosztów energii cieplnej oraz usuwanie wad technologicznych. Kontrola przeprowadzona przez Delegaturę NIK w Szczecinie wykazała, że nie przestrzegano przepisów ustawy o zamówieniach publicznych przy wyborze wykonawców robót remontowych realizowanych z wykorzystaniem dotacji budżetowych;
3. Realizacji ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz.U. Nr 162, poz. 1121 ze zm.). Kontrola przeprowadzona przez Departament Gospodarki NIK w:
 - Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK) w Warszawie w okresie 1999 r. - I półrocze 2000 r. wykazała, że zadania związane z:
 - opracowaniem wewnętrznych procedur postępowania przy przyznawaniu i wypłacaniu premii termomodernizacyjnej,
 - promocją Funduszu w 1999 r. i związanego z tym popytu na premie termomodernizacyjne,
 - sprawdzeniem prawidłowości danych złożonych przez weryfikatorów w zawartych umowach,były realizowane w sposób niepełny i z opóźnieniem.

- Urządzie Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast wykazała, że zadania Urzędu dotyczące:
 - uczestniczenia w uzgodnieniach planów finansowych Funduszu Termomodernizacji,
 - analizy otrzymywanych z BGK kwartalnych informacji o wysokości przyznanych premii termomodernizacyjnych, przewidywanych terminach ich przekazania oraz wypłaconych premiach termomodernizacyjnychbyły realizowane w sposób niewystarczający.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w UMiRM NIK wniosła o dokonywanie analiz i ocen otrzymywanych z BGK kwartalnych informacji dotyczących przyznanych i wypłaconych premii termomodernizacyjnych.

Wnioski sformułowane po kontroli przeprowadzonej w BGK dotyczyły zwiększenia dokładności planowania wysokości środków niezbędnych do zasilenia Funduszu Termomodernizacji, przeprowadzenia kontroli firm weryfikujących audyt energetyczny oraz kontynuowania działań w celu szerokiego promowania Funduszu Termomodernizacji z uwzględnieniem rozszerzenia kręgu beneficjentów o jednostki samorządu terytorialnego po 1 stycznia 2001 r.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W wyniku przeprowadzonych kontroli kierownicy jednostek skontrolowanych podpisali protokoły kontroli bez zastrzeżeń. Dyrektorzy jednostek NIK uczestniczących w przeprowadzeniu kontroli, skierowali do kierowników 39 jednostek skontrolowanych wystąpienia pokontrolne, w których NIK dokonała oceny skontrolowanej działalności.

W wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do kierowników skontrolowanych jednostek NIK sformułowała wnioski pokontrolne m.in. dotyczące:

- rozważenia możliwości realizacji przyjętych w „Założeniach polityki państwa w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno – bytowym” działań w zakresie wprowadzenia do programu nauczania w szkołach ponadpodstawowych zachowań energooszczędnych, podejmowania dalszych działań w celu promowania realizacji przedsięwzięć energooszczędnych ze względu na niską skalę objęcia termomodernizacją budynków mieszkalnych,
- podjęcia działań zmierzających do prawidłowego zabezpieczenia wykorzystania środków Funduszu Termomodernizacji przy zawieraniu i realizacji umów z bankami kredytującymi w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych oraz korzystania na podstawie tych umów z prawa kontroli banków, spowodowania

wzmocnienia nadzoru nad weryfikacją audytów energetycznych, rozważenia podejmowania dalszych działań w celu promowania realizacji przedsięwzięć energooszczędnych,

- weryfikowania audytów energetycznych w ramach zawartej umowy z BGK, zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
- przestrzegania zasady zawierania umów kredytu pod warunkiem przyznania premii termomodernizacyjnej na kredytowanie realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego,

oraz

- zawiadomienia organu, który wydał pozwolenie na budowę o zamierzonym terminie rozpoczęcia robót,
- powiadamiania nadzoru budowlanego o zakończeniu budowy i uzyskiwania stosownych pozwoleń na użytkowanie obiektów budowlanych,
- realizowania prac termomodernizacyjnych w oparciu o optymalny wariant przedstawiony w audycie,
- uwzględniania w projektach budowlanych założeń audytu energetycznego,
- zwrotu nienależnie pobranej premii termomodernizacyjnej,
- zapewnienia ujęcia w audytach energetycznych i projektach budowlanych całości prac niezbędnych do przeprowadzenia przedsięwzięcia termomodernizacyjnego budynku mieszkalnego,
- uzyskiwania zgody BGK na zmianę terminów spłaty kredytów,
- poprawy skuteczności nadzoru inwestora nad realizacją inwestycji.

Wystąpiły 2 przypadki zgłaszania zastrzeżeń do wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych:

- Zarząd Spółdzielni Mieszkaniowej w Otwocku zgłosił zastrzeżenia dotyczące: uchylecia wniosku pokontrolnego w zakresie zwrotu do Banku Ochrony Środowiska S.A. I Oddział w Warszawie kwoty 11.690 zł, stanowiącej część premii termomodernizacyjnej naliczonej w nadmiernej wysokości.

Komisja Odwoławcza Delegatury NIK w Warszawie uchwałą z dnia 3 listopada 2004 r. oddaliła zastrzeżenia w całości, jako bezzasadne. Uchwałę Komisji Odwoławczej zatwierdził Prezes NIK w dniu 10 listopada 2004 r.

- Wójt Gminy Ślemień zgłosił zastrzeżenia dotyczące: wniosku pokontrolnego w zakresie dokonania zwrotu niesłusznie uzyskanej premii termomodernizacyjnej w wysokości 72,0 tys. zł dla 3 objętych termomodernizacją budynków, które nie były własnością Gminy.

Komisja Odwoławcza Delegatury NIK w Katowicach uchwałą z dnia 3 stycznia 2005 r. uwzględniła w części dotyczącej wniosku nr 1 – dodała zmianę przez zastąpienie wyrazów „Dokonanie zwrotu” zapisem „Podjęcie działań w celu uzgodnienia z Bankiem Gospodarstwa Krajowego zasadności ponownego rozliczenia”. Pozostałe zastrzeżenia oddaliła, jako bezzasadne. Uchwałą Komisji Odwoławczej zatwierdził Prezes NIK w dniu 12 stycznia 2005 r.

W 1 przypadku (SML-W w Tucholi) NIK poinformowała Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego o stwierdzonych następujących nieprawidłowościach w realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych:

- rozpoczęciu robót budowlanych 1 budynku 18 dni przed terminem udzielenia pozwolenia na budowę,
- nie zawiadomieniu organu nadzoru budowlanego o zamiarze rozpoczęcia robót przedsięwzięć termomodernizacyjnych w 4 budynkach oraz o zakończeniu robót w 11 budynkach.

O sposobie realizacji wniosków pokontrolnych, kierownicy skontrolowanych jednostek informowali NIK, podając m.in., że:

1. Minister Infrastruktury:

- w I kwartale 2005 r. zostaną podjęte rozmowy z Ministerstwem Edukacji i Sportu w celu przeanalizowania możliwości przygotowania opracowań, w tym wytycznych programowych, niezbędnych do uwzględnienia w programach nauczania w szkołach ponadpodstawowych, zagadnień dotyczących zachowań energooszczędnych,
- działania promocyjne programu racjonalizacji użytkowania energii w sektorze komunalno-bytowym będą w niezbędnym zakresie kontynuowane przez BGK.

2. Prezes Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego:

- BGK wzmocni kontrolę i nadzór w stosunku do banków współpracujących i w tym celu w projekcie planu rzeczowo-finansowego Funduszu Termomodernizacji na 2005 r. przewidziano stosowne działania i środki na ich realizację,
- BGK zintensyfikuje działania kontrolne oraz bieżący nadzór w zakresie realizacji umów-zleceń przez weryfikatorów audytów energetycznych,
- przewidziano stosowny wzrost nakładów na promocję Funduszu Termomodernizacji na 2005 r.,
- BGK przyjął do realizacji zalecenie podjęcia starań na rzecz przeciwdziałania spadkowi zapotrzebowania na kredyty ze środków Funduszu,
- na 2005 r. BGK w ramach działań marketingowo-promocyjnych zaplanował przeprowadzenie badań popytu na kredyty ze środków KFM, aktywny udział w konferencjach i spotkaniach na temat programu społecznego budownictwa

czynszowego oraz publikację materiałów informacyjnych na temat tego programu.

3. Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. stwierdził m.in., że do wszystkich oddziałów Banku wysłano pismo instruktażowe określające procedury, których należy przestrzegać przy udzielaniu kredytów na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych, w tym o obowiązku przeprowadzania i udokumentowania inspekcji przedsięwzięcia u kredytobiorcy po otrzymaniu zawiadomienia o zakończeniu jego realizacji.
4. Inwestorzy przedsięwzięć termomodernizacyjnych stwierdzili, że:
 - przestrzegana będzie, przy realizacji zadań termomodernizacyjnych, realizacja wariantów optymalnych wskazanych w audytach,
 - zobowiązano odpowiedzialne służby jednostki do przestrzegania właściwej kolejności sporządzania dokumentów wymaganych przy realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
 - wdrożono egzekwowanie sporządzania projektów budowlanych spełniających warunki określone przepisami oraz ścisłego przestrzegania zapisów umów kredytowych dotyczących przedterminowej spłaty kredytu,
 - karą upomnienia ukarano za niedopełnienie obowiązków pracowników nadzorujących roboty budowlane,
 - podjęto działania dla wyegzekwowania od osób odpowiedzialnych naprawienia szkody poniesionej przez Spółdzielnie,
 - uzupełniono wnioski o zgłoszeniu robót termomodernizacyjnych, dokonano zaleconych wpisów do dzienników budowy o sporządzeniu protokołu odbioru elementów robót, odebranych robót ulegających zakryciu oraz potwierdzających techniczną poprawność wykonanych robót,
 - zobowiązano pracowników jednostki do terminowego zawiadamiania organu, który wydał pozwolenie na budowę o zakończeniu robót budowlanych, dokonywania odbioru robót budowlanych ulegających zakryciu i zanikających oraz kontroli dokumentowania tych robót przez kierownika budowy.

5. Załączniki

5.1. Słowniczek ważniejszych pojęć

Przedsięwzięcie termomodernizacyjne:

- ulepszenie, w wyniku którego następuje zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię,
- ulepszenie, w wyniku którego następuje zmniejszenie rocznych strat energii pierwotnej w lokalnym źródle ciepła i w lokalnej sieci ciepłowniczej - co najmniej o 25%.
- wykonanie przyłączy technicznych do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w celu zmniejszenia kosztów zakupu ciepła dostarczanego do budynków - co najmniej 20% w stosunku rocznym,
- zamianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne.

Budynek:

- budynek mieszkalny,
- budynek zbiorowego zamieszkania, przez który rozumie się dom opieki społecznej, hotel robotniczy, internat i bursę szkolną, dom studencki, dom dziecka, dom emeryta i rencisty, dom dla bezdomnych oraz budynki o podobnym przeznaczeniu,
- budynek wykorzystywany przez jednostki samorządu terytorialnego do wykonywania zadań publicznych, stanowiący ich własność.

Lokalna sieć ciepłownicza:

- sieć ciepłownicza dostarczająca ciepło do budynków z lokalnych źródeł ciepła.

Lokalne źródło ciepła:

- kotłownia lub węzeł cieplny, z których nośnik ciepła jest dostarczany bezpośrednio do instalacji ogrzewania i ciepłej wody w budynku,
- ciepłownia osiedlowa lub grupowy wymiennik ciepła wraz z siecią ciepłowniczą o mocy nominalnej do 11,6 MW, dostarczająca ciepło do budynków.

Audyt energetyczny:

- opracowanie określające zakres i parametry techniczne oraz ekonomiczne przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, ze wskazaniem rozwiązania optymalnego, w szczególności z punktu widzenia kosztów realizacji tego przedsięwzięcia oraz oszczędności energii, stanowiące jednocześnie założenia do projektu budowlanego.

Premia termomodernizacyjna:

- spłata przez Bank Gospodarstwa Krajowego kwoty 25% wykorzystanego kredytu na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego przez inwestora.

Inwestor:

- właściciel lub zarządca budynku, lokalnej sieci ciepłowniczej lub lokalnego źródła ciepła, realizującego przedsięwzięcie termomodernizacyjne, z wyłączeniem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych.

Bank kredytujący:

- bank udzielający kredytu na przedsięwzięcie termomodernizacyjne,

Weryfikator

- Bank Gospodarstwa Krajowego lub podmioty, którym Bank Gospodarstwa Krajowego może zlecać wykonanie weryfikacji audytów energetycznych, zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych.

Ocena weryfikacyjna

- pisemna ocena audytu energetycznego wydana przez weryfikatora.

Pozwolenie na budowę

- decyzja administracyjna zezwalająca na rozpoczęcie i prowadzenie budowy lub wykonywanie robót budowlanych.

Projekt budowlany

- dokumentacja stanowiąca podstawę do wydania pozwolenia na budowę, zawierająca:
 1. projekt zagospodarowania działki lub terenu, sporządzony na aktualnej mapie, obejmujący: określenie granic działki lub terenu, usytuowanie, obrys i układy istniejących i projektowanych obiektów budowlanych, sieci uzbrojenia terenu, sposób odprowadzania lub oczyszczania ścieków, układ komunikacyjny i układ zieleni, ze wskazaniem charakterystycznych elementów, wymiarów, rzędnych i wzajemnych odległości obiektów, w nawiązaniu do istniejącej i projektowanej zabudowy terenów sąsiednich,
 2. projekt architektoniczno-budowlany, określający funkcję, formę i konstrukcję obiektu budowlanego, jego charakterystykę energetyczną i ekologiczną oraz proponowane niezbędne rozwiązania techniczne, a także materiałowe, ukazujące zasady nawiązania do otoczenia,
 3. stosownie do potrzeb, oświadczenia właściwych jednostek organizacyjnych o zapewnieniu dostaw energii, wody, ciepła i gazu, odbioru ścieków oraz o warunkach przyłączenia obiektu do sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych, elektroenergetycznych, telekomunikacyjnych oraz dróg lądowych,
 4. w zależności od potrzeb, wyniki badań geologiczno-inżynierskich oraz geotechniczne warunki posadowienia obiektów budowlanych.

Termowizja

- metoda badawcza do badań nad izolacyjnością cieplną budynków. Metoda ta polega na wizualizacji i rejestracji rozkładu temperatury na powierzchni obiektów. Tworzenie obrazu termowizyjnego polega na rejestracji przez kamerę promieniowania emitowanego przez obserwowany obiekt, a następnie przetworzeniu go na mapę temperatur. Intensywność promieniowania podczerwonego jest proporcjonalna do jego temperatury.

5.2. Stan prawny dot. kontrolowanej działalności

Ministerstwo Infrastruktury utworzone zostało rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 października 2001 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Infrastruktury (Dz. U. Nr 122, poz. 1326). Zadania i kompetencje Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast dotyczące wspierania realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych przeszły do zakresu działania Ministra Infrastruktury, jako ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej z dniem 1 stycznia 2004 r. na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 25, poz. 253 ze zm.), w związku z likwidacją z dniem 31 grudnia 2003 r. - na podstawie art. 10 pkt. 4 ww. ustawy - Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast.

W okresie od dnia 23 października 2001 r. do dnia 31 grudnia 2003 r. Minister Infrastruktury sprawował nadzór nad Prezesem UMiRM, na podstawie rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury z dnia 23.10.2001 r. (Dz. U. Nr 122 poz. 1336) i z dnia 14.03.2002 r. (Dz. U. Nr 24, poz. 247).

Niezbędne zmiany organizacyjne w MI, związane z przejściem zadań Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w zakresie zadań i kompetencji Krajowego Funduszu Mieszkaniowego oraz wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych przebiegały w okresie od początku 2004 r. do dnia 12 lipca 2004 r., tj. wejścia w życie regulaminu organizacyjnego Departamentu Finansowania Mieszkalnictwa, określającego organizację i zakres działania departamentu. Statut MI zmieniony został od dnia 13

lutego 2004 r. (M.P. z 2004 r. Nr 8, poz. 126), powołując w miejsce Departamentu Mieszkalnictwa i Ładu Przestrzennego cztery nowe departamenty, m. in. Departament Finansowania Mieszkalnictwa i Departament Mieszkalnictwa. Następne zmiany struktury organizacyjnej MI wprowadzone zostały do Regulaminu Organizacyjnego Ministerstwa Infrastruktury od dnia 9 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. M.I. z 2004 r. Nr 7 poz. 21), którymi m.in. określono zadania nowopowołanych komórek organizacyjnych. W okresie reorganizacji sprawami związanymi z wspieraniem przedsięwzięć termomodernizacyjnych na bazie Funduszu Termomodernizacji zajmowali się na podstawie upoważnień udzielonych przez Ministra Infrastruktury pracownicy byłego UMiRM, którzy z dniem likwidacji Urzędu stali się pracownikami MI.

Przed Ministrem Infrastruktury, w okresie badanym w zakresie realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych, organami sprawującymi nadzór nad Prezesem Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast, byli kolejno:

- Prezes Rady Ministrów - od dnia 1 stycznia 1997r. do dnia 2 grudnia 1999r. - na podstawie art.33a ust.2 ustawy z dnia 26 października 1995r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (Dz. U. Nr 133, poz.654 oraz Dz. U. z 1996r. nr 106, poz.496),
- Minister Gospodarki (jako minister kierujący działem "gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa") - od dnia 3 grudnia 1999r. do dnia 20 czerwca 2000r. - na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1999r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki (Dz. U. nr 96, poz.1119) w związku z art. 17 ust.2 ustawy z dnia 4 września 1997r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 1999r. nr 82, poz.928),
- Minister Rozwoju Regionalnego i Budownictwa (jako minister kierujący działem "gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa") - od dnia 21 czerwca 2000r. do dnia 22 października 2001r. - na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2000r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa (Dz. U. nr 50, poz.589).

Poza tym działania w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w budownictwie, w tym opracowywanie projektów aktów normatywnych dotyczących sporządzania i weryfikacji audytu energetycznego przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, były zadaniami kolejnych Ministrów do spraw budownictwa, i tak w latach: 1999-2000 - Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, 2000-2001 Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa oraz od roku 2002 Ministra Infrastruktury.

5.3. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

Kontrole przeprowadzone przez:

Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego NIK w:

Ministerstwie Infrastruktury;

Krajowej Agencji Poszanowania Energii S.A. w Warszawie;

Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie;

Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. w Warszawie;

Delegaturę NIK w Bydgoszczy w :

Urządzie Miejskim w Janikowie;

Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej w Tucholi;

Wspólnocie Mieszkaniowej w Bydgoszczy;

Urządzie Miejskim w Brześciu Kujawskim;

Wspólnocie Mieszkaniowej w Janikowie;

Delegaturę NIK w Katowicach w:

Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej „Podgórska” w Bielsku-Białej;

Urządzie Gminy w Ślemieniu;

Rudzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Rudzie Śląskiej;

Katowickim Towarzystwie Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Katowicach;

Spółdzielni Mieszkaniowej „Orłowiec” w Rydułtowach;

Delegaturę NIK w Łodzi w:

Towarzystwie Budownictwa Społecznego „Złotnicki” Sp. z o.o. w Zduńskiej Woli;

Spółdzielni Mieszkaniowej Radogoszcz-Zachód w Łodzi;

Zgierskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Zgierzu;

Robotniczej Spółdzielni Mieszkaniowej „Pionier” w Kutnie;

Skierniewickiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Skierniewicach;

Delegaturę NIK w Lublinie w:

Urządzie Gminy Niemce w Niemcach;

Starostwie Powiatowym w Radzynie Podlaskim;

Spółdzielni Mieszkaniowej im. W.Z. Nałkowskich w Lublinie;

Spółdzielni Mieszkaniowej „Las” w Puławach;

Spółdzielni Mieszkaniowej „Reymont” w Puławach;

Delegaturę NIK w Olsztynie w:

Olsztyńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Olsztynie;

Spółdzielni Mieszkaniowej „Jaroty” w Olsztynie;

Spółdzielni Mieszkaniowej w Wydminach;

Starostwie Powiatowym w Giżycku;

Urządzie Miasta w Bartoszycach;

Delegaturę NIK w Szczecinie w :

Szczecińskim Towarzystwie Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Szczecinie;

Spółdzielni Mieszkaniowej „Chemik” w Policach;

Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej „Odra” w Świnoujściu;

Spółdzielni Mieszkaniowej „Kolejarz” w Szczecinie;

Urzędzie Miasta i Gminy w Złocieńcu;

Delegature NIK w Warszawie w:

Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej w Gostyninie;

Spółdzielni Mieszkaniowej „Nasz Dom” w Radomiu;

Fundacji „PROEM” w Warszawie;

Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Otwocku;

Urzędzie Miasta w Przasnyszu.

5.4. Osoby zajmujące kierownicze stanowiska, odpowiedzialne za kontrolowaną działalność

W okresie objętym kontrolą:

- Ministrem Infrastruktury jest od dnia 2 maja 2004 r. Pan Krzysztof Opawski. Poprzednio Ministrem Infrastruktury był Pan Marek Pol od dnia 19 października 2001 r. do dnia 1 maja 2004 r.
- Podsekretarzem Stanu kierującym zagadnieniami budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej w Ministerstwie Infrastruktury, jest od dnia 9 sierpnia 2004 r. Pan Andrzej Bratkowski. Poprzednio, tj. od dnia 27 lutego 2004 r. do dnia 9 sierpnia 2004 r., Podsekretarzem Stanu kierującym tymi zagadnieniami w Ministerstwie Infrastruktury był Pan Wiesław Szczepański, a od dnia 29 października 2001 r. do dnia 27 lutego 2004 r., Pan Marek Bryx.
- Prezesem Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast był w okresie od dnia 29 października 2001 r. do 31 grudnia 2003 r. Pan Marek Bryx. Poprzednio Prezesem Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast był Pan Piotr Mync od dnia 7 września 2000 r. do dnia 29 października 2001 r. oraz Pan Sławomir Najnigier od dnia 8 grudnia 1997 do dnia 31 sierpnia 2000 r.
- Organy sprawujące nadzór nad Prezesem Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast:
 - Prezes Rady Ministrów - od dnia 1 stycznia 1997r. do dnia 2 grudnia 1999r. - na podstawie art.33a ust.2 ustawy z dnia 26 października 1995r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (Dz. U. Nr 133, poz.654 oraz Dz. U. z 1996r. nr 106, poz.496)
 - Minister Gospodarki (jako minister kierujący działem "gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa") - od dnia 3 grudnia 1999r. do dnia 20 czerwca 2000r. - na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1999r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki (Dz. U. nr 96, poz.1119) w związku z art. 17 ust.2 ustawy z dnia 4 września 1997r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 1999r. nr 82, poz.928)
 - Minister Rozwoju Regionalnego i Budownictwa (jako minister kierujący działem "gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa") - od dnia 21 czerwca 2000r. do dnia 22 października 2001r. - na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady

Ministrów z dnia 20 czerwca 2000r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa (Dz. U. nr 50, poz.589)

- Minister Infrastruktury (jako minister kierujący działem "gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa") - od dnia 23 października 2001r. do dnia 31 grudnia 2001r. - na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2001r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. nr 122, poz. 1336)
- Minister Infrastruktury (jako minister kierujący działem "budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa") - od dnia 1 stycznia 2002r. do dnia 31 grudnia 2003r. - na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 marca 2002r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. nr 24, poz.247)
- Działania w zakresie racjonalizacji użytkowania energii w budownictwie, w tym opracowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sporządzania i weryfikacji audytu energetycznego przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, były zadaniami kolejnych Ministrów do spraw budownictwa, i tak w latach: 1999-2000 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, 2000-2001 Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa, oraz od roku 2002 Ministra Infrastruktury.

5.5. Szczegółowe tabele i zestawienia liczbowe

5.5.1 Wykaz banków kredytujących, wg stanu na dzień 30 czerwca 2004 r.

1. Bank Handlowy S.A. w Warszawie
2. Bank Ochrony Środowiska w Warszawie
3. Banku Gospodarki Żywnościowej w Warszawie
4. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie
5. NORDEA BANK POLSKA S.A. w Gdyni
6. Bank Przemysłowy w Łodzi
7. BIG Bank Gdański S.A. z siedzibą w Warszawie
8. Wschodni Bank Cukrownictwa w Lublinie
9. Krakowski Bank Spółdzielczy S.A. w Krakowie
10. Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A. w Warszawie
11. BRE BANK S.A. w Warszawie
12. Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. w Poznaniu
13. Bank Pocztowy S.A. w Bydgoszczy
14. Bank Przemysłowo- Handlowy S.A. w Krakowie
15. Bank Śląski S.A. w Katowicach
16. Kredyt Bank S.A. w Warszawie

17. Wielkopolski Bank Kredytowy S.A. w Poznaniu
18. Bank Współpracy Europejskiej S.A. w Warszawie
19. Mazowiecki Bank Regionalny S.A. w Warszawie
20. Raiffeisen Bank Polska S.A. w Warszawie

5.6. Wykaz aktów prawnych dotyczącej kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych – Dz. U. Nr 162 poz. 1121, zm. z 2000 r. Dz. U. Nr 48 poz. 550, zm. z 2001 r. Dz. U. Nr 76 poz. 808 i Nr 154 poz. 1800.
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane – j.t. Dz. U. z 2003 r. Nr 207 poz. 2016, zm.: z 2003r. Dz. U. Nr 80 poz. 718; zm. z 2004r. Dz. U. Nr 6 poz. 41, Dz. U. 92 poz. 881, Dz. U. Nr 93 poz. 888, Dz. U. Nr 96 poz. 959.
3. Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych – j.t. Dz. U. z 2003 r. Nr 15 poz. 148, zm.: z 2003 r. Dz. U. Nr 45 poz. 188, Nr 65 poz. 594 i Nr 166 poz. 1611; z 2004 r. Dz. U. Nr 93 poz. 890, Dz. U. Nr 121 poz. 1264, Dz. U. Nr 123 poz. 1291, Dz. U. Nr 210 poz. 2135.
4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe – j.t. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, zm.: Dz.U. z 2002 r. Nr 126 poz. 1070, Nr 141 poz. 1178, Nr 144 poz. 1208, Nr 169 poz. 1387, Nr 241 poz. 2074, zm. z 2003 r. Dz. U. Nr 65 poz. 594, Nr 60 poz. 535 i Nr 50 poz. 424, Dz. U. Nr 218 poz. 2260, Dz. U. Nr 229 poz. 2276; zm. z 2004 r. Dz. U. Nr 64 poz. 59, Dz. U. Nr 68 poz. 623, Dz. U. Nr 91 poz. 870, Dz. U. Nr 96 poz. 959, Dz. U. Nr 121 poz. 1264, Dz. U. Nr 146 poz. 1546, Dz. U. Nr 173 poz. 1808.
5. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego – Dz. U. Nr 65 poz. 594, zm. Dz. U. Nr 217, poz. 2124; zm. z 2004 r. Dz. U. Nr 91, poz. 870.
6. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny – Dz. U. Nr 16 poz. 93 ze zm.
7. Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych – j.t. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664, zm.: z 2002 r., Dz. U. Nr 113 poz. 984, zm. z 2003 r. Dz. U. Nr 2 poz. 16 ; Nr 130 poz. 1188 ; Nr 165 poz. 1591 i Nr 197 poz. 1661 – utraciła moc obowiązującą z dniem 2 marca 2004 r.
8. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych – Dz. U. Nr 19, poz. 177, zm. Dz. U. Nr 96, poz. 959, Nr 116, poz. 1207, Nr 145, poz. 1537.
9. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne – j.t. Dz. U. z 2003 r. Nr 153 poz. 1504, zm. z 2004r. Dz. U. Nr 34 poz. 293, Dz. U. Nr 29 poz. 257, Dz. U. Nr 91 poz. 875, Dz. U. Nr 96 poz. 959, Dz. U. Nr 173 poz. 1808.
10. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości – j.t. Dz. U. z 2002 r. Nr 76 poz. 694, zm. z 2003 r. Nr 60 poz. 535 , Dz. U. Nr 124 poz. 1152, Nr 139 poz. 1324, Dz. U. Nr 229 poz. 2276; zm. z 2004r. Dz. U. Nr 96 poz. 959, Dz. U. Nr 145 poz. 1535, Dz. U. Nr 146 poz. 1546, Dz. U. Nr 213 poz. 2155.

11. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze – j.t. Dz. U. z 2003r. Nr 188, poz. 1848, zm. Dz. U. z 2004r. Nr 99, poz. 1001.
12. Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych – j.t. Dz. U. z 2003 Nr 119 poz. 1116,
13. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – j.t. Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591, zm. Dz. U. z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 214 poz. 1806, zm. z 2003 r. Dz. U. Nr 80 poz. 717, Nr 162, poz. 1568, zm. z 2004r. Dz. U. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203.
14. Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – Dz. U. Nr 109 poz. 1157, zm. z 2001 r. Dz. U. Nr 81 poz. 875 i Nr 76 poz. 811 – utraciła moc obowiązującą z dniem 1 października 2001 r.
15. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska Dz. U. Nr 62 poz. 627, zm., Dz. U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229, zm. Dz. U. z 2002 r. Nr 74, poz. 676, zm. Dz. U. z 2002 r. Nr 113 poz. 984, wyn. z M.P. 2002 r. Nr 49 poz. 715, zm. Dz. U. z 2002 r. Nr 233 poz. 1957, zm. Dz. U. z 2003 r. Nr 46, poz. 392, zm. Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 721, zm. Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717, Dz. U. Nr 175 poz. 1693, Dz. U. Nr 162 poz. 1568, Dz. U. Nr 190 poz. 1865, M.P. Nr 50 poz. 782, M.P. Nr 50 poz. 783, Dz. U. Nr 153 poz. 1271, Dz. U. Nr 190 poz. 1865, Dz. U. Nr 217 poz. 2124; zm. z 2004r. Dz. U. Nr 19 poz. 177, Dz. U. Nr 49 poz. 464, Dz. U. Nr 70 poz. 631, Dz. U. Nr 91, poz. 875, Dz. U. Nr 92 poz. 880, Dz. U. Nr 96 poz. 959, Dz. U. Nr 121 poz. 1263, M.P. Nr 39 poz. 693, M.P. Nr 40, poz. 706.
16. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych Dz. U. Nr 94 poz. 1037, zm. z 2001 r. Nr 102 poz. 1117, z 2003 r. Nr 49 poz. 408 i Nr 229, poz. 2276.
17. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 2001 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia prowizyjnego, pobieranego przez Bank Gospodarstwa Krajowego z tytułu przyznania premii termomodernizacyjnej – Dz. U. Nr 156 poz. 1823.
18. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego – obowiązuje od dnia 2 marca 2002 r. Dz. U. Nr 12 poz. 114.
19. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie weryfikacji audytu energetycznego – Dz. U. Nr 12 poz. 115 – obowiązuje od dnia 2 marca 2002 r.
20. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 1999 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego oraz algorytmu oceny opłacalności przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, a także wzorów kart audytu energetycznego Dz. U. Nr 46 poz. 459, zm. Dz. U. z 1999 r. Nr 79 poz. 900 i z 2001 r. Dz. U. Nr 76 poz. 808 utraciło moc obowiązującą z dniem 10 listopada 2001 r.
21. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu weryfikacji audytu energetycznego oraz szczegółowych warunków, jakie powinny spełniać podmioty, którym Bank Gospodarstwa Krajowego może zlecać wykonanie weryfikacji audytów energetycznych – Dz. U. Nr 46 poz. 460 – utraciło moc obowiązującą z dniem 10 listopada 2001 r.

22. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej i zniesienia Ministerstwa Gospodarki – Dz.U. Nr 1 poz. 2 – zniesione z dniem 4 maja 2004r.
23. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 maja 2004 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Gospodarki i Pracy oraz zniesienia Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Dz.U. Nr 106, poz. 115 – obowiązuje od dnia 4 maja 2004r.
24. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1999 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Gospodarki – utraciło moc obowiązującą z dniem 8 stycznia 2003 r.
25. Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 27 sierpnia 2003 r. w sprawie nadania statutu Bankowi Gospodarstwa Krajowego Dz. U. Nr 156 poz. 1526 – obowiązuje od dnia 13 września 2003 r.
26. Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 23 lutego 1999 r. w sprawie nadania statutu Bankowi Gospodarstwa Krajowego – Dz. U. Nr 21 poz. 188 zm., z 2000 r. Dz. U. Nr 107 poz. 1140, zm. z 2001 r. Dz. U. Nr 73 poz. 776, zm. z 2003 r. Nr 65 poz. 594 – utraciło moc obowiązującą z dniem 13 września 2003 r.
27. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego – Dz. U. Nr 120 poz. 1133 – obowiązuje od dnia 11 lipca 2003 r.
28. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego Dz. U. Nr 140 poz. 906 – utraciło moc obowiązującą z dniem 11 lipca 2003 r.
29. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury – Dz. U. Nr 32 poz. 302, zm. z 2003 r. Nr 19 poz. 165 i Nr 141 poz. 1359 - obowiązuje od 30 marca 2002 r. – od 1 stycznia 2002 r. obowiązywało rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 marca 2002 r. Dz. U. Nr 24 poz. 247 – utraciło moc obowiązującą z dniem 2 maja 2004 r.
30. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury – Dz. U. Nr 134, poz. 1429 – obowiązuje od dnia 11 czerwca 2004r.

5.7. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

- Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Aleksander KWAŚNIEWSKI
- Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Włodzimierz CIMOSZEWICZ
- Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Longin PASTUSIAK
- Prezes Rady Ministrów
Pan Marek BELKA

- Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Gospodarki i Pracy
Pan Jerzy HAUSNER
- Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Polityki Społecznej
Pani Izabella JARUGA-NOWACKA
- Prezes Trybunału Konstytucyjnego
Pan Marek SAFJAN
- Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
Pan Ludwik DORN
- Minister Środowiska
Pan Jerzy SWATOŃ
- Minister Infrastruktury
Pan Krzysztof OPAWSKI
- Minister Finansów
Pan Mirosław GRONICKI
- Sekretarz Stanu, p.o. Prezesa Rządowego Centrum Studiów Strategicznych
Pan Lech NIKOLSKI
- Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Pan Sławomir CYTRYCKI
- Rzecznik Praw Obywatelskich
Pan Andrzej ZOLL
- Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego
Pan Andrzej URBAN
- Przewodniczący Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
Pan Krzysztof FILIPEK
- Przewodniczący Sejmowej Komisji Infrastruktury
Pan Janusz PIECHOCIŃSKI
- Przewodniczący Sejmowej Komisji Gospodarki
Pan Adam SZEJNFELD
- Przewodniczący Sejmowej Komisji Finansów Publicznych
Pan Mieczysław CZERNIAWSKI
- Wojewodowie
- Prezes Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego
Pan Andrzej DOROSZ

5.8. Dane dotyczące wspierania inwestycji termomodernizacyjnych przez Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Załącznik nr 5.8.1. Liczba i kwota udzielonych kredytów przez banki komercyjne z wykorzystaniem środków NFOŚiGW oraz WFOŚiGW (tys. zł)

Załącznik nr 5.8.2. Liczba i kwota udzielonych pożyczek przez WFOŚiGW i NFOŚiGW (tys. zł)

Załącznik nr 5.8.3. Liczba i kwota udzielonych dotacji przez WFOŚiGW i NFOŚiGW (tys. zł)

Załącznik nr 5.8.4. Wysokość środków wydatkowanych w latach 1999-2004 (I półrocze) przez WFOŚiGW i NFOŚiGW na poszczególne rodzaje inwestycji termomodernizacyjnych (zmniejszenia zużycia energii dostarczanej do budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania i budynków służących do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych na potrzeby ogrzewania oraz podgrzewania wody użytkowej).

A. Kwoty środków wydatkowanych na inwestycje mające na celu: zmniejszenie zużycia energii

B. Kwota środków wydatkowanych na inwestycje mające na celu:
- zmniejszenie strat energii w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła

C. Kwota środków wydatkowanych na inwestycje mające na celu: całkowitą lub częściową zamianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne

Załącznik nr 5.8.1. Liczba i kwota udzielonych kredytów przez banki komercyjne z wykorzystaniem środków NFOŚiGW oraz WFOŚiGW (tys. zł)

L.p.	Wyszczególnienie	1999 r.		2000 r.		2001 r.		2002 r.		2003 r.		2004 (I połowa)		Razem w badanym okresie	
			kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
1.	Dolnośląskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
2.	Kujawsko – pomorskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
3.	Lubelskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
4.	Lubuskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
5.	Łódzkie	191	13709.0	227	15150.0	118	3860.0	144	5440.0	215	6400.0	73	4649.0	968	49208.0
6.	Małopolskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
7.	Mazowieckie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
8.	Opolskie	202	3072.0	199	2900.0	120	2044.0	79	1470.0	198	3216.0	65	1243.0	863	13945.0
9.	Podkarpackie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
10.	Podlaskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
11.	Pomorskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
12.	Śląskie	158	9960.4	158	2608.1	203	3922.1	293	5171.1	184	2144.7	92	1209.8	1088	25016.2
13.	Świętokrzyskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
14.	Warmińsko – mazurskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
15.	Wielkopolskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
16.	Zachodniopomorskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
17.	NFOŚiGW	0	0.0	1	48.8	2	68043.5	2	345.5	75	3193.7	97	4306.4	177	75937.9
RAZEM		551	26741.4	585	20706.9	443	77869.6	518	12426.6	672	14954.4	327	11408.2	3096	164107.1

Załącznik nr 5.8.2. Liczba i kwota udzielonych pożyczek przez WFOŚiGW i NFOŚiGW (tys. zł)

L.p.	Wyszczególnienie	1999 r.		2000 r.		2001 r.		2002 r.		2003 r.		2004 (I połowa)		Razem w badanym okresie	
		ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	Kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
1.	Dolnośląskie	8	1542.0	4	1790.0	3	1696.0	3	1705.0	6	1275.0	0	0.0	24	8008.0
2.	Kujawsko – pomorskie	0	0.0	0	0.0	1	1000.0	3	457.5	4	5804.7	3	5212.0	11	12474.2
3.	Lubelskie	6	917.0	5	221.0	7	1687.0	4	1305.0	11	1969.0	3	137.0	36	6236.0
4.	Lubuskie	23	1944.0	29	2843.8	13	1519.9	12	787.9	3	689.0	0	0.0	80	7784.6
5.	Łódzkie	26	4273.0	81	11910.0	127	16601.0	93	11426.0	107	18992.0	5	2561.0	439	65763.0
6.	Małopolskie	0	0.0	0	0.0	0	0	12	1375.5	35	4887.6	19	4953.0	66	11216.1
7.	Mazowieckie	0	0.0	0	0.0	56	10054.8	107	31765.9	153	30677.2	28	12833.6	344	85331.5
8.	Opolskie	22	5393.0	29	6574.0	26	8100.0	29	8811.0	18	4685.0	8	3946.0	132	37509.0
9.	Podkarpackie	0	0.0	1	285.0	0	0.0	1	159.0	1	1337.2	1	181.1	4	1962.3
10.	Podlaskie	47	1912.0	19	1858.5	18	2655.1	29	4320.2	14	3667.3	1	82.0	128	14495.1
11.	Pomorskie	7	1402.0	11	2474.5	19	7178.3	12	2162.1	11	2439.0	3	1171.0	63	16827.0
12.	Śląskie	33	5261.7	101	30386.8	57	10222.8	135	37369.3	131	51618.8	31	12478.1	488	147337.6
13.	Świętokrzyskie	31	3929.7	21	2922.1	18	2177.0	48	5405.2	21	3739.8	6	707.1	145	18880.9
14.	Warmińsko – mazurskie	8	3545.0	12	3315.0	8	4440.0	11	3422.0	15	8042.0	1	998.0	55	23762.0
15.	Wielkopolskie	0	0.0	4	988.0	1	50.0	4	2424.0	14	2360.3	0	0.0	23	5822.3
16.	Zachodniopomorskie	14	4305.4	23	4978.5	30	8206.9	19	5186.7	16	6172.7	3	1743.1	105	30593.3
17.	NFOŚiGW	8	47414.4	29	25941.1	45	35577.3	16	14275.4	15	29114.0	8	13771.1	121	166093.3
RAZEM		233	81839.2	369	96488.3	429	111166.1	538	132357.7	575	177470.6	120	60774.1	2264	660096.2

Załącznik nr 5.8.3. Liczba i kwota udzielonych dotacji przez WFOŚiGW i NFOŚiGW (tys. zł)

L.p.	Wyszczególnienie	1999 r.		2000 r.		2001 r.		2002 r.		2003 r.		2004 (I połowa)		Razem w badanym okresie	
		ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
1.	Dolnośląskie	23	3366.0	20	2539.0	18	2544.0	13	2437.0	31	3367.0	4	571.0	109	14824.0
2.	Kujawsko – pomorskie	0	0.0	1	70.0	2	55.0	1	55.0	1	170.0	5	310.0	10	660.0
3.	Lubelskie	2	117.0	3	245.0	1	50.0	3	115.0	0	0.0	0	0.0	9	527.0
4.	Lubuskie	22	1135.5	10	326.3	3	108.0	3	104.5	6	381.5	0	0.0	44	2055.8
5.	Łódzkie	40	8761.0	49	10483.0	87	17062.0	64	18629	72	16673	2	423.0	314	72031.0
6.	Małopolskie	0	0.0	0	0.0	0	0.0	19	1172.8	38	2252.7	7	1513.9	64	4939.4
7.	Mazowieckie	0	0.0	0	0.0	3	387.9	26	6049.8	34	9224.7	11	1751.1	74	17413.5
8.	Opolskie	24	1412.0	16	638.0	26	828.0	16	342.0	13	484.0	2	21.0	97	3725.0
9.	Podkarpackie	4	265.5	0	0.0	2	74.9	2	71.5	1	100.0	3	225.4	12	737.3
10.	Podlaskie	21	2020.5	34	1192.0	24	891.3	8	570.0	9	759.2	1	20.0	97	5453.0
11.	Pomorskie	5	525.0	7	965.0	8	1378.7	4	244.0	5	639.8	1	194.2	30	3946.7
12.	Śląskie	68	10185.9	124	17943.6	75	11827.5	117	11175.2	149	20379.3	23	1530.5	556	73042.0
13.	Świętokrzyskie	40	3202.2	20	1763.7	23	1195.7	58	1835.4	28	1957.2	2	138.5	171	10092.7
14.	Warmińsko – mazurskie	8	580.0	5	339.0	7	524.0	2	42.0	4	210.0	0	0.0	26	1695.0
15.	Wielkopolskie	4	170.0	9	603.4	6	374.9	17	2105.7	17	3937.8	2	120.0	55	7311.8
16.	Zachodniopomorskie	9	2065.0	13	2256.3	21	6005.0	12	4253.2	6	578.8	2	280.8	63	15439.1
17.	NFOŚiGW	16	4427.6	25	5628.9	26	9469.4	5	1624.5	24	8068.7	0	0.0	96	29219.1
RAZEM		286	38233.2	336	44993.2	332	52776.3	370	50826.6	438	69183.7	65	7099.4	1827	263112.4

Załącznik nr 5.8.4. Wysokość środków wydatkowanych w latach 1999-2004 (I półrocze) przez WFOŚiGW i NFOŚiGW na poszczególne rodzaje inwestycji termomodernizacyjnych (zmniejszenia zużycia energii dostarczanej do budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania i budynków służących do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych na potrzeby ogrzewania oraz podgrzewania wody użytkowej).

A. Kwoty środków wydatkowanych na inwestycje mające na celu: **zmniejszenie zużycia energii** (tys. zł)

L.p.	Wyszczególnienie	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004	Razem w badanym okresie
1.	Dolnośląskie	3908.0	2399.1	2172.0	1104.0	4067.0	571.0	14221.0
2.	Kujawsko – pomorskie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
3.	Lubelskie	569.0	185.0	988.0	105.0	50.0	39.0	1936.0
4.	Lubuskie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5.	Łódzkie	10076.0	19346.0	24444.0	16350.0	18187.0	3106.0	91509.0
6.	Małopolskie	0.0	0.0	173.0	1193.60	713.2	417.0	2496.9
7.	Mazowieckie	190.0	600.0	10442.7	38635.2	40251.8	15973.7	106093.4
8.	Opolskie	9828.0	10008.0	10826.0	10371.0	7932.0	5210.0	54175.0
9.	Podkarpackie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
10.	Podlaskie	0.0	0.0	0.0	500.0	188.2	0.0	688.2
11.	Pomorskie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
12.	Śląskie	25408.1	50899.0	22954.8	50295.3	68728.3	15099.3	233384.8
13.	Świętokrzyskie	6224.8	3566.3	3126.7	6831.5	2381.7	707.1	22838.1
14.	Warmińsko – mazurskie	4125.0	3034.0	1340.0	2251.0	2231.0	0.0	12981.0
15.	Wielkopolskie	60.0	567.5	154.9	1380.0	2718.9	100.0	4981.3
16.	Zachodniopomorskie	6370.4	6549.7	13958.3	7929.9	2296.3	400.3	37504.9
17.	NFOŚiGW	6706.5	10459.0	14514.5	2612.9	12354.9	5925.5	52573.3
RAZEM		73465.8	107613.6	105094.5	139559.4	162100.3	47548.9	635382.9

B. Kwota środków wydatkowanych na inwestycje mające na celu:

- **zmniejszenie strat energii w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła**

(tys. zł)

L.p.	Wyszczególnienie	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004	Razem w badanym okresie
1.	Dolnośląskie	1000.0	1500.0	1500.0	1000.0	148.0	0.0	5148.0
2.	Kujawsko – pomorskie	0.0	0.0	1000.0	407.5	5664.7	0.0	7072.2
3.	Lubelskie	65.0	217.0	137.0	985.0	1416.0	60.0	2880.0
4.	Lubuskie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5.	Łódzkie	1438.0	1394.0	5486.0	10623.0	5938.0	34.0	24913.0
6.	Małopolskie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
7.	Mazowieckie	236.4	563.8	400.7	0.0	1540.0	2300.2	5041.1
8.	Opolskie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
9.	Podkarpackie	0.0	0.0	0.0	159.0	0.0	0.0	159.0
10.	Podlaskie	75.0	460.0	0.0	426.0	0.0	0.0	961.0
11.	Pomorskie	1112.0	960.9	3802.1	1287.1	1788.8	0.0	8950.9
12.	Śląskie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
13.	Świętokrzyskie	0.0	0.0	0.0	0.0	622.5	0.0	622.5
14.	Warmińsko – mazurskie	0.0	0.0	0.0	390.0	0.0	0.0	390.0
15.	Wielkopolskie	0.0	474.0	0.0	0.0	0.0	0.0	474.0
16.	Zachodniopomorskie	0.0	421.1	226.6	1433.4	0.0	0.0	2081.1
17.	NFOŚiGW	45135.6	20344.0	18194.3	9367.0	7362.9	5269.6	105673.4
	RAZEM	49062	26334.8	30746.7	26078	24480.9	7663.8	164366.2

C. Kwota środków wydatkowanych na inwestycje mające na celu:

- całkowitą lub częściową zamianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne

(tys. zł)

L.p.	Wyszczególnienie	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004	Razem w badanym okresie
1.	Dolnośląskie	0.0	430.0	568.0	2038.0	427.0	0.0	3463.0
2.	Kujawsko – pomorskie	0.0	70.0	55.0	105.0	309.5	90.0	629.5
3.	Lubelskie	400.0	64.0	612.0	330.0	503.0	38.0	1947.0
4.	Lubuskie	0.0	0.0	546.7	0.0	472.0	0.0	1018.7
5.	Łódzkie	161.0	272.0	174.0	259.0	1415.0	11.0	2292.0
6.	Małopolskie	0.0	149.6	160.8	2166.8	5129.9	556.9	8164.0
7.	Mazowieckie	16.8	400.0	592.4	41.0	1190.5	5535.2	7775.9
8.	Opolskie	49.0	104.0	146.0	252.0	453.0	0.0	1004.0
9.	Podkarpackie	265.5	285.0	74.9	71.5	1437.2	406.5	2540.6
10.	Podlaskie	3857.5	2590.5	3546.4	3964.2	4238.3	102.0	18298.9
11.	Pomorskie	815.0	2478.7	4754.9	1119.0	1290.0	1365.2	11822.8
12.	Śląskie	0.0	39.5	3017.4	3420.5	5414.6	119.2	12011.2
13.	Świętokrzyskie	0.0	0.0	0.0	0.0	56.5	0.0	56.5
14.	Warmińsko – mazurskie	0.0	620.0	3624.0	823.0	6021.0	998.0	12086.0
15.	Wielkopolskie	110.0	549.9	270.0	3149.7	3579.2	20.0	7678.8
16.	Zachodniopomorskie	0.0	264.0	27.0	76.6	4455.2	1623.6	6446.4
17.	NFOŚiGW	0.0	777.0	12337.8	3920.0	17465.0	2576.0	37075.8
RAZEM		5674.8	9094.2	30507.3	21736.3	53856.9	13441.6	134311.1